

Ansvarsredovisning 2012

Del 2 – Finansiell rapportering och GRI-fördjupning

Året i korthet	
Året i siffror	1

Årsredovisning

Förvaltningsberättelse inkl. bolagsstyrningsrapport	2
Styrelse	16
Företagsledning	18
Organisation	19
Tioårsöversikt	20
Finansiella rapporter	22
Noter	28
Förslag till vinstdisposition	45

Revision och granskning

Revisionsberättelse	46
Granskningsrapport	47
Styrelsen om hållbarhetsredovisningen	48
Revisors rapport över hållbarhetsredovisningen	49

GRI-rapport

Om GRI-fördjupningen	50
Hållbarhetsstyrning	53
Vårt ansvar sträcker sig längre	54
GRI-index	56
Resultatindikatorer	58
Definitioner	72

Finansiell rapportering och GRI-fördjupning

Kärnan i vårt uppdrag är att sälja med ansvar. I Ansvarsredovisningen har vi integrerat årsredovisning och bolagsstyrningsrapport med vår hållbarhetsredovisning.

Ansvarsredovisningen 2012 publiceras i två kompletterande delar:

Del 1. Här presenteras...

- de frågor som identifierats som viktiga för verksamheten och intressenterna

Del 2. Här presenteras...

- en fullständig finansiell rapport inklusive bolagsstyrningsrapport (formell årsredovisning)
- fördjupad information om rapporteringen i enlighet med Global Reporting Initiative, GRI

Om Ansvarsredovisningen

Den finansiella rapporteringen omfattar Systembolaget AB. GRI-redovisningen omfattar moderbolaget Systembolaget AB, de helägda dotterbolagen IQ-initiativet AB, AB K14 Näckströmsgatan och Gamla Distribution i Jordbro AB. I rapporten tillämpas Global Reporting Initiatives (GRI) riktlinjer för nivå B+. GRI-redovisningen är översiktligt granskad av Ernst & Young AB. En fullständig innehållsförteckning finns på sidorna 56–57.

Året i korthet

- Omsättning 25,1 miljarder kronor
- 5 032 anställda
- 421 butiker och drygt 500 ombud
- 530 aktiva dryckesleverantörer
- Drygt 13 650 artiklar
  - Cirka 2 400 i fasta sortimentet
  - Cirka 11 250 i beställnings Sortimentet
- Drygt 118 miljoner kundbesök i butik och 21 miljoner besök på systembolaget.se
- Appen Sök & hitta användes 7 miljoner gånger
- Kundtjänst besvarade 130 000 mejl och telefonsamtal

Året i siffror - Systembolaget AB

Ekonomiska nyckeltal

	2012	2011	2010
Omsättning, MSEK	25 099	24 416	24 111
Bruttomarginal inkl alkoholskatt, %	12,8	12,8	12,7
Bruttomarginal exkl alkoholskatt, %	21,3	21,7	21,8
Rörelsemarginal, %	1,1	0,7	1,4
Årets resultat, MSEK	180	223	223
Avkastning på eget kapital, %	12,8	15,6	14,6
Soliditet, %	27,4	27,6	28,4

Omsättning, MSEK

	2012	2011	2010
Sprit	5 471	5 458	5 610
Vin	12 988	12 557	12 266
Starköl	5 740	5 510	5 373
Cider och blanddrycker	687	704	695
Alkoholfritt	94	67	49
Summa försäljning drycker varav ekologiskt	24 980 944	24 296 938	23 993 758
Övriga varor och tjänster	119	120	118
Summa	25 099	24 416	24 111

Förvaltningsberättelse inklusive bolagsstyrningsrapport

Styrelsen och verkställande direktören för Systembolaget AB, org nr 556059-9473, avger härmed årsredovisning, inklusive bolagsstyrningsrapport för räkenskapsåret 2012.

12,8%
*avkastning
på eget
kapital*

VERKSAMHETEN Företagets uppdrag

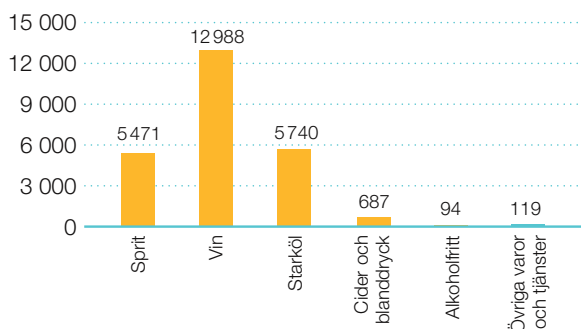
Systembolaget AB är ett statligt ägt aktiebolag som bedriver detaljhandelsförsäljning av sprit, vin och starköl i Sverige. Systembolagets uppdrag – att bidra till förbättrad folkhälsa genom att begränsa alkoholens skadeverkningar – uppnås på flera olika sätt. Att försäljningen sker på ett ansvarsfullt sätt genom tydliga försäljningsregler är en viktig del i Systembolagets uppdrag. I mötet med kunden finns dessutom tydliga kundlöften och i rollen ingår att ge kunskap om hur man umgås med alkohol på ett hälsosammare sätt. En annan viktig del av uppdraget är att hålla nere den totala alkoholkonsumtionen genom att begränsa tillgängligheten till alkohol via antal

försäljningsställen och öppettider. Systembolagets verksamhet utgår från ett tydligt definierat samhällsansvar och inte från vinstmaximering vilket är en viktig skillnad jämfört med andra detaljhandelsföretag vars mål ofta är att göra så stor vinst som möjligt.

Organisation

Verksamheten bedrivs via 421 butiker i Sverige. I januari 2013 öppnades en butik i Knivsta vilket innebär att det nu finns butiker i samtliga 290 kommuner i Sverige. Utöver butikerna finns cirka 500 ombud runt om i Sverige, där kunderna kan beställa varor för avhämtning. Verksamheten bedrivs i Systembolaget AB och de helägda dotterbolagen IQ-initiativet AB, AB K14 Näckströmsgatan samt Gamla Distribution i Jordbro AB. IQ-initiativet arbetar med information och opinionsbildning för att förebygga och minska alkoholrelaterade skador. K14 Näckströmsgatan förvaltar Systembolagets rörelsefastigheter. Gamla Distribution i Jordbro har idag ingen aktiv verksamhet. Systembolaget AB ägs till 100 procent av svenska staten och antalet aktier är 360 000.

Totalförsäljning per varugrupp, MSEK

Väsentliga händelser 2012

2012 har varit ett händelserikt år med fortsatt fokus på kundservice. Under året har de digitala kanalerna utvecklats ytterligare. Bland annat lanserades en digital rådgivningstjänst, "Vad passar till?", och en ny app, "Promillekoll", som vänder sig till unga vuxna och gör det lättare att göra medvetna val och inte dricka för mycket. Sedan juli har Systembolaget förbättrat servicen

genom att kunderna nu kan beställa ytterligare drygt 350 lokala och småskaliga drycker från 75 leverantörer till valfri butik i hela Sverige.

Under november och december har ett försök med hemleverans inletts i Sollentuna, Bromma, Johanneshov och Nacka. Försäljningen sker på samma ansvarsfulla sätt som i butik – med obligatorisk legitimationskontroll och noggranna regler att inte lämna ut till någon som är under 20 år, berusad eller som misstänks ska langa alkoholen vidare.

Systembolaget har fortsatt arbetet med kundlöftet och tydligt kommunicerat det till kunderna: du ska alltid känna dig välkommen, du ska alltid kunna lära dig något hos oss och du ska alltid kunna lita på att vi säljer med ansvar. I september samlades de flesta av Systembolagets medarbetare på 27 olika platser runt om i landet för utbildningsdagar med fokus på kundlöftet och för att lära av varandra inom området.

Under året har även stora utvecklingsinsatser inom ledarskap genomförts för butiks- och gruppchefer med syfte att ytterligare förbättra kundmötet. Målet är att ledarskapet ska präglas av passion och personligt ansvar. Utvecklingen har skett både genom praktiska övningar och utbildning.

Från och med 2012 upprättar Systembolaget inte någon koncernredovisning. Lagena Distribution AB såldes under 2010 och de kvarvarande dotterbolagen är inte av väsentlig betydelse i förhållande till Systembolaget som helhet och därför behöver ingen koncernredovisning upprättas. Hållbarhetsredovisningen avgränsas emellertid inte enbart till moderbolaget. De enheter som den redovisande organisationen har kontroll eller betydande inflytande över ingår i GRI-redovisningen.

Systembolaget har under året vunnit en skiljedomprocess mot leverantören Philipson Söderberg. Tvisten initierades av Philipson Söderberg under 2011 och gick tillbaka till den korrupsionshärva under början av 2000-talet där det framkom att vissa leverantörer, bland annat Philipson Söderberg, hade mutat butikshefer för att få konkurrensfördelar. Enligt skiljenämnden hade

Systembolaget, på grund av dessa mutor, rätt att säga upp ett antal inköpsavtal med Philipson Söderberg. Skiljenämnden ogillade därför Philipson Söderbergs skadeståndstalan och ålade Philipson Söderberg att ersätta Systembolaget för dess kostnader i målet.

Systembolaget har under året väckt en klander- och ogiltighetstalan rörande den skiljedom som meddelades i februari 2012 i tvist mellan V&S Vin & Sprit AB (numera The Absolut Company AB, vilket ingår i Pernod Ricard-koncernen) och Systembolaget. Klander- och ogiltighetstalan handläggs av Svea hovrätt och beräknas avgöras under 2013.

Opinionsindex, som mäts varje månad, uppgick till 71 procent 2012, vilket är 3 procentenheter högre än 2011 och det högsta årsvärdet sedan mätningarna inleddes 2001. Systembolagets sätt att utföra sitt folkhälsouppdrag är det viktigaste skälet till att medborgarna önskar behålla Systembolaget.

Arbetet med att säkerställa att personer under 20 år inte kan handla alkohol i Systembolagets butiker och hos ombud är fortsatt framgångsrikt. Ålderskontrollen följs regelbundet upp med externa kontrollköp, där kontrollanterna är mellan 20 och 24 år. Under 2012 begärdes legitimation i 95 procent av kontrollköpen, vilket är 1 procentenhet bättre än 2011. Denna höga och jämna nivå är en bekräftelse på att Systembolagets långsiktiga arbete på området fungerar bra.

Kunder

Antalet kundbesök i butik ökade under 2012 med 0,8 procent till 118,4 miljoner. Systembolaget.se besöktes 21 miljoner gånger, vilket är en ökning med 24 procent, och appen Sök & hitta användes sju miljoner gånger. Hur man blir bemött som kund i butiken påverkar i hög grad vilken uppfattning man har om Systembolaget. Nöjd-kundindex (NKI), som mäts och redovisas kvartalsvis, mäter hur nöjda kunderna är med Systembolaget. NKI uppgick 2012 till 81 på en skala där 100 är max, vilket är det högsta årsvärdet någonsin. Systembolaget strävar hela tiden efter att bli bättre i mötet med kunderna, oavsett om det sker

i butik, i de digitala kanalerna eller via kundtjänst. Alla medarbetare ska kunna leva upp till kundlöftet.

En ny sortimentsmodell ska implementeras där varje butik får ett sortiment som ännu bättre passar kundernas önskemål. Under 2012 har arbetet varit fokuserat på planering samt utveckling av verktyg och processer och i september 2013 kommer det nya sortimentet till butik.

Intresset för det alkoholfria sortimentet fortsätter öka och försäljningen ökade kraftigt under året. Detta är en utveckling som Systembolaget vill driva på ytterligare. Idag kan Systembolaget erbjuda ett sortiment med 37 (33) stycken alkoholfria artiklar i det fasta sortimentet.

Försäljningen av ekologiska produkter ligger kvar på samma nivå som 2011 och utgör nu 3,2 procent av den totala försäljningen i liter. Det finns idag 130 (131) ekologiska artiklar i Systembolagets fasta sortiment.

Försäljning

Systembolaget sålde 461,8 (458,3) miljoner liter drycker under 2012. Det är en ökning med 0,8 procent jämfört med 2011. Försäljningen av alkoholfritt ökade med 31,8 procent till 2,2 miljoner liter, försäljningen av vin ökade med 1,8 procent till 194,5 miljoner liter och starkölsförsäljningen ökade med 0,2 procent till 227,6 miljoner liter. Försäljningen av spritdrycker minskade med 0,4 procent till 19,3 miljoner liter och försäljningen av cider och blanddrycker minskade med 4,8 procent till 18,2 miljoner liter. Omräknat till ren alkohol ökade den totala försäljningen med 0,7 procent, till 46,0 miljoner liter.

Den totala alkoholkonsumtionen i Sverige har minskat under senare år enligt den så kallade Monitorundersökningen som görs av SoRAD i samarbete med de experter som följer regeringens ANDT-strategi. Denna trend fortsatte även under 2012, samtidigt som Systembolagets andel ökade vilket betyder att en större andel av alkoholen säljs under kontrollerade former. I ett europeiskt perspektiv är alkoholkonsumtionen i Sverige bland de lägsta, drygt 9 liter omräknat till ren

alkohol per invånare 15 år och över. Den genomsnittliga alkoholkonsumtionen inom EU, omräknat till ren alkohol, uppgår till cirka 14 liter. (*Alcohol in the European Union, Consumption, harm and policy approaches, WHO 2012*).

Rörelseresultat

Systembolagets rörelseresultat för 2012 uppgick till 270 (159) MSEK vilket är en ökning med 111 MSEK. Bruttoresultatet ökade med 2,8 procent till 3 201 (3 115) MSEK. Bruttomarginalen inklusive alkoholskatt uppgick till 12,8 (12,8) procent. Försäljningskostnaderna minskade till 2 428 (2 478) MSEK. Minskningen beror främst på att i utfallet 2011 fanns en kostnad för skiljedomen mot V&S Vin & Sprit AB på 57 MSEK jämte ränta samt en nedskrivning av immateriella tillgångar på 35 MSEK. Personalkostnaderna har under året ökat med 50 MSEK. Administrationskostnaderna ökade till 523 (484) MSEK. Rörelsemarginalen ökade till 1,1 (0,7) procent.

Klassificeringen av försäljnings- och administrationskostnader har ändrats under året vilket har påverkat jämförelsetalen för 2011.

Finansnetto och resultat före skatt

Resultat före skatt uppgick till 248 (278) MSEK. Finansnettot uppgick till totalt 58 (119) MSEK. 2011 erhöll Systembolaget en utdelning från Gamla Distribution i Jordbro på 77 MSEK. Finansnettot från ränteportföljen samt likvida medel uppgick till 51 (42) MSEK. Ökningen beror främst på fallande marknadsräntor, vilket har ökat värdet på de finansiella placeringarna.

Kassaflöde

Kassaflödet från den löpande verksamheten uppgick till 574 (343) MSEK. Kassaflödet från investeringsverksamheten uppgick till -318 (138) MSEK. Nettoinvesteringar i finansiella tillgångar uppgick till -186 (287) MSEK, medan nettoinvesteringar i materiella och immateriella anläggningstillgångar uppgick till -132 (-226) MSEK.

Finansiell ställning

Det egna kapitalet uppgick per 2012-12-31 till 1411 MSEK, vilket är 21 MSEK högre än 2011-12-31. Förändringen motsvaras av periodens resultat reducerat med utdelning till ägaren. Soliditeten uppgick till 27,4 (27,6) procent.

Ägarens mål samt bruttomarginal

Avkastningen på eget kapital under den senaste tolv månadersperioden uppgick till 12,8 (15,6) procent.

Enligt ägardirektivet ska vinsten på lång sikt motsvara en avkastning på det egna kapitalet på 4 procentenheter över den genomsnittliga tioåriga statsobligationsräntan. För 2012 uppgick avkastningskravet enligt ägardirektivet till 5,6 procent. Ägarens mål är beräknade utifrån koncernens balans- och resultaträkning. Då Systembolaget sedan 2012 inte längre upprättar koncernredovisning är utfallet beräknat enbart på moderbolaget, vilket förklarar den stora differensen. Systembolaget är inte ett vinstmaximerande företag och om avkastningen långsiktigt överstiger ägarkravet ska den komma kunderna till godo genom sänkt bruttomarginal. Bruttomarginalen (exklusive alkoholskatt) har gradvis sänkts sedan år 2000 och har aldrig varit så låg som under 2012. Styrelsen strävar ständigt efter att balansera bruttomarginalen så att resurser för företagets utveckling säkerställs samtidigt som effektiviseringar kommer kunderna till del. Soliditeten ska enligt ägardirektivet uppgå till cirka 35 procent. Utfallet uppgår till 27,4 (27,6) procent, även

här förklaras differensen av att ägarens mål är satt på koncernnivå.

Hållbarhet

För sitt CSR-arbete har Systembolaget valt FN-initiativet Global Compacts tio principer för mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och anti-korruption som ramverk. I enlighet med den miljöplan som fastställdes 2011 har Systembolaget fokuserat på ett internt arbete för att minska den negativa miljöpåverkan. Tyngdpunkten under året har varit arbete med förpackningar, avfallshantering samt att minska den egna energiförbrukningen. Systembolaget har även fortsattningvis tydliga mål för andelen ekologiska produkter. Under kommande år kommer fokus att flyttas bakåt i leverantörskedjan till transporter, produktion och odling.

Hållbarhetsarbetet i leverantörskedjan

Systembolaget antog 2011 en uppförandekod framtagen av BSCI. Uppförandekoden inkluderas sedan den 1 januari 2012 i våra allmänna inkösvillkor för alkoholdrycker och den omfattar samtliga leverantörer av alkoholdrycker. Under året har arbetet med att registrera leverantörer i BSCI:s databas samt utbildning av leverantörerna i uppförandekoden varit i fokus. Systembolaget har även slagit fast sin revisionsplan för dryckesleverantörskedjan för perioden 2012–2014. Syftet är att stärka och säkra producenternas efterlevnad av uppförandekoden i de länder som BSCI definierar som riskländer.

Finansiell ställning i relation till ägarens direktiv och finansiella krav

%	2012	2011	2010	2009	2008
Avkastning på eget kapital, %	12,8	15,6	14,6	27,3	46,3
Mål enligt ägardirektivet*, %	5,6	6,6	6,9	7,2	7,9
Soliditet, %	27,4	27,6	28,4	31,1	30,1
Mål enligt ägardirektivet*, %	35	35	35	35	35
Utdelning av resultat efter skatt, %	50	71	135	85	113
Mål enligt ägardirektivet, minst, %	50	50	50	50	50

* Ägarens mål kommer att revideras under 2013 eftersom Systembolaget inte längre upprättar koncernredovisning.

RISKER OCH OSÄKERHETSFAKTORER

Till grund för Systembolagets riskarbete ligger en årlig verksamhetsövergripande riskanalys. Utöver finansiella risker har åtta verksamhetsövergripande risker, nyckelrisker, identifierats och prioriterats, utifrån väsentlighet och sannolikhet.

Finansiella risker

De finansiella riskerna som ränte-, kredit- och likviditetsrisk är begränsade. Systembolaget är självfinansierat tack vare en hög lageromsättningshastighet som matchar inköps- och betalningsvillkoren. Systembolaget saknar räntebärande skulder. All försäljning sker i form av kontant- eller kortbetalning och därmed har Systembolaget inga väsentliga kundfordringar. Varuinköpen sker i svenska kronor och dryckesleverantörerna ansvarar för importen av alkoholhaltiga drycker samt redovisning av alkoholskatt. Företaget är i mycket liten utsträckning exponerat mot kurs- och valutarisker. Den finansiella riskhanteringen styrs av Systembolagets placeringsreglemente.

Ytterligare information om hanteringen av finansiella risker framgår av not 13, Finansiella instrument.

Verksamhetsövergripande risker

Systembolaget genomför årligen en verksamhetsövergripande riskanalys. Risk definieras som "en händelse eller aktivitet som förhindrar att Systembolaget når sina uppsatta mål". Riskanalysen identifierar risker i förhållande till Systembolagets mål, där samhällsansvaret är centralt. Systembolaget tar ett ansvar för mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och korrup­tion, vilket innebär att även CSR-relaterade risker är inkluderade i den verksamhetsövergripande riskanalysen.

Riskanalysen 2012 identifierade ett tjugotal betydande risker som prioriterats avseende väsentlighet och sannolikhet. Väsentlighet avser inverkan på förmågan att nå befintliga mål. Av de identifierade riskerna har åtta ansetts vara nyckelrisker. Det innebär att de har en relativt sett hög väsentlighet och sannolikhet och bedöms vara kritiska.

De åtta nyckelriskerna finns inom fyra kategorier – omvärldsrisker, IT-risker, försäljnings- samt varuförsörjningsrisker.

- Omvärldsrisker – risker som uppstår genom förändringar i Systembolagets omvärld. Systembolaget kontrollerar inte dessa men måste förhålla sig till och hantera dem. Av de identifierade nyckelriskerna är fem omvärldsrisker; otydlighet i tillsynsmyndigheters bedömningsgrunder, arbetet med alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor prioriteras inte, negativ opinionsbildning på grund av bristfälligt CSR-arbete, ytterligare försäljningskanaler tillåts och aktörer tillåts sälja alkohol över internet.
- IT-risker – brister i åtkomst och/eller IT-drift.
- Försäljningsrisker – försäljningsreglerna följs inte i våra försäljningskanaler.
- Varuförsörjningsrisker – Systembolaget anklagas för diskriminering av leverantörer.

Arbetet med riskhantering

Kontrollstrukturen för riskhanteringen har sin utgångspunkt i riskanalysen. Det samordnade ansvaret för riskhanteringen ligger sedan 2010 hos controllerenheten. Respektive avdelning har ett tydligt ansvar för det löpande kontrollarbetet. Ansvaret för att hantera de identifierade nyckelriskerna fördelades på avdelningarna i samband med verksamhetsplaneringen för 2013. I övrigt förebyggs och hanteras många av företagets risker i våra dagliga rutiner. För att följa upp och mäta om detta sker på ett tillfredsställande sätt finns verktygen Egenkontrollprogrammet och Självskattningenkäten. Controllerenheten genomför årligen en systematisk och analytisk granskning av butikernas risker. Den ligger till grund för riktade granskningar av butiker och enheter och i förekommande fall för andra typer av kontroller som till exempel kontrollinventeringar. Internrevisionen, som utförs av ett extern företag, är till för att granska och utvärdera Systembolagets verksamhet inklusive hur identifierade risker hanteras.

BOLAGSSTYRNINGSRAPPORT

Systembolaget Aktiebolag är helägt av svenska staten. Ägandet förvaltas av regeringen genom Socialdepartementet. Ansvaret för Systembolagets ledning och kontroll fördelas mellan ägaren, styrelsen och den verkställande direktören.

Principer för bolagsstyrning

Systembolagets bolagsstyrning bedrivs främst utifrån:

- aktiebolagslagen
- annan tillämplig svensk lagstiftning
- svensk kod för bolagsstyrning (Koden)
- statens ägarpolicy, vilken även inkluderar riktlinjer för extern rapportering och riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare
- avtalet mellan Systembolaget och staten
- statens ägardirektiv för Systembolaget (ägardirektivet)
- bolagsordningen
- styrelsens arbetsordning
- vd-instruktionen
- interna styrdokument

Ägaren

Utgångspunkten för styrelsens arbete och ansvar är avtalet mellan Systembolaget och staten samt ägardirektivet, där ägarens krav på företaget preciserar. Avtalet och ägardirektivet anger grunden för företagets verksamhet när det gäller det sociala

uppdraget, kravet på ekonomisk effektivitet och kraven på verksamheten i övrigt. Genom bolagsordningen bestämmer ägaren företagets verksamhetsföremål. Systembolagets uppdrag är att bidra till att begränsa alkoholens skadeverkningar. Systembolaget har ensamrätt till detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkohol- drycker i Sverige. Läs mer om Systembolagets uppdrag och ägarens mål på sidorna 6–7, 48–49 samt 52–53 i Ansvarsredovisningen Del 1. Dialogmöten äger rum löpande (ungefär månatligen) mellan ägaren och Systembolagets styrelseordförande. Vid vissa möten deltar även Systembolagets verkställande direktör. Områden som berörts under året är bland annat styrelsearbetet, årsstämman, utredningen om ägarförvaltningen av de statliga bolagen samt utredningen om tillsyn av marknadsföring och e-handel med alkohol- drycker med mera. Även hemleveransförsöket, ändringar i avtalet mellan Systembolaget och staten och läraktiviteten för alla medarbetare på 27 orter runt om i landet har diskuterats vid dessa dialogmöten. Ägaren utövar sina rättigheter som aktieägare på årsstämman.

För ytterligare information

Svensk kod för bolagsstyrning: bolagsstyrning.se

Statens ägarpolicy: regeringen.se

Avtalet mellan Systembolaget och staten, ägardirektivet samt bolagsordningen: systembolaget.se

Avvikelser från Koden

Systembolaget tillämpar Svensk kod för bolagsstyrning med följande avvikelser:

Kodregel	Avvikelse	Förklaring/kommentar
1.1 Publicering av information om aktieägares initiativrätt	Publiceras ej	Regelns syfte är att ge aktieägarna möjlighet att i god tid förbereda sig inför årsstämman och få ärende upptaget i kallelsen till årsstämman. I statligt helägda bolag saknas skäl att följa denna Kodregel.
2 Bolaget ska ha en valberedning som representerar bolagets aktieägare vid val och arvodering av styrelse och revisor.	Valberedning finns inte inrättad	Beredning av nomineringsfrågor i statligt ägda bolag sker på sätt som närmare beskrivs i statens ägarpolicy.
10.2 Styrelseledamöters oberoende i förhållande till större aktieägare ska redovisas.	Redovisas ej	Syftet är att skydda minoritetsägare i bolag med spritt ägande. I statligt helägda bolag saknas därför skäl att redovisa sådant oberoende.

Årsstämma

Årsstämma ska enligt statens ägarpolicy äga rum före den 30 april varje år. Riksdagens ledamöter har efter anmälan rätt att närvara vid årsstämman. Även allmänheten bör erbjudas möjlighet att delta. Styrelsen ansvarar för att kallelse till årsstämman skickas ut senast fyra veckor och tidigast sex veckor före stämman.

Årsstämman 2012

Årsstämman 2012 hölls den 19 april i Stockholm och var öppen för allmänheten. Årsstämman direktsändes på Systembolagets webbplats. Ägaren företräddes av departementsrådet Gunilla Malmborg, Socialdepartementet.

På årsstämman fattade aktieägaren beslut om bland annat följande:

- omval av Cecilia Schelin Seidegård som ordförande i styrelsen
- omval av styrelseledamöterna Thord Andersson, Sven Andréasson, Johan Gernandt, Carl B Hamilton och Kerstin Wigzell
- nyval av styrelseledamöterna Crister Fritzson och Mona Sahlin
- arvoden för styrelseledamöter, ledamöter i företagets styrelseutskott och revisorer
- godkännande av de av styrelsen föreslagna ”Riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i Systembolaget AB”
- fastställande av resultat- och balansräkningen

- disposition av företagets vinst
- beviljande av ansvarsfrihet för styrelsen och verkställande direktören

Protokollet från årsstämman finns på Systembolagets webbplats.

Årsstämman 2013

Årsstämma 2013 äger rum den 25 april i Stockholm. Kallelse till årsstämman kommer att skickas ut i mars.

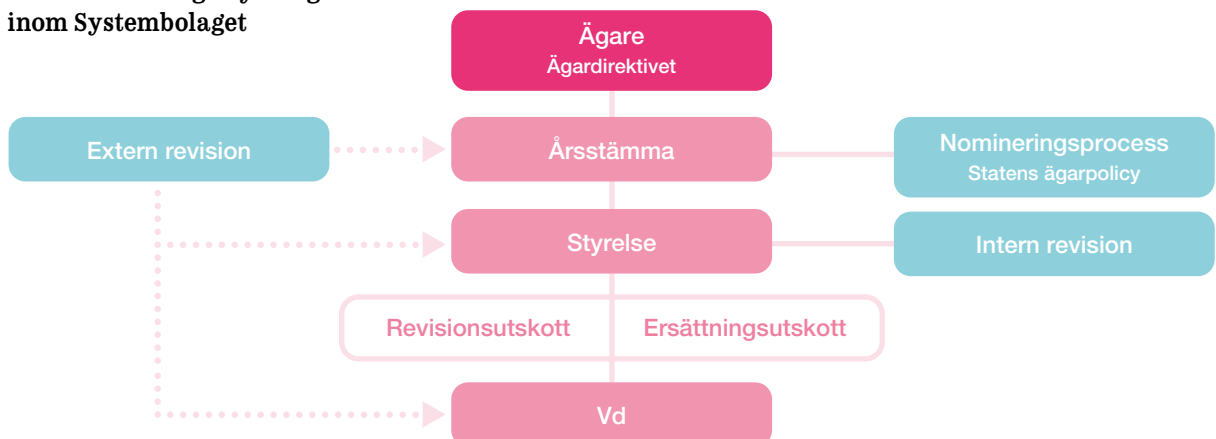
Styrelsenomineringsprocessen

Styrelsens tillsättning följer den nomineringsprocess som beskrivs i statens ägarpolicy. Processen koordineras av Finansdepartementet. En arbetsgrupp analyserar kompetensbehovet utifrån företagets verksamhet, situation och framtida utmaningar samt befintlig styrelsesammansättning. För att komma i fråga för ett styrelseuppdrag krävs hög kompetens inom relevant löpande affärsverksamhet, affärsutveckling, branschkunskap, finansiella frågor eller andra relevanta områden. Därutöver fordras stark integritet och förmåga att se till företagets bästa. Urvalet sker utifrån en bred rekryteringsbas.

Styrelsen

Systembolagets styrelse ansvarar enligt aktiebolagslagen för företagets organisation och förvaltningen av företagets angelägenheter. I statens ägarpolicy anges att styrelsen, i de bolag där

Ansvar för bolagsstyrning inom Systembolaget

staten har ägarintressen, ansvarar för att bolagen sköts föredömligt inom de ramar som lagstiftning, företagets bolagsordning, ägarens anvisningar och statens ägarpolicy ger.

Styrelsens sammansättning

Enligt bolagsordningen ska styrelsen bestå av lägst sex och högst åtta ordinarie ledamöter som utses av bolagsstämman. Dessutom har arbetstagarorganisationerna rätt att utse ledamöter till styrelsen. Enligt statens ägarpolicy ska styrelsens sammansättning vara sådan att styrelsen alltid har branschkunskap eller annan kompetens som är direkt relevant för företaget, även när företaget utvecklas och omvärlden förändras. Styrelsen ska ha en balanserad sammansättning när det gäller bakgrund, kompetensområde, erfarenhet och kön. Statens ägarpolicy anger att för att uppnå balans avseende jämställdhet är målsättningen minst 40 procent av vardera kön.

Systembolagets styrelse bestod under år 2012 av åtta stämموالدا styrelseledamöter. Av dessa ledamöter var tre kvinnor och fem män. Därutöver ingår i styrelsen två arbetstagarrepresentanter med två suppleanter som utsetts av arbetstagarorganisationerna. Ingen av styrelsens ledamöter ingår i företagsledningen. För mer information om styrelseledamöterna och deras närvaro vid styrelsesammanträden, se sidorna 11, 16 och 17.

Systembolagets styrelse har en bred sammansättning med branschkunskap och insyn i de omvärldsfrågor som påverkar företagens utveckling.

Verkställande direktören, vice verkställande direktörerna och ekonomidirektören deltar vid styrelsesammanträdena. Övrig företagsledning deltar vid behov. Systembolagets chefsjurist, som ingår i företagsledningen, är sekreterare i styrelsen.

Styrelsens ordförande

Styrelseordföranden ska enligt aktiebolagslagen leda styrelsens arbete och bevaka att styrelsen fullgör sina uppgifter. Enligt Koden ska styrelseordföranden också ansvara för: att styrelsens arbete bedrivs effektivt och är väl organiserat, kontakter i ägarrelaterade frågor, att styrelsen

får erforderlig information och beslutsunderlag för sitt arbete, att tillsammans med verkställande direktören fastställa förslag till dagordning för styrelsens sammanträden, kontroll av att styrelsens beslut verkställs, samt att styrelsens arbete utvärderas varje år.

Ordföranden samråder fortlöpande med verkställande direktören i förekommande strategiska frågor och företräder företaget i frågor som rör ägarförvaltningen. Ordföranden har även ytterligare uppgifter som anges i styrelsens arbetsordning.

Styrelsens arbete

Styrelsen har antagit en arbetsordning som anger hur arbetet ska fördelas mellan styrelse, ägare, utskott och verkställande direktör. Arbetsordningen ses över årligen och under 2012 justerades och fastställdes den vid det konstituerande styrelsesammanträdet i april. Enligt arbetsordningen ska styrelsen i regel hålla minst fem sammanträden per verksamhetsår utöver det konstituerande sammanträdet.

Styrelsen bör enligt arbetsordningen samordna sin syn med företrädare för ägaren när det gäller större strategiska verksamhetsförändringar, större förvärv, fusioner eller avyttringar och beslut som innebär väsentligt förändrad balansräkning eller riskbild för Systembolaget. Ingen uppdelning av styrelsearbetet finns mellan ledamöterna utöver de utskott som presenteras i denna bolagsstyrningsrapport.

Styrelsen är ytterst ansvarig för förvaltningen av företaget och beslutar om strategisk plan, affärsplan, budget med mera. Därtill beslutar styrelsen om ett antal företagsövergripande policydokument som bland annat har sin utgångspunkt i lagar, regler och ägardirektiv.

Till stöd för styrelsens arbete har utarbetats en dokumentsamling (Lagar, styrdokument m.m. för Systembolaget AB). Samlingen innehåller verksamhetsrelevant lagtext, handlingar från EU, bolagsrelaterade handlingar, ägarrelaterade handlingar och avtal, placeringsreglementen, den strategiska planen, Systembolagets uppförandekod, policyer, interna riktlinjer och regler samt information om Systembolagets dotterbolag.

Undvikande av intressekonflikter i styrelsen sker i enlighet med de krav som uppställs i aktiebolagslagen (ABL 8:23).

Samtliga styrelseledamöter i Systembolaget arbetar aktivt med de frågor som ligger hos styrelsen och i övrigt med de frågor som föredras för styrelsen. Styrelsen träffar årligen företags revisorer. För mer information om styrelsens och ordförandens kontakter med företags revisorer, se ”Uppföljning ” sidan 15.

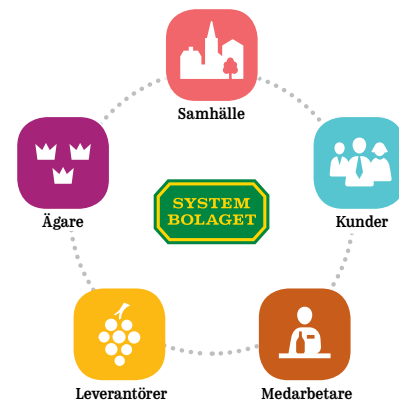
Strukturen för styrelsens arbete anges i styrelsens arbetsplan, vilken fastställs årligen. Arbetsplanen utgör grunden för planeringen av styrelsens arbete och anger vid vilken tidpunkt under verksamhetsåret som särskilda ansvarsområden ska behandlas av styrelsen.

I den strategiska planen lägger styrelsen fast den långsiktiga inriktningen för Systembolaget. Den strategiska planen sträcker sig fyra år framåt i tiden och revideras vart tredje år. Under hösten 2008 och våren 2009 pågick ett omfattande arbete med en ny strategisk plan för Systembolaget. Planen, som tar utgångspunkt i en omvärldsanalys, antogs slutligt vid styrelsesammanträdet i september 2009 och avser åren 2010–2013. I samband med detta arbete omformulerades också Systembolagets uppdrag, vision och affärsidé något.

I den strategiska planen ingår även långsiktiga mål. Dessa utgår ifrån perspektiven i Systembolagets balanserade styrkort som utgör en viktig grund för styrningen. Styrkortets fem perspektiv är:

- samhälle
- kund
- medarbetare
- leverantör
- ägare – samt finansiellt

Ett antal nyckeltal inom varje perspektiv utgör kvantitativa mål för den kommande fyraårsperioden och finns även nedbrutna årsvis i affärsplanen. De strategiska nyckeltalen redovisas löpande för styrelsen. Syftet med utformningen av de årliga affärsplanerna är att kopplingen mot den strategiska planen ska bli tydlig och att styrningen av olika projekt och aktiviteter mot de strategiska målen ska underlättas.

Styrelsens arbete 2012

Under 2012 hölls elva styrelsesammanträden, varav ett extra styrelsesammanträde. Ledamöternas närvaro vid sammanträdena framgår av redovisningen på sidan 11. Styrelsen genomförde löpande sedvanliga uppföljningar av såväl den ekonomiska utvecklingen i företaget som av de sociala och miljömässiga aspekter som uppkom i verksamheten. Uppföljningen redovisas i ett antal strategiska nyckeltal, till exempel Opinionsindex (OPI), Ålderskontroll, Nöjd-kund-index (NKI) och rörelsemarginal samt genom styrelse-PM om aktuella frågor. I februari träffade styrelsen företags revisorer utan företagsledningen i enlighet med Kodens krav. Sammantaget gav denna information styrelsen möjlighet att löpande bedöma verksamhetens resultat även inom hållbart företagande.

Utöver den löpande uppföljningen av strategiska nyckeltal arbetade styrelsen bland annat med

- uppföljning av arbetet med riskrapportering och internrevision
- remissyttrande avseende betänkande av Ägarutredningen – förslag till en ny statlig ägarförvaltning (SOU 2012:14)
- utredningen om tillsyn av marknadsföring och e-handel med alkoholdrycker med mera
- ansvarsredovisningen
- etableringsfrågor
- omvärldsanalyser
- läraaktiviteten för medarbetare på 27 olika orter runt om i landet

- utveckling av e-kanalen och digitala kanaler
- nya sortimentsmodellen
- lokalt producerade och lokalt efterfrågade varor
- försöket med hemleverans
- ändringar i avtalet med staten
- frågan om gårdsförsäljning
- pågående rättsprocesser
- alkoholfritt sortiment
- CSR (inklusive CSR-utbildning för styrelsen)

Styrelsens arvoden och arvoden för arbetet i styrelsens utskott

Styrelseledamöternas arvoden och arvoden för arbete i de särskilt inrättade styrelseutskotten bestäms av bolagsstämman. Arvodena ska enligt statens ägarpolicy vara konkurrenskraftiga men inte marknadsledande. För fullständig information om principer och ersättningar, se not 5 på sidorna 35–38.

Utvärdering av styrelsen

Enligt Koden, statens ägarpolicy och arbetsordningen för styrelsen ska styrelsen årligen genom en systematisk och strukturerad process göra en utvärdering av styrelsens arbete. Det åligger styrelseordföranden att tillse att en sådan utvärdering görs. Utvärderingen behandlar såväl processerna för styrelsearbetet som styrelsens egna prestationer i olika frågor, däribland hur styrelsen hanterar relevanta teman och ärenden som ekonomiska, miljömässiga och sociala frågor. Årets utvärdering genomfördes genom enkäter som besvarades av styrelsen. Utvärderingen visar att styrelsearbetet fungerar mycket bra, men att det finns några utvecklingsområden att arbeta med.

I enlighet med statens ägarpolicy informerade styrelseordföranden i december 2012 Regeringskansliet om utvärderingens resultat. I Regeringskansliets arbete med nomineringsprocessen görs dessutom löpande utvärderingar av de statliga bolagens styrelser.

Närvaro styrelse- och utskottsmöten 2012

Namn	Styrelsefunktion	Styrelsesammanträden ¹	Revisionsutskott ²	Ersättningsutskott ²
Cecilia Schelin Seidegård ³	Ordförande	11/11		4/4
Gert Karnberger ⁴	Vice ordförande	2/2	2/2	
Kerstin Wigzell ⁵	Ledamot/Vice ordförande	10/11	5/5	4/4
Sven Andréasson	Ledamot	8/11		
Johan Gernandt	Ledamot	10/11		
Annika Nilsson ⁶	Ledamot	2/2	2/2	
Carl B Hamilton	Ledamot	8/11		
Thord Andersson ⁷	Ledamot	11/11	3/3	
Mona Sahlin ⁸	Ledamot	3/9		
Crister Fritzson ⁹	Ledamot	8/9	3/3	
Maj-Britt Eriksson ¹⁰	Arbetstagarrepresentant	6/7		
Anna Holgersson	Arbetstagarrepresentant	10/11		
Berit Morén ¹¹	Arbetstagarrepresentant	9/11		
Maria Åström ¹²	Arbetstagarrepresentant, suppleant	9/11		
Karin Larsson ¹³	Arbetstagarrepresentant, suppleant	4/4		

¹ Under 2012 har tio ordinarie och ett extra styrelsesammanträde hållits.

² Under 2012 har fem sammanträden hållits i revisionsutskottet och fyra i ersättningsutskottet.

³ Ordförande i ersättningsutskottet.

⁴ Avgick vid årsstämman 19/4.

⁵ Vice ordförande från årsstämman 19/4. Ledamot i revisionsutskottet och ersättningsutskottet.

⁶ Avgick vid årsstämman 19/4.

⁷ Nyvald till revisionsutskottet vid årsstämman 19/4.

⁸ Nyvald från årsstämman 19/4.

⁹ Nyvald från årsstämman 19/4. Ordförande i revisionsutskottet.

¹⁰ Avgick per den 30/6.

¹¹ Suppleant fram till 1/7 då hon valdes till ordinarie arbetstagarrepresentant.

¹² Avgick per den 31/12.

¹³ Nyvald suppleant från och med 1/7.

Revisionsutskott

Sammansättning

Revisionsutskottet har sedan det konstituerande styrelsemötet i april 2012 bestått av styrelsens vice ordförande Kerstin Wigzell samt styrelseledamöterna Thord Andersson och Crister Fritzson (ordförande i utskottet). Fram till det konstituerande styrelsemötet var Gert Karnberger, Annika Nilsson och Kerstin Wigzell ledamöter i utskottet. Ingen av ledamöterna i utskottet ingår i företagsledningen. Systembolagets verkställande direktör och ekonomidirektör deltar emellertid vid revisionsutskottets sammanträden och Systembolagets chefsjurist är sekreterare.

Ansvar

Revisionsutskottet är ett beredningsorgan för styrelsen och övertar eller påverkar inte styrelsens ansvar och uppgifter i övrigt. Utskottets arbete minskar inte heller kravet på revisorns kommunikation till styrelsen som helhet.

Utskottet bereder styrelsens arbete med att kvalitetssäkra Systembolagets finansiella och operationella rapportering. Utskottet ska övervaka den finansiella rapporteringen och effektiviteten i Systembolagets interna kontroll, internrevision och riskhantering. Utskottet har också till uppgift att hålla sig informerade om revisionen av årsredovisningen samt att granska och övervaka revisorns opartiskhet och självständighet och därvid särskilt uppmärksamma om revisorn tillhåller företaget andra tjänster än revisionstjänster.

Arbetet 2012

Under året höll revisionsutskottet fem sammanträden. Ledamöternas närvaro vid utskottets sammanträden framgår av redovisningen på sidan 11. Uppföljning av den ekonomiska utvecklingen och av ett antal strategiska nyckeltal för verksamheten gjordes löpande. Systembolagets revisorer föredrog väsentliga redovisnings- och revisionsfrågor samt interna kontroll- och processfrågor. Vidare behandlade utskottet frågor avseende bland annat internrevision, riskanalys och ansvarsredovisningen. Utskottets ordförande informerade löpande styrelsen om utskottets arbete.

Ersättningsutskott

Sammansättning

Ersättningsutskottet består av styrelsens ordförande Cecilia Schelin Seidegård och styrelsens vice ordförande Kerstin Wigzell. Systembolagets verkställande direktör deltar vid utskottets möten. Ingen av ledamöterna i utskottet ingår i företagsledningen.

Ansvar

Ersättningsutskottet har till uppgift att bereda frågor om ersättning och andra anställningsvillkor för ledande befattningshavare. Utskottet får inom ramen för av årsstämman fastställda riktlinjer självständigt förhandla med verkställande direktören och vice verkställande direktörerna om ersättning och övriga anställningsvillkor. Det är dock styrelsen, som efter beredning av utskottet, beslutar i frågor rörande ersättning och andra anställningsvillkor för verkställande direktören och de två vice verkställande direktörerna. Ersättningsutskottet äger även självständigt rätt att tillsammans med verkställande direktören rekrytera och förhandla om ersättning och övriga anställningsvillkor avseende andra ledande befattningshavare än vice verkställande direktörerna. Beslut om anställningsavtal för ledande befattningshavare (undantaget verkställande direktören och vice verkställande direktörerna) fattas slutligen av ersättningsutskottet.

Arbetet 2012

Under året höll ersättningsutskottet fyra sammanträden. Ledamöternas närvaro vid utskottets sammanträden framgår av redovisningen på sidan 11. Utskottet har gjort en utvärdering av tillämpningen av gällande riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i Systembolaget och kunde konstatera att riktlinjerna följs. Utskottet har vidare tagit fram förslag till Riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i Systembolaget AB samt bland annat behandlat frågor rörande bilförmån, lönerevision respektive anställningsvillkor för ny direktör.

Verkställande direktören och ledande befattningshavare

Den verkställande direktören ansvarar för den löpande förvaltningen av företaget och leder verksamheten enligt aktiebolagslagen, andra lagar och förordningar, statliga riktlinjer och ägardirektiv, Koden, bolagsordningen samt inom de ramar som styrelsen lagt fast bland annat i vd-instruktionen. Verkställande direktören tar i samråd med styrelseordföranden fram information och dokumentation som underlag för styrelsens arbete och för att styrelsen ska kunna fatta väl underbyggda beslut, samt rapporterar till styrelsen om företagets utveckling.

Systembolagets lednings- och styrstruktur

Förutom den verkställande direktören består Systembolagets företagsledning sedan februari 2012 av åtta personer, vilka utses av verkställande direktören i samråd med styrelsen. Sedan februari 2012, då Kvalitetsdirektören slutade, består företagsledningen *inklusive* verkställande direktören dock av åtta personer, då inköpsdirektören även är tillförordnad kommunikationsdirektör. Under året har en ny direktör, chefsjuristen, rekryterats. För mer information om företagsledningen och organisationsstruktur, se sidorna 18 och 19.

Företagsledningen sammanträder regelbundet (cirka två gånger per månad) och arbetet leds av verkställande direktören, som i samråd med

företagsledningen fattar beslut avseende den löpande verksamheten.

Verkställande direktörens och företagsledningens beslut utgår från styrelsens beslutade riktlinjer och anvisningar. På grundval av dessa upprättar verkställande direktören och företagsledningen bland annat underlag för övriga chefer inom Systembolaget. Dessa underlag anger ramarna för den löpande verksamheten och har formen av interna styrdokument som interna regler, riktlinjer, samt process- och informationsmodeller.

Riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare

Systembolaget följer regeringens riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i företag med statligt ägande. Därtill följer Systembolaget Kodens normer om ersättningar till ledande befattningshavare enligt vilka företaget ska ha formaliserade och bekantgjorda processer för beslut om ersättningar till ledande befattningshavare. För fullständig information om riktlinjer och ersättningar, se not 5 på sidorna 35–38.

Utvärdering av verkställande direktören

Styrelsen ska enligt Koden fortlöpande utvärdera den verkställande direktörens arbete. Under styrelseordförandens ledning genomfördes under hösten 2012 en utvärdering med hjälp av ett externt konsultföretag som inkluderade följande delar; målluppfyllelse, medianalys, interna och

Verkställande direktör: Magdalena Gerger

Född: 1964. Magdalena Gerger tillträdde som verkställande direktör för Systembolaget i maj 2009. Hon har tidigare bland annat varit marknadsdirektör på Arla Foods, divisionschef inom Nestlé Ltd. samt marknadsdirektör på ICI Paints Ltd.

Övriga uppdrag: Ledamot i Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA), styrelseledamot i Inka Holding BV (IKEA) (avgick 2012), Husqvarna AB, Kungsträdgården Park & Evenemang AB, Institutet för Näringslivsforskning och SIQ Institutet för Kvalitetsutveckling.

Huvudsaklig utbildning: Civilekonom, MBA, Handelshögskolan Stockholm samt ledarskaps- och chefsutvecklingsutbildningar.

Oberoende: Verkställande direktör eller närstående saknar väsentlig aktiepost och delägarskap i bolag som Systembolaget har betydande affärsförbindelser med.

externa vd-relationer, arbetssätt och personliga egenskaper samt intervjuer. Av utvärderingen framgår att verkställande direktören fungerar mycket väl och att hon har fortsatt att utvecklas i sin roll. Utvärderingen visar också goda resultat för måluppfyllelse och medieanalys. Vidare framgår att styrelsen har stort förtroende för verkställande direktören och att relationen med styrelseordföranden fungerar väl.

Hållbart företagande

Enligt statens ägarpolicy ska de statligt ägda bolagen vara föredömen inom hållbart företagande. Det innefattar områdena miljö, mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, anti-korruption och affärsetik samt jämställdhet och mångfald. Läs mer om Systembolagets arbete med dessa frågor på sidorna 8–9 i Del 1 samt i GRI-fördjupningen.

Extern revision

Revisorn ska enligt aktiebolagslagen granska Systembolagets årsredovisning och bokföring samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning. Revisorn arbetar på uppdrag av, och rapporterar till, bolagsstämman och får inte låta sig styras av bolagsledningen eller styrelsen.

På årsstämman utsågs nuvarande revisionsbolaget Ernst & Young AB, med auktoriserade revisorn Åsa Lundvall som ansvarig revisor, att vara revisorer i Systembolaget till och med årsstämman 2013. Vidare har Riksrevisionen enligt beslut den 29 mars 2012 förordnat auktoriserade revisorn Agneta Bergman, med suppleanten auktoriserade revisorn Björn Sande, att vara revisor i Systembolaget till och med årsstämman 2013.

På årsstämman anmäldes vidare att riksdagsstyrelsen enligt beslut den 28 mars 2012 utsett tre lekmanarevisorer, Hans Backman, Christina Oskarsson och Maria Plass, med tre suppleanter för Systembolaget till och med nästa årsstämma (samtliga omval).

Det nuvarande revisionsbolaget Ernst & Young beviljades på årsstämman 2012 ersättning enligt särskild överenskommelse. Läs mer i not 4 på sidan 34.

Intern kontroll

Den årliga riskanalysen utgör grund för arbetet med intern kontroll. För en fullständig beskrivning av riskanalysen, se sidan 15. Analysen ligger till grund för både det proaktiva riskhanteringsarbetet och för kontrollen.

För att uppnå och upprätthålla en god intern kontroll och för att kunna följa upp verksamheten på ett optimalt sätt, har Systembolaget formaliserade processer för intern och extern rapportering. För att säkerställa kvaliteten i administrationen finns manualer och beskrivningar för alla väsentliga rutiner.

Styrelsen och ledningen följer upp efterlevnaden av styrande dokument, processbeskrivningar och riktlinjer samt effektiviteten i kontrollstrukturerna. Uppföljning av den interna riskhanteringen sker genom en externt upphandlad internrevision, som rapporterar direkt till styrelsen.

Ett granskningsprogram baserat på riskanalysen läggs varje år fast av styrelsen. Granskningsområden under 2012 har varit inköpsprocessen för alkoholdrycker, IT-tillgänglighet samt uppföljning av butiksetableringsprocessen och försäljningsverksamheten hos ombud. Inga allvarliga brister har identifierats. Resultatet av granskningen rapporteras löpande till företagsledning och styrelse och de iakttagelser som gjorts har värderats. Där det anses befogat har åtgärder vidtagits eller planerats.

Beskrivning av intern kontroll avseende finansiell rapportering

Systembolaget har formaliserade processer för den finansiella rapporteringen samt för uppföljning. Processerna är viktiga för att säkerställa att företaget utvecklas i rätt riktning i förhållande till de mål och riktlinjer som styrelse och företagsledning fastställt.

Målet för den interna rapporteringen är en ändamålsenlig, snabb och korrekt uppföljning och rapportering av hur verksamheten utvecklas gentemot uppsatt affärsplan och budget. Rapportering av företagsutvecklingen sker regelbundet gentemot ett flertal interna intressegrupper.

Systembolagets externa rapportering syftar till att regelbundet rapportera om företagets utveckling gentemot externa intressentgrupper. Rapporteringen följer gällande lagar och de krav som ställs av ägaren. I den interna kontrollprocessen tillämpar Systembolaget COSO-modellen (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) som är ett ramverk för intern kontroll.

Basen för den interna kontrollen är den så kallade kontrollmiljön. Den innefattar den kultur som styrelsen och företagsledningen kommunicerar och verkar utifrån. En god kontrollmiljö skapar struktur för övriga komponenter i processen, som riskbedömning, kontrollaktiviteter, information och kommunikation samt uppföljning.

Riskbedömning

Bedömning av risk för felaktigheter i den finansiella rapporteringen görs dels av styrelse och företagsledning, dels i den dagliga verksamheten. Dessutom påverkas bedömningen av risk i den finansiella rapporteringen av den allmänna kontrollmiljön inom Systembolaget.

En riskanalys har gjorts under 2012 avseende kvaliteten i den finansiella rapporteringen utifrån fel och deras väsentlighet och sannolikhet. I riskanalysen bedömdes varje post i balans- och resultaträkningen utifrån specifika kriterier: materialitet, komplexitet, felhistorik, samt bedrägeririsk.

Tre väsentliga riskområden avseende finansiell rapportering identifierades:

- Varulager – risker har identifierats relaterade till dels inventering av lager, dels justering av priser för posten färdiga varor samt handelsvaror.
- Personalrelaterade poster – balans- och resultatposter relaterade till personalkostnader exempelvis semesterlöneskuld och pensioner innebär risk eftersom posterna är komplexa och svåra att värdera.
- Värdeförändringar på finansiella tillgångar – balans- och resultatposter associerade med finansiella tillgångar innebär risk relaterad till felaktigt beräknade och klassificerade värdeförändringar.

Styrelsen har fastslagit ett Placeringsreglemente där tillåtna placeringar, organisation för riskstyrning, mätning av placeringsrisker, godkända motparter samt rutiner för riskuppföljning tydliggjorts. Reglementet prövas årligen.

Kontrollaktiviteter

Riskerna hanteras via företagets kontrollstrukturer, som finns dokumenterade i process- och internkontrollbeskrivningar. En viktig faktor är en strikt tillämpning av dualitetsprincipen, vilken innebär att ingen person ensam ska handlägga ett ärende genom hela behandlingskedjan samt att två av varandra oberoende institut används vid värdering av finansiella tillgångar.

Information och kommunikation

Stor vikt har lagts vid att implementera och kvalitetssäkra internkommunikationsprocessen, för att säkerställa att information sprids på ett strukturerat sätt inom hela organisationen. Den etablerade informations- och kommunikationsstrukturen ska främja en fullständig och korrekt finansiell rapportering. Styrande dokument i form av interna policyer, riktlinjer, manualer och koder avseende den finansiella rapporteringen är kända för berörd personal och finns tillgängliga på Systembolagets intranät.

Uppföljning

Styrelsen får löpande rapportering om hur verksamheten utvecklas i förhållande till affärsplan, budget och fastlagda mål. Styrelsen följer regelbundet upp resultatet av de fastlagda internkontrollprogrammen.

Ekonomiavdelningen följer löpande upp de administrativa processerna, bland annat kring moms- och skatteredovisning, intern och extern representation samt attest- och delegationsordningen. Även uppföljning av den finansiella rapporteringen sker löpande.

Styrelsens ordförande träffar revisorerna vid slutrevision samt vid behov. Hela styrelsen träffar revisorerna vid det styrelsemöte som behandlar årsboksutet samt vid årsstämman.

Styrelse

	Cecilia Schelin Seidegård	Kerstin Wigzell	Thord Andersson	Sven Andréasson	Crister Fritzson	Johan Gernandt
Roll i styrelsen	Styrelseordförande Ordförande i ersättningsutskottet	Vice styrelseordförande Ledamot i ersättnings- utskottet och revisions- utskottet	Ledamot Ledamot i revisions- utskottet	Ledamot	Ledamot Ordförande i revisionsutskottet	Ledamot
Född	1954	1945	1961	1952	1961	1943
Huvudsaklig utbildning	Fil dr Biokemi.	Beteende- och samhällsvetenskap.	Samhällsvetenskap och marknadsekonomi.	Dr Medicinsk Vetenskap, professor socialmedicin Karolinska Institutet.	Marknadsekonom.	Jur kand.
Övriga uppdrag	Ordf Vårdalstiftelsen och ClinTrials Skåne AB. Ledamot Fouriertrans- form AB.	Ordf Stockholms Dramatiska Högskolas styrelse. Ledamot Press- sens opinionsnämnd, Rikspolisstyrelsens etiska råd, Svenska Sällskapet för Medicinsk Forskning. Vice ordf Pensionsmyndigheten och Myndigheten för vårdanalys.	Konsult i eget företag.	Överläkare Beroende- centrum Stockholm, expert alkohol- och narkotikafrågor, Statens folkhälsoinstitut, veten- skapligt råd för miss- bruksfrågor Social- styrelsen.	Vd SJ.	Advokat och konsult Advokatfirman Vinge, ordf Riksbanks- fullmäktige, styrelse- ordförande Stockholm Handelskammarens Skiljedomsinstitut, ordf Svenska Dagbladets Stiftelse.
Invald/ utsedd	Ordförande sedan 2008	2009	2011	2007	2012	2007
Tidigare uppdrag	Styrelseordf Kungliga Tekniska Högskolan, sjukhusdir Karolinska Universitetssjukhuset, ledamot Karolinska Development AB, vd Huddinge Universitets- sjukhus, ledamot i Getinge AB, Vice Presi- dent och ansvarig Global R&D Operations AstraZeneca R&D, klinisk forskning och olika chefspositioner inom Astra Draco.	Gen.dir regeringskans- liet, departementsråd socialdepartementet, gen.dir Ungdomsstyrel- sen och Socialstyrelsen, överdir Riksförsäkrings- verket, ledamot WHO, Socialvetenskapliga forskningsrådet, Statens medicinsk-etiska råd, ordf Forskningsrådet för arbetsliv och social- vetenskap.	Enhetschef Region- förbundet Örebro, ordf Örebro promotion, ordf Marknadsföreningen i Örebro distrikt, styrelsen för Svensk Kärn- bränsle- hantering AB.		Vd och styrelseordf Teracom Group, styrelseordf MTB.	Advokat och delägare Gernandt & Danielsson Advokatbyrå, sakkunnig, Aktiebolagskommittén (Ju 1990:46).
Styrelse- möten	11 11	10 11	11 11	8 11	8 9	10 11
Revisions- utskottsmöten		5 5	3 3		3 3	
Ersättnings- utskottsmöten	4 4	4 4				
Totalersättning	215 TSEK	126 TSEK	116 TSEK	96 TSEK	93 TSEK	96 TSEK
	Oberoende	Oberoende	Oberoende	Oberoende	Oberoende	Oberoende

**Carl B
Hamilton**

**Mona
Sahlin**

**Anna
Holgersson**

**Karin
Larsson**

**Berit
Morén**

Ledamot	Ledamot	Arbetstagarrepresentant	Arbetstagarrepresentant Suppleant	Arbetstagarrepresentant
1946	1957	1977	1958	1957
Fil dr Nationalekonomi.	Samhällsvetenskaplig gymnasieutbildning.	Fil mag Männliga Rättigheter.	Vårdbiträde, arbets- terapibiträde och fotterapeut.	Undersköterska.
Professor Stockholms universitet och Handels- högskolan i Stockholm, riksdagsledamot, ledamot riksdagens finansutskott och EU- nämnd, ledamot folkpartiets partistyrelse och partiledning.	Ledamot i stiftelsen EXPO och ordf Anna Lindhs minnesfond.	Anställd försäljare sedan 2001. Ordf Systembolagets Personalförening, vice ordf Unionens regionstyrelse Sydväst, ledamot Unionens delegation Handel.	Anställd försäljare sedan 1989. Ledamot Systembolagets Personalförening, ordf försäljarklubben Jönköping, ledamot i pensionsstiftelsen, samordnande arbetsmiljöombud (SAMO) för Systembolaget.	Anställd försäljare sedan 1979. Butikschef 2002, kontaktombud, ordf chefsklubben Stockholm.
2007	2012	2010	2012	2011
Statssekreterare finans- departementet, riks- dagsledamot, särskild utredare, chefsekonom Handelsbanken.	Partiordförande social- demokraterna, riksdags- ledamot, statsråd Näringsdepartementet, Justitiedepartementet samt Miljö- och Sam- hällsbyggnadsdeparte- mentet, ledamot Riksidrottsförbundet.	–	–	–
8 11	3 9	10 11	4 4	9 11
96 TSEK	66 TSEK	–	–	–
Oberoende	Oberoende	Arbetstagarrepresentant	Arbetstagarrepresentant	Arbetstagarrepresentant

Företagsledning

Magdalena Gerger

Verkställande direktör

Född: 1964

Utbildning: Civilekonom och MBA, Handelshögskolan Stockholm

Anställd: 2009

Marie Nygren

Vice vd, Inköps- och varuförsörjningsdirektör och tf Kommunikationsdirektör

Född: 1965

Utbildning: Civilekonom

Anställd: 2007

Mikael Wallteg

Vice vd och Försäljningsdirektör

Född: 1957

Utbildning: Internt utbildad på exekutiv nivå

Anställd: 2001

Ulrika Bennich

Ekonomidirektör

Född: 1970

Utbildning: Civilekonom

Anställd: 2011

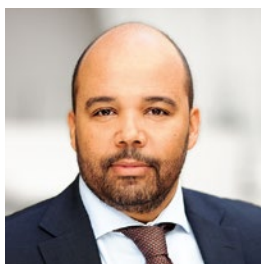
Mattias Forsberg

IT-direktör

Född: 1972

Utbildning: Civilekonom och civilingenjör

Anställd: 2011

Tobias Frohm

Personaldirektör

Född: 1965

Utbildning: Personalvetare

Anställd: 2011

Håkan Johansson

Etableringsdirektör

Född: 1957

Utbildning: Marknadsekonom

Anställd: 2001

Malin Sandquist

Chefsjurist

Född: 1972

Utbildning: Jur kand

Anställd: 2012

Organisation

Systembolagets organisation är processinriktad. Ansvaret för huvudprocessen ligger hos verksamhetsområdena Försäljning respektive Varuförsörjning.

Verksamhetsområde Varuförsörjning ansvarar för:

- utvecklingen av sortimentet
- varuförsörjningen från leverantör till butikshylla och kund.

Verksamhetsområde Försäljning ansvarar för:

- drift och försäljning i butikerna. Systembolagets 421 butiker är organiserade i 27 områden med tio till 17 butiker i varje område. Varje områdes-

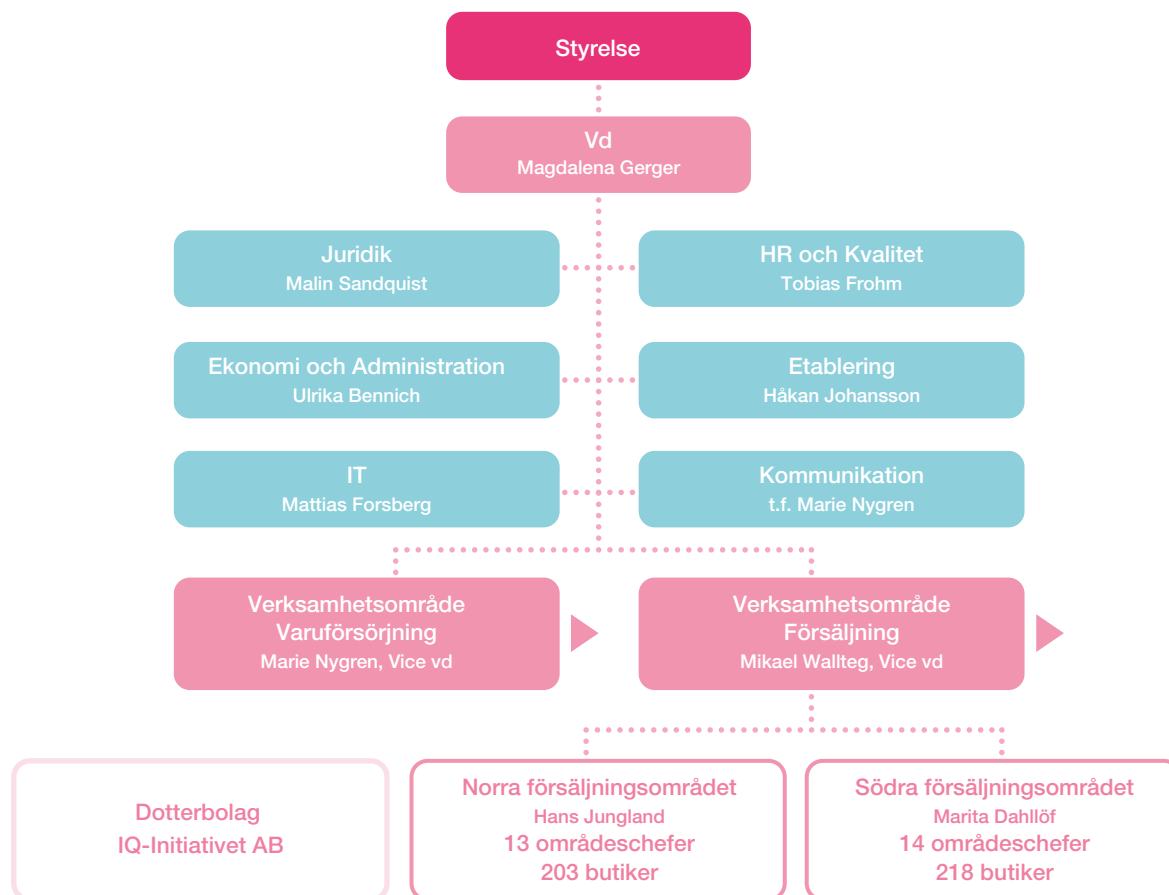
chef svarar för den dagliga kontakten mellan sina butikschefer och Systembolagets huvudkontor.

De centrala avdelningarna stödjer huvudprocessen med ansvar för:

- utveckling och förvaltning av butiks nät och IT-system
- kommunikation och rekrytering och utveckling av medarbetare
- juridik och ekonomi

Vd och företagsledning ansvarar för:

- ledningsprocessen.

Tioårsöversikt

	2012	2011	2010	2009
Resultat (MSEK)				
Nettoomsättning (inklusive alkoholskatt)	25 099	24 416	24 111	23 360
Omsättning (exklusive alkoholskatt)	15 003	14 368	14 004	13 337
Bruttoresultat	3 201	3 115	3 051	2 961
Rörelseresultat	270	159	339	424
Finansnetto	58	119	-24	109
Resultat före skatt	248	278	315	533
Totalresultat för året	180	223	223	406
Finansiell ställning (MSEK)				
Anläggningstillgångar	1 921	1 697	1 916	2 296
Omsättningstillgångar	3 222	3 339	3 257	2 823
Eget kapital	1 411	1 390	1 469	1 591
Skulder	3 732	3 646	3 704	3 528
Balansomslutning	5 143	5 036	5 173	5 119
Kassaflöden (MSEK)				
Kassaflöde från den löpande verksamheten	574	343	537	762
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-318	138	-204	34
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-159	-332	-345	-201
Årets kassaflöde	97	149	-12	595
Nyckeltal				
Bruttomarginal inklusive alkoholskatt, %	12,8	12,8	12,7	12,7
Bruttomarginal exklusive alkoholskatt, %	21,3	21,7	21,8	22,2
Rörelsemarginal, %	1,1	0,7	1,4	1,8
Avkastning på eget kapital, %	12,8	15,6	14,6	27,3
Avkastning på sysselsatt kapital, %	23,5	20,0	24,9	35,9
Soliditet, %	27,4	27,6	28,4	31,1
Resultat per aktie före och efter utspädning, SEK	500	619	619	1 128
Eget kapital per aktie, SEK	3 919	3 861	4 081	4 419
Kassaflöde per aktie, SEK	1 594	953	1 492	2 117
Utdelning per aktie, SEK ***	250	442	839	958
Arbetsproduktivit	839	836	833	838
Lageromsättningshastighet, ggr	24,7	24,5	25,7	25,4
Varusvinn, MSEK	30,0	27,0	22,1	24,8
Svinn, ‰	1,48	1,36	1,22	1,33
Opinionsindex	71	68	66	66
Ålderskontroll, %	95	94	94	93
Medelantal anställda	3 172	3 192	3 127	3 043

* Enligt IFRS, men inte justerat för IAS 39 Finansiella instrument

** Ej enligt IFRS

*** 2012 års utdelning per aktie enligt styrelsens förslag

2008	2007	2006	2005	2004*	2003**
21 296	20 211	19 039	18 083	17 708	18 985
11 905	11 143	10 345	9 691	9 393	9 969
2 699	2 567	2 525	2 461	2 371	2 499
9	83	298	262	9	62
714	250	54	199	185	140
723	333	352	889	208	188
687	295	259	635	154	132
2 213	2 350	1 889	1 317	1 530	1 306
2 398	2 458	2 616	3 348	2 289	2 649
1 386	1 581	1 489	1 567	1 022	948
3 225	3 227	3 016	3 098	2 797	3 008
4 611	4 808	4 505	4 665	3 819	3 956
184	779	476	1 007	126	133
446	-501	-751	-283	-122	-303
-868	-210	-330	-90	-76	-302
-238	68	-605	634	-72	-472
12,7	12,7	13,3	13,7	13,4	13,2
22,6	23,1	24,3	25,5	25,2	25,1
0,0	0,4	1,6	1,4	0,1	0,3
46,3	19,2	17,0	49,1	15,6	13,4
48,9	21,8	23,2	35,8	19,8	21,5
30,1	32,9	33,1	33,6	26,8	24,0
1 908	819	719	1 764	428	367
3 850	4 392	4 136	4 353	2 839	2 633
511	2 164	1 322	2 797	350	369
2 151	821	583	917	250	556
798	775	766	743	708	701
23,2	22,3	21,3	20,5	19,9	21,9
22,8	19,2	16,0	18,4	18,2	22,0
1,28	1,25	1,13	1,40	1,05	1,15
64	61	57	55	53	55
90	85	88	89	84	83
3 013	2 834	2 842	2 793	2 976	3 177

Resultaträkning

180

MSEK
i årets
resultat

MSEK	Not	2012	2011
Nettoomsättning	2	25 099	24 416
Kostnad för sålda varor		-21 898	-21 301
Bruttoresultat		3 201	3 115
Försäljningskostnader	3-5	-2 428	-2 478
Administrationskostnader	3-5	-523	-484
Övriga rörelseintäkter	6	20	7
Övriga rörelsekostnader	7	0	-1
Rörelseresultat		270	159
Intäkter från andelar i koncernbolag	8	-	77
Intäkter från övriga värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar	8	50	39
Ränteintäkter	8	8	8
Ränteintäkter från koncernbolag	8	1	3
Räntekostnader till koncernbolag	8	0	-1
Räntekostnader och liknande resultatposter	8	-1	-7
Resultat efter finansiella poster		328	278
Periodiseringsfond	17	-80	-
Resultat före skatt		248	278
Skatt	9	-68	-55
Årets resultat	10	180	223

Rapport över totalresultat

MSEK	Not	2012	2011
Årets resultat	10	180	223
Övrigt totalresultat		—	—
Totalresultat för året		180	223
Resultat per aktie före och efter utspädning, SEK *		500	619
Antal aktier vid periodens slut		360 000	360 000
Genomsnittligt antal aktier under perioden		360 000	360 000
Total föreslagen utdelning, MSEK		90	159
Föreslagen utdelning per aktie, SEK		250	442
Under året beslutad och utbetald utdelning, MSEK		159	302

90
MSEK i
utdelning
till
ägaren

Minoritetsintresse saknas, vilket innebär att 100 procent av resultatet hänförs till företagets aktieägare.

* Systembolaget har inte några konvertibla instrument, optioner eller teckningsoptioner, vilket medför att ingen utspädningseffekt uppstår.

Resultatet

Under 2012 ökade omsättningen med 683 MSEK till 25 099 MSEK. Omsättningsökningen förklaras dels av att försäljningsvolymen, omräknat i ren alkohol, ökade med 0,7 procent, dels på högre genomsnittspriser per liter. Volymökningen skedde i varugrupperna vin, starköl och alkoholfria drycker medan försäljningen av sprit minskade något. Bruttomarginalen inklusive alkoholskatt uppgick till 12,8 procent.

Rörelseresultatet ökade under året med 111 MSEK till 270 MSEK. Försäljningskostnaderna minskade med 50 MSEK vilket i huvudsak förklaras av att i utfallet för 2011 fanns skilljeden mellan Systembolaget och V&S Vin & Sprit AB med samt en nedskrivning av immateriella tillgångar. Under 2012 har Systembolagets satsning på ett personligare kundmöte medfört ökade personalkostnader. Övriga intäkter ökade med 13 MSEK, till stor del beroende på erhållna skadestånd, samtidigt minskade övriga kostnader med 1 MSEK.

Balansräkning, tillgångar

MSEK	Not	2012-12-31	2011-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter	11	44	73
Summa immateriella anläggningstillgångar		44	73
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader och mark	12	38	40
Inventarier och installationer	12	774	874
Pågående nyanläggningar	12	56	63
Summa materiella anläggningstillgångar		868	977
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i koncernbolag	10	15	15
Fordringar hos koncernbolag	10	28	64
Uppskjutna skattefordringar	9	20	24
Andra långfristiga värdepappersinnehav	13	934	534
Andra långfristiga fordringar	13	12	10
Summa finansiella anläggningstillgångar		1 009	647
Summa anläggningstillgångar		1 921	1 697
Omsättningstillgångar			
Varulager	14	955	942
Fordringar			
Kundfordringar		6	6
Skattefordringar		–	71
Övriga fordringar		2	1
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter, koncernbolag	10/15	8	8
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	15	115	105
Summa fordringar		131	191
Kortfristiga placeringar	13	140	307
Kassa och bank	13	1 996	1 899
Summa omsättningstillgångar		3 222	3 339
SUMMA TILLGÅNGAR	10	5 143	5 036

Tillgångar

Finansiella tillgångar har under året ökat med totalt 362 MSEK. Bruttoinvesteringar i finansiella placeringar uppgick till 853 MSEK och avyttringarna uppgick till 669 MSEK, en nettoökning med

184 MSEK. En större andel av årets finansiella placeringar löper på längre tid än 12 månader jämfört med de placeringar som innehades 2011.

Balansräkning, eget kapital och skulder

MSEK	Not	2012-12-31	2011-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital	16		
Bundet eget kapital			
Aktiekapital		360	360
Reservfond		72	72
Summa bundet eget kapital		432	432
Fritt eget kapital			
Balanserat resultat		799	735
Årets resultat		180	223
Summa fritt eget kapital		979	958
Summa eget kapital		1 411	1 390
Obeskattade reserver			
Periodiseringsfond	17	80	–
Summa obeskattade reserver		80	–
Avsättningar			
Långfristiga avsättningar	18/19	81	81
Summa avsättningar		81	81
Långfristiga skulder			
Långfristiga skulder till koncernbolag	10	20	19
Övriga skulder		18	18
Uppskjutna skatteskulder	9	3	0
Summa långfristiga skulder		41	37
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		3 209	3 149
Skatteskulder		16	–
Kortfristiga skulder till koncernbolag	10	–	0
Övriga skulder		136	216
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	20	169	163
Summa kortfristiga skulder		3 530	3 528
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER	10	5 143	5 036
POSTER INOM LINJEN			
Ställda säkerheter och ansvarsförbindelser			
Ställda panter	21	7	7
Eventualförpliktelser/ansvarsförbindelser	22	0	0

Eget kapital

Eget kapital ökade med 21 MSEK, ett netto av lämnad utdelning till ägaren med 159 MSEK samt årets resultat på 180 MSEK. Soliditeten uppgick till 27,4 (27,6) procent. Målet i ägardirektivet uppgår till cirka 35 procent. Detta mål sattes när Systembolaget upprättade koncernredovisning och kommer att ses över. Avkastningen på eget kapital uppgick till 12,8 (15,6) procent, vilket innebär att målet i ägardirektivet på 5,6 procent uppnås.

Skulder

Under året har en avsättning till periodiseringsfond skett med 80 MSEK. Leverantörsskulder och upplupna kostnader motsvarar 90,5 procent av Systembolagets totala skulder.

Förändring i eget kapital

1411
MSEK
totalt eget
kapital

MSEK	Aktiekapital	Reservfond	Balanserat resultat	Årets resultat	Summa eget kapital
Ingående balans 1 januari 2011	360	72	814	223	1 469
Överföring till fria reserver			223	-223	—
Årets resultat				223	223
Utdelning			-302		-302
Utgående balans 31 december 2011	360	72	735	223	1 390
Förändring i eget kapital 2012					
Överföring till fria reserver			223	-223	—
Årets resultat				180	180
Utdelning till ägaren			-159		-159
Utgående balans 31 december 2012	360	72	799	180	1 411

Kassaflödesanalys

MSEK	Not	2012	2011
Den löpande verksamheten			
Resultat efter finansiella poster		248	278
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet			
Av- och nedskrivningar		270	302
Realisationsresultat		-1	2
Övrigt		48	-81
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital			
Förändring av varulager		-13	21
Förändring av fordringar		-10	20
Förändring av skulder		-13	22
Förändring av finansiella fordringar/skulder på dotterbolag		37	-84
Kassaflöde från den löpande verksamheten efter förändringar av rörelsekapital		566	480
Betald skatt		8	-137
Kassaflöde från den löpande verksamheten		574	343
Investeringsverksamheten			
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-132	-215
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		-	0
Förvärv av immateriella anläggningstillgångar		-	-11
Förvärv/försäljning av finansiella anläggningstillgångar		-186	287
Utdelning från Gamla Distribution i Jordbro AB		-	77
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-318	138
Finansieringsverksamheten			
Lämnade koncernbidrag		-	-30
Utdelning till ägaren		-159	-302
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-159	-332
Årets kassaflöde			
Likvida medel vid årets början		1 899	1 750
Likvida medel vid årets slut	23	1 996	1 899

Kassaflöde från den löpande verksamheten

Kassaflödet från den löpande verksamheten ökade med 231 MSEK till 574 MSEK. Under 2012 har Systembolaget en positiv betald skatt då preliminärskatten för tidigare år varit för hög.

Kassaflöde från investeringsverksamheten

Kassaflödet från investeringsverksamheten uppgick till -318 vilket är 456 MSEK lägre än 2011. Under året har totalt 132 (215) MSEK

nettoinvesterats i materiella anläggningstillgångar och 186 (287) MSEK i finansiella tillgångar. Bruttoinvesteringar i finansiella tillgångar uppgick till 853 (345) MSEK.

Kassaflöde från finansieringsverksamheten

Kassaflödet från finansieringsverksamheten avser i sin helhet utdelning.

Noter

Not 1 Redovisningsprinciper

Nedan följer de betydande redovisningsprinciper som tillämpats vid upprättandet av årsredovisningen.

Allmänt

Moderbolaget, Systembolaget AB, är ett helägt statligt företag med säte i Stockholm och registrerat i Sverige. Adressen till huvudkontoret är Kungsträdgårdsgatan 14, 103 84 Stockholm.

Årsredovisningen för räkenskapsåret 2012 har godkänts av styrelsen och verkställande direktören för publicering den 21 februari 2013 och kommer att föreläggas årsstämman den 25 april 2013.

Från och med 1 januari 2012 upprättar inte Systembolaget AB någon koncernredovisning i enlighet med ÅRL 7 kapitlet § 3a. Systembolaget bedriver verksamhet relaterad till detaljhandelsrörelsen men inte konkurrensskyddad sådan i två separata, helägda dotterbolag – IQ-initiativet AB och AB K14 Näckströmmsgatan. Utöver dessa har Systembolaget ytterligare ett helägt dotterbolag, Gamla Distribution i Jordbro AB, som inte bedrivit någon verksamhet 2012.

Systembolagets kvarvarande dotterbolag är inte av väsentlig betydelse i förhållande till Systembolaget som helhet.

Grunder för upprättande

Belopp

Den funktionella valutan, det vill säga valutan i den primära ekonomiska miljön där företaget bedriver sin verksamhet, är svenska kronor. Svenska kronor utgör rapporteringsvaluta. Beloppen i de finansiella rapporterna är avrundade till närmaste miljön svenska kronor (MSEK), om inget annat anges och beloppen inom parentes utgör jämförelseårets värde.

Datum

Resultaträkningsrelaterade poster avser perioden 1 januari – 31 december och balansräkningsrelaterade poster avser den 31 december.

Årsredovisning

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med Årsredovisningslagen och Rådet för finansiell rapporteringsrekommendation RFR 2. RFR 2 innebär att Systembolaget ska tillämpa IFRS och därmed samtliga standarder och uttalanden utgivna av IASB och IFRIC så som de godkänts av EU-kommissionen för tillämpning inom EU. Detta ska göras så långt detta är möjligt inom ramen för Årsredovisningslagen och med hänsyn till sambandet mellan redovisning och beskattning.

Undantag från IFRS

Pensioner

Företagets pensionsåtaganden har i enlighet med RFR 2 beräknats och redovisats baserat på Tryggandelagen, vilket avviker från IAS 19.

Obeskattade reserver

De belopp som avsatts till obeskattade reserver utgör skattepliktiga temporära skillnader. På grund av sambandet mellan redovisning och beskattning särredovisas inte den uppskjutna skatteskuld som är hänförlig till de obeskattade reserverna i företaget.

Ändrade redovisningsprinciper

Företaget använder sig av samma redovisningsprinciper som tillämpades i årsredovisningen för 2011, med följande undantag på grund av nya eller omarbetade standarder, tolkningar och förbättringar som antagits av EU och som tillämpas från och med 1 januari 2012. Systembolaget har valt att enbart kommentera sådana nyheter som har eller kan komma att få effekt på företagets redovisning.

Standarder, ändringar och tolkningar som trätt i kraft 2012 och som påverkar redovisningen

IFRS 7 Finansiella instrument: Upplýsingar – ändring

Om en överföring av finansiella tillgångar inte resulterar i borttagande i sin helhet från balansräkningen ska kvantitativa och kvalitativa upplýsingar lämnas om detta.

Rådet för finansiell rapportering – RFR 2

Vid redovisning av koncernbidrag kan ett företag tillämpa antingen huvudregeln eller alternativregeln. Vald regel ska tillämpas konsekvent. Huvudregeln innebär att erhållna koncernbidrag från dotterföretag redovisas som finansiell intäkt och lämnade koncernbidrag till dotterföretag redovisas som ökning av andelar i dotterföretag. Dotterföretag redovisar erhållna och lämnade koncernbidrag till eller från moderföretag i eget kapital. Koncernbidrag som lämnas mellan systerföretag redovisas i eget kapital.

Alternativregeln innebär att såväl erhållna som lämnade koncernbidrag redovisas som bokslutsdisposition.

Om Systembolaget i framtiden erhåller eller lämnar koncernbidrag till dotterföretag kommer Systembolaget att redovisa enligt huvudregeln.

Årsredovisningslagen

Möjligheten att värdera materiella och immateriella tillgångar till verkligt värde har upphävts.

Kommande standarder, ändringar och tolkningar, 2013 eller senare som påverkar eller kan komma att påverka redovisningen

Följande standarder ska tillämpas från 2013 eller senare.

IFRS 7 – Finansiella instrument: Upplýsingar – ändring

Upplýsingar ska lämnas om finansiella tillgångar och skulder som har kvittats i rapporten över finansiell ställning.

IFRS 9 – Financial Instruments (ännu inte godkänd av EU)

Innebär en fullständig omarbetning av IAS 39. Standarden innebär en minskning av antalet värderingskategorier för finansiella tillgångar. Huvudkategorierna för redovisning av finansiella tillgångar och skulder är till anskaffningsvärde respektive verkligt värde via resultatet.

IFRS 12 – Disclosures of Interest in Other Entities

Utökade upplýsningskrav om dotterföretag, intresseföretag och gemensamma arrangemang har samlats i en standard. Betydande kvalitativa och kvantitativa upplýsingar ska lämnas om respektive innehav, så som finansiell information avseende dotterföretag samt upplýsingar om de bedömningar och uppskattningar som görs vid bedömningen av om företaget ska konsolideras eller inte.

IFRS 13 – Fair Value Measurement

Standarden innehåller enhetliga regler för beräkning av verkliga värden där andra standarder kräver redovisning till eller upplysningar om verkliga värden. Nya sorters upplysningar ska lämnas för att förtydliga vilka värderingsmodeller som tillämpas samt vilka data som används i dessa.

IAS 1 – Utformning av finansiella rapporter – ändring: presentation av övrigt totalresultat

Förändringen innebär att presentationen av transaktioner som redovisas i övrigt totalresultat förändras. Poster som ska återföras till resultaträkningen ska redovisas separat. Förslaget ändrar inte på det faktiska innehållet i övrigt totalresultat utan enbart uppställningsformen.

IAS 32 Finansiella instrument: Klassificering – ändring

Genom ändringen i IAS 32 infogas förtydligande i avsnittet "Vägledning vid tillämpning" avseende kvittning av finansiella tillgångar och finansiella skulder. Det har förtydligats vad som avses med en "legal rätt att kvitta" och vad som avses med att "poster regleras med ett nettobelopp" i olika situationer. Ändringen ska tillämpas retroaktivt i enlighet med IAS 8. Förtidstillämpning är tillåten om företaget lämnar de upplysningar som krävs om kvittning enligt ändringen i IFRS 7

Annual Improvements to IFRSs 2009–2011 (ännu inte godkänd av EU)

Smärre ändringar och förtydliganden av fem standarder, bland annat IAS 1 Utformning av finansiella rapporter, där förtydliganden görs av vilken tilläggsinformation som krävs om mer än en jämförelseperiod redovisas i räkningarna eller om en justerad ingående rapport över finansiell ställning för jämförelseperioden redovisas. Ändringarna ska tillämpas retroaktivt i enlighet med IAS 8. Förtidstillämpning är tillåten.

UFR 9 – Redovisning

Avkastningsskatt som tas ut på avsättning i balansräkningen ska redovisas löpande som en kostnad i resultatet för den period skatten avser. Avkastningsskatten ska således inte innefattas i skuldberäkningen avseende förmånsbestämda pensionsplaner.

Kommande standarder, ändringar och tolkningar som sannolikt inte kommer påverka redovisningen**IAS 12 Inkomstskatter – ändring**

Uppskjuten skatt på fastigheter som värderas till verkligt värde ska beräknas baserat på skattekonsekvenserna vid försäljning av fastigheten. Berör enbart förvaltningsfastigheter.

IFRS 10 – Consolidated Financial Statements och ändring i IAS 27 Separata finansiella rapporter

Standarden behandlar upprättandet av koncernredovisning och reglerna kring hur ett företag ska gå tillväga för att avgöra om bestämmande inflytande föreligger. Systembolaget upprättar inte koncernredovisning sedan 1 januari 2012.

IFRS 11 – Joint Arrangements och ändring i IAS 28 Intresseföretag och joint ventures

Behandlar redovisningen av samarbetsarrangemang (joint arrangements), som definieras som ett samarbetsavtal där två eller fler parter har ett gemensamt bestämmande inflytande.

Ändringar i IAS 1 – Presentation of Items of Other Comprehensive Income.

Förändringen innebär att presentationen av transaktioner som redovisas i övrigt totalresultat förändras. Poster som ska återföras till resultaträkningen ska redovisas separat. I avvaktan på att alla delar av standarden blir färdiga har företaget inte utvärderat effekterna av den nya standarden.

Viktiga uppskattningar och bedömningar

Systembolaget gör uppskattningar och antaganden om framtiden baserade på den senaste tillgängliga och tillförlitliga informationen samt utifrån historiska erfarenheter. Ändrade förutsättningar kan medföra justeringar i de redovisade beloppen för tillgångar och skulder i kommande räkenskapsår. Detta följer av att de faktiska utfallen kan skilja sig från de redovisade beloppen.

Viktiga bedömningar

Vid tillämpningen av företagets redovisningsprinciper gör företagsledningen olika bedömningar som kan ha en påverkan på de redovisade beloppen i resultat- och balansräkningen. Av de redovisningsmässiga bedömningar som företagsledningen gör har bedömningen av aktivering av kostnader för systemutveckling den mest betydande påverkan på de redovisade beloppen.

Utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan enligt den valutakurs som gäller på transaktionsdagen. Monetära tillgångar och skulder som är uttryckta i utländska valutor redovisas i balansräkningen omräknade till den kurs som gäller på balansdagen. Valutakursdifferenser som uppkommer vid omräkningen redovisas i resultaträkningen.

Segmentrapportering

En rörelsegren är en redovisningsmässigt identifierbar del av företaget som tillhandahåller produkter eller tjänster som är utsatta för risker och möjligheter som skiljer sig från vad som gäller för andra rörelsegrenar. Geografiska områden tillhandahåller produkter eller tjänster inom en ekonomisk miljö som är utsatt för risker och möjligheter som skiljer sig från vad som gäller för andra ekonomiska miljöer.

Systembolaget är verksam inom en rörelsegren och en geografisk marknad varför någon segmentrapportering inte är aktuell.

Intäktsredovisning

Systembolaget har enligt alkohollagen monopol på detaljhandelsförsäljningen av alkoholhaltiga drycker i Sverige. Ensamrätten har ett socialpolitiskt syfte och innebär att alkoholens tillgänglighet begränsas. Mot denna bakgrund redovisas Systembolagets detaljhandelsförsäljning som huvudverksamhet. Övrig verksamhet – vilken inte är kritisk för Systembolagets detaljhandelsverksamhet och vilken skulle kunna bedrivas av annan näringsidkare – särredovisas (enligt krav i ägardirektivet) och betraktas som rörelsefrämmande. Klassificeringen har bedömts ge den mest rättvisande bilden av Systembolagets huvudverksamhet.

Intäkter redovisas när de kan beräknas på ett tillförlitligt sätt och när det är sannolikt att de ekonomiska fördelarna som är förknippade med transaktionen kommer att tillfalla företaget. Intäkter värderas till det verkliga värdet av sålda varor och tjänster exklusive mervärdesskatt.

Intäkter genereras i allt väsentligt av försäljning av drycker till konsument. Försäljningen redovisas som intäkt i samband med att varan säljs till kund. Försäljningen betalas kontant eller med kreditkort.

Ränteintäkter intäktsredovisas över en relevant period med tillämpning av effektivräntemetoden. Effektivräntan är den ränta som exakt diskonterar de uppskattade framtida kassaflödena under det finansiella instrumentets förväntade löptid till instrumentets redovisade värde.

Statliga bidrag

Bidrag redovisas till verkligt värde när det föreligger rimlig säkerhet att bidraget kommer att erhållas och att företaget kommer att uppfylla de villkor som är förknippade med bidraget.

Bidrag som avses täcka kostnader, i Systembolagets fall lönebidragskostnader av mindre värde nettoredovisas i resultaträkningen över personalkostnader.

Kostnadsredovisning

Resultaträkningen är uppställd i funktionsindeldad form, vilket innebär att kostnaderna klassificeras utifrån deras funktion.

Kostnad för sålda varor avser i huvudsak inköp av handelsvaror.

Försäljningskostnader innehåller kostnader för butiksverksamheten, till största delen bestående av personal- och lokalkostnader.

Administrationskostnader innehåller kostnader för centrala administrativa stabsfunktioner på huvudkontoret.

Leasing

Leasingavtal, där uthyraren i allt väsentligt behåller de ekonomiska risker och fördelar som förknippas med ägandet klassificeras som operationell leasing. Företaget innehar till absolut största delen enbart operationella leasingavtal.

Leasetagare

Företaget har tecknat leasingavtal som i allt väsentligt avser lokalyror. Leasingavgiften kostnadsförs linjärt över leasingperioden, vilket är den period Systembolaget har avtalat för att leasa en tillgång.

Inkomstskatt

Redovisad skatt utgörs av det sammanlagda beloppet av aktuell och uppskjuten skatt bestämt utifrån periodens resultat. Aktuell skatt är den skatt som ska betalas eller erhålls under den aktuella perioden inklusive justeringar av aktuell skatt för tidigare perioder. Aktuell skatt beräknas och värderas utifrån de skatteregler och skattesatser som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen.

Uppskjuten skatt beräknas utifrån balansräkningsmetoden varvid temporära skillnader, det vill säga skillnader mellan tillgångars och skulders redovisade och skattemässiga värden, ger upphov till uppskjutna skatteskulder eller skattefordringar. Uppskjuten skatteskuld beräknas på samtliga skattemässiga temporära skillnader medan uppskjutna skattefordringar redovisas i den omfattning det är troligt att framtida skattemässiga överskott kommer att finnas, mot vilka de temporära skillnaderna kan nyttjas.

Uppskjuten skatt beräknas och värderas med tillämpning av de skatteregler och skattesatser som är beslutade eller aviserade per balansdagen och som förväntas gälla när den berörda skattefordran realiserar eller skatteskulden regleras. Skattesatsen för den uppskjutna skatten uppgår till 22 procent efter beslut om sänkt bolagskatt från och med 1 januari 2013.

Per varje balansdag omprövas det redovisade värdet på de uppskjutna skattefordringarna och det reduceras i den mån det inte längre är sannolikt att tillräckliga stora skattepliktiga överskott kommer att finnas tillgängliga. I den mån det senare bedöms som sannolikt att tillräckliga skattepliktiga överskott kommer att finnas tillgängliga återförs reduktionen.

Aktuell skatt och uppskjuten skatt redovisas i resultaträkningen förutom skatteeffekt som hänför sig till transaktioner eller händelser som redovisas direkt mot eget kapital, vilken redovisas i eget kapital.

På grund av sambandet mellan redovisning och beskattning särredovisas inte uppskjuten skatteskuld i juridisk person utan redovisas som en del av de obeskattade reserver de är hänförliga till. Obeskattade reserver redovisas i balansräkningen och förändringen redovisas som bokslutsdispositioner i resultaträkningen. Följaktligen redovisas både obeskattade reserver och bokslutsdispositioner med bruttobelopp i balans- respektive resultaträkningen.

Upplysningar om närstående

Som närstående definierar Systembolaget koncernbolag, pensionsstiftelser, statliga bolag där staten har det bestämmande inflytandet samt ledande befattningshavare, styrelseledamöter och nära familjemedlemmar till dessa personer. Systembolaget tillämpar IAS 24, Upplysningar om närstående, vilket innebär att upplysningar om transaktioner med statliga bolag endast behöver lämnas om värdet på transaktionerna är väsentligt.

Upplysning lämnas då transaktioner med en närstående har skett, oavsett om ersättning utgår eller inte. Med transaktioner avses överföring av resurser, tjänster eller förpliktelser. Transaktioner med närstående sker till marknadsmässiga villkor.

Materiella anläggningstillgångar

En materiell anläggningstillgång redovisas som en tillgång i balansräkningen när anskaffningsvärdet kan beräknas tillförlitligt och när det är sannolikt att de framtida ekonomiska fördelarna som är förknippade med tillgången kommer att tillfalla Systembolaget.

Materiella anläggningstillgångar värderas enligt anskaffningsvärdemetoden till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella ackumulerade nedskrivningar. Utgifter för förbättring av tillgångarnas prestanda, utöver ursprunglig nivå, ökar tillgångens redovisade värde. Utgifter för reparation och underhåll kostnadsförs löpande.

Immateriella tillgångar

Utgifter för utveckling redovisas som en immateriell tillgång när följande kriterier är uppfyllda:

- den immateriella tillgången är identifierbar,
- Systembolaget har kontroll över tillgången,
- tillgången tillför framtida ekonomiska fördelar samt,
- tillgångens anskaffningsvärde kan beräknas tillförlitligt.

Det redovisade värdet inkluderar utgifter för inköp av tjänster och material. Immateriella tillgångar värderas enligt anskaffningsvärdemetoden till anskaffningsvärde med avdrag för eventuella ackumulerade avskrivningar och ackumulerade nedskrivningar.

De utgifter som inte uppfyller kriterierna ovan kostnadsförs när de uppkommer.

Avskrivningar

Materiella anläggningstillgångar och immateriella tillgångar skrivs av linjärt över tillgångens beräknade nyttjandeperiod, vilket är den period som Systembolaget förväntar sig att utnyttja tillgången för dess ändamål. Avskrivningar baseras på anskaffningsvärden efter avdrag för eventuella restvärden. Avskrivningarna baseras på nedanstående nyttjandeperioder:

Tillgång	Nyttjandeperiod
Byggnader	17–33 år
Maskiner och inventarier	3–5 år
Ombyggnation i butik	7 år
Immateriella tillgångar	5 år

Förbättringsutgifter i annans fastighet skrivs av på mellan 7 och 20 år. Inga avskrivningar görs på mark.

Per varje balansdag sker en omprövning av respektive tillgångs restvärde och nyttjandeperiod och justeringar görs vid behov.

Nedskrivningar

Per varje balansdag sker en bedömning om det finns någon indikation på nedskrivningsbehov av redovisade värden. Om det finns sådana indikationer beräknas tillgångens återvinningsvärde, vilket är det högre av det verkliga värdet minus försäljningskostnader och tillgångens nyttjandevärde, det vill säga nuvärdet av de uppskattade framtida kassaflödena som tillgången förväntas generera. Nedskrivning görs när det redovisade värdet överstiger återvinningsvärdet för en tillgång och den kostnadsförs omedelbart i resultaträkningen.

Per varje balansdag fastställs även ifall det finns indikation på att en tidigare nedskrivning, helt eller delvis, inte längre är motiverad och i sådana fall beräknas tillgångens återvinningsvärde och återföring sker. Återföringen ökar tillgångens redovisade värde. Det redovisade värdet får inte överstiga det värde som hade redovisats, efter avskrivningar, ifall en nedskrivning aldrig hade gjorts.

Ersättningar till anställda

Ersättning i form av lön och pension redovisas som rörelsekostnad under den period när den anställde utför de tjänster som ersättningen avser. Kostnaden klassificeras som försäljnings- eller administrationskostnad beroende på den anställdes arbetsuppgift.

Förmånsbestämda pensionsplaner

Företaget har förmånsbestämda pensionsplaner, vilket innebär att företaget har en förpliktelse att lämna de överenskomna ersättningarna till nuvarande och tidigare anställda samt att företaget i allt

väsentligt bär den aktuariella risken och investeringsrisken. Den aktuariella risken är att ersättningarna kommer att kosta mer än förväntat och investeringsrisken är risken att de investerade tillgångarna kommer att vara otillräckliga för att ge de förväntade ersättningarna. De förmånsbestämda pensionsplanerna tryggas främst i pensionsstiftelse, men också genom avsättningar i balansräkningen och till liten del genom försäkringspremier.

Systembolagets pensionsåtaganden redovisas och beräknas enligt Tryggandelagen och föreskrifter från Finansinspektionen. Tillämpning av Tryggandelagen är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt.

De avsättningar som redovisas i balansräkningen avser antastbara pensionsåtaganden, det vill säga de är villkorade av framtida anställning. De omfattas inte av Tryggandelagen och får därmed inte tryggas i pensionsstiftelser och inte heller redovisas i balansräkningen under rubriken avsatt till pensioner. De redovisas istället under posten "Långfristiga avsättningar".

Avgiftsbestämda pensionsplaner

I företaget finns även avgiftsbestämda pensionsplaner. I avgiftsbestämda pensionsplaner är företagens förpliktelse begränsad till det belopp företaget har accepterat att bidra med, vilket medför att den anställde bär den aktuariella risken och investeringsrisken. Avgifterna till avgiftsbestämda pensionsplaner redovisas som en kostnad under den period den anställde tjänstgör i företaget.

Ersättningar vid uppsägning

Ersättningar vid uppsägning redovisas när Systembolaget bevisligen är förpliktigt att antingen avsluta en anställning före den normala tidpunkten, enligt en detaljerad formell plan utan realistisk möjlighet till återkallande, eller lämna ersättningar i samband med erbjudande för att uppmuntra frivillig avgång.

Finansiella instrument

Finansiella instrument utgörs av varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång i ett företag respektive en finansiell skuld eller ett egetkapitalinstrument i ett annat företag. Dessa omfattas bland annat av likvida medel, kundfordringar, leverantörsskulder och finansiella placeringar.

Kategorier

Typer	Kategori	Värdering
Finansiella tillgångar		
Andra långfristiga värdepappersinnehav	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	Verkligt värde
Andra långfristiga fordringar	Lånefordringar och kundfordringar	Upplupet anskaffningsvärde
Kundfordringar och upplupna intäkter	Lånefordringar och kundfordringar	Upplupet anskaffningsvärde
Kortfristiga placeringar	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	Verkligt värde
Likvida medel	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	Verkligt värde
Finansiella skulder		
Leverantörsskulder och upplupna kostnader	Finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde	Upplupet anskaffningsvärde

Redovisning i och borttagande från balansräkningen

Finansiella instrument, det vill säga finansiella tillgångar och finansiella skulder, redovisas i balansräkningen när Systembolaget blir part i instrumentets avtalsmässiga villkor.

Finansiella tillgångar tas helt eller delvis bort från balansräkningen när de avtalsenliga rättigheterna till kassaflödena upphör eller när i stort sett samtliga risker och fördelar som är förknippade med ägandet av finansiella tillgången överförs.

Finansiella skulder tas helt eller delvis bort från balansräkningen när finansiella skulden utsläcks, det vill säga när förpliktelsen fullgörs, annulleras eller upphör.

Värdering

När finansiella instrument redovisas första gången värderas de till verkligt värde. För de finansiella instrument som inte tillhör kategorin finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen läggs transaktionskostnader som är direkt hänförliga till förvärvet av den finansiella tillgången eller skulden till det verkliga värdet.

För de finansiella tillgångar som är klassificerade i kategorin finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen och finansiella tillgångar som kan säljas tillämpas likviddagsredovisning. För övriga kategorier av finansiella tillgångar och skulder tillämpas affärsdagsredovisning.

Efterföljande värdering sker antingen till verkligt värde eller till upplupet anskaffningsvärde genom användande av effektivräntemetoden. Vilken värderingsmetod som används avgörs av vilken kategori respektive instrument tillhör.

Verkligt värde är det belopp till vilken en tillgång skulle kunna överlåtas eller en skuld regleras mellan kunniga och oberoende parter, vilka har ett intresse av att genomföra transaktionen.

Upplupet anskaffningsvärde är anskaffningsvärdet efter avdrag för återbetalning av nominella belopp och nedsättning på grund av nedskrivning samt efter avdrag eller tillägg för ackumulerade avskrivningar. Per varje balansdag sker en nedskrivningsprövning, vilket innebär en bedömning av om det finns objektiva belägg som visar på att ett nedskrivningsbehov föreligger. Nedskrivningen beräknas som skillnaden mellan det redovisade värdet och nuvärdet av uppskattade kassaflöden och redovisas i resultaträkningen.

Klassificering

Finansiella instrument klassificeras enligt tabellen nedan. Företaget klassificerar sina finansiella instrument i någon av kategorierna lånefordringar och kundfordringar, finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen eller finansiella skulder som värderas till upplupet anskaffningsvärde, vilka beskrivs nedan. Klassificeringen sker utifrån i vilket syfte instrumentet har förvärvats.

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Kategorin finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen har två undergrupper. Det är finansiella tillgångar som innehas för handel och finansiella tillgångar som vid första redovisningstillfället identifierats som ett instrument värderat till verkligt värde via resultaträkningen. En finansiell tillgång klassificeras i denna kategori om den förvärvats för att avyttras på kort sikt eller om företagsledningen klassificerar den som sådan. Resterande finansiella tillgångar identifieras i denna kategori vid första redovisningstillfället.

Värdeförändring i finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen redovisas i resultaträkningen.

Lånefordringar och kundfordringar

Lånefordringar och kundfordringar är finansiella tillgångar som har fastställda eller fastställbara betalningar och som inte är noterade på en aktiv marknad. Lånefordringar och kundfordringar värderas vid efterföljande värdering till upplupet anskaffningsvärde genom användandet av effektivräntemetoden.

Värdeförändring för lånefordringar och kundfordringar redovisas i resultaträkningen när den finansiella tillgången tas bort från balansräkningen, vid nedskrivning samt genom periodisering.

I kategorin återfinns kundfordringar och övriga fordringar, vilka redovisas i balansräkningen när fakturan har skickats. Fordringar har efter individuell värdering upptagits till belopp varmed de beräknas inflyta.

Finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde

I kategorin återfinns leverantörsskulder, vilka redovisas i balansräkningen då motparten har presterat och avtalsenlig skyldighet att betala föreligger, även om faktura inte har mottagits. Finansiella skulder värderas löpande efter första redovisningstillfället till upplupet anskaffningsvärde med tillämpande av effektivräntemetoden.

Likvida medel

Likvida medel utgörs av kassa och bank samt kortfristiga likvida placeringar med en löptid på högst 90 dagar från anskaffningstidpunkten, vilka lätt kan omvandlas till ett känt belopp och som är utsatta för endast en obetydlig risk för värdefluktuationer.

Nettovinst och nettoförlust

Resultat av finansiella tillgångar som värderas till verkligt värde i resultaträkningen redovisas i finansnettot. Resultat av finansiella tillgångar och skulder som redovisas till upplupet anskaffningsvärde redovisas i resultaträkningen när tillgången eller skulden tas bort från balansräkningen eller skrivs ned.

Varulager

Värdering av varulagret har skett till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet. Anskaffningsvärdet beräknas med tillämpning av först in, först ut-metoden (FIFU) och nettoförsäljningsvärde är det uppskattade försäljningspriset efter avdrag för hänförliga försäljningskostnader. Varulagret består av handelsvaror.

Det redovisade värdet på varor i lager som säljs kostnadsförs i den period motsvarande intäkt redovisas. Justeringar av varor i lager till nettoförsäljningsvärde och förluster på varor i lager redovisas i resultaträkningen i den period då justeringen eller förlusten uppstår.

Anläggningstillgångar som innehas för försäljning och avvecklade verksamheter

En anläggningstillgång eller en avyttringsgrupp klassificeras som innehav för försäljning om dess redovisade värde huvudsakligen kommer att återvinnas genom försäljning och inte genom fortlöpande användning. För att klassificeras som en tillgång som innehas för försäljning måste tillgången vara tillgänglig för omedelbar försäljning i nuvarande skick samt att det måste vara mycket sannolikt att försäljning kommer att ske.

En anläggningstillgång eller avyttringsgrupp ska omklassificeras när en bedömning har gjorts att försäljningen är högst sannolik, vilket innebär att beslut ska ha tagits på ledningsnivå, det ska finnas ett aktivt program för att slutföra försäljningen, försäljningspriset ska ligga på en rimlig nivå i förhållande till verkligt värde och försäljningen ska normalt ske inom ett år från det att beslut fattats.

Anläggningstillgången eller avyttringsgruppen värderas till det lägsta av det redovisade värdet och det verkliga värdet med avdrag för försäljningskostnader. Tillgångar och skulder hänförliga till anläggningstillgången särredovisas i balansräkningen. Avskrivningar görs ej på en anläggningstillgång så länge som att den innehåller för försäljning.

Avsättningar

En avsättning definieras som en skuld som är ovisst vad gäller förfallotidpunkt eller belopp. Avsättningar redovisas i balansräkningen när företaget har en befintlig legal eller informell förpliktelse som en följd av en inträffad händelse och när det är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt att beloppet kan uppskattas tillförlitligt. Avsättningar värderas till det belopp som är den bästa uppskattningen av det belopp som på balansdagen krävs för att reglera den befintliga förpliktelsen. När effekten av när i tiden betalning sker är väsentlig nuvärdesberäknas de förväntade framtida kassaflödena. Per varje balansdag omprövas avsättningar och vid behov justeras de för att återspegla den aktuella bästa uppskattningen.

Eventualförpliktelser/ansvarförbindelser

En ansvarförbindelse redovisas när det finns en möjlig förpliktelse som härrör från inträffade händelser och vars förekomst bekräftas endast av en eller flera osäkra framtida händelser när det finns en befintlig förpliktelse som inte redovisas som skuld eller avsättning på grund av att det inte är troligt att utflöde av resurser kommer att krävas eller att förpliktelsens storlek inte kan beräknas tillräckligt tillförlitligt.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen uppvisar de in- och utbetalningar hänförliga till den löpande verksamheten, investeringsverksamheten och finansieringsverksamheten, som har skett under perioden. Kassaflödesanalysen upprättas enligt den indirekta metoden, vilket innebär att resultatet justeras för:

- transaktioner som inte har medfört in- eller utbetalningar,
- upplupna eller förutbetalda poster som avser tidigare eller kommande perioder samt
- eventuella intäkter och kostnader där kassaflödeseffekterna är hänförliga till investerings- eller finansieringsverksamheten.

Händelser efter balansdagen

Händelser efter balansdagen definieras som händelser som inträffar under perioden från balansdagen till dagen när de finansiella rapporterna godkänns för utfärdande.

Systembolaget justerar beloppen i de finansiella rapporterna för händelser, positiva eller negativa, som bekräftar förhållanden som förelåg på balansdagen. Om det däremot inträffar händelser som indikerar förhållanden som uppstod efter balansdagen justeras inte de finansiella rapporterna. Däremot lämnas upplysning om de händelser som är så väsentliga att ett utelämnande av uppgiften skulle kunna påverka de ekonomiska beslut användare fattar på grundval av de finansiella rapporterna.

Den första januari 2013 sänks Finansinspektionens grundränta i de så kallade trygghandgrunderna (FFFS 2007:31) som används för beräkning av pensionskulder. Denna sänkning medför att Systembolagets beräknade pensionsåtagande kommer att öka med cirka 260 MSEK. Till den del tryggande inte finns i form av tillgångar i Systembolagets Pensionsstiftelse kommer detta innebära extra pensionskostnader i Systembolaget AB under första kvartalet 2013.

Not 2 Nettoomsättning

Intäktslag	2012	2011
Drycker		
Sprit	5 471	5 458
Vin	12 988	12 557
Starköl	5 740	5 510
Cider och blanddrycker	687	704
Alkoholfritt	94	67
Summa drycker	24 980	24 296
Övriga varor och tjänster	119	120
Summa	25 099	24 416

Nettoomsättning utgör främst Systembolagets detaljhandelsförsäljning. Bland övriga varor och tjänster ingår bland annat Systembolagets försäljning av presentartiklar, statistik samt laboratorietjänster.

Not 3 Leasing

Operationell leasegivare

Förfallotidpunkt	2012	2011
Framtida minimileaseavgifter		
Inom ett år	2	2
Senare än ett år men inom fem år	5	6
Om fem år eller mer	4	5
Summa	11	13

Intäkter för operationell leasing uppgår till 2 (2) MSEK och utgörs av hyresintäkter.

Operationell leasetagare

Förfallotidpunkt	2012	2011
Framtida minimileaseavgifter		
Inom ett år	483	476
Senare än ett år men inom fem år	1 069	1 134
Om fem år eller mer	185	263
Summa	1 737	1 873

Systembolaget har tecknat leasingavtal som i allt väsentligt avser lokalhyror. Leasingavgiften kostnadsförs linjärt över leasingperioden, vilket är den period Systembolaget har avtalat för att leasa en tillgång. Systembolaget har ingen strategi att själv äga butikslokaler och förhandlar därför inte in villkor för förvärv av objektet. Systembolagets samtliga 421 hyresavtal är individuella avtal mellan Systembolaget och berörd fastighetsägare. Den vanligaste hyrestiden är 7 till 10 år med möjlighet till förlängning. Hyreskostnaden regleras i en vid avtalets tecknande angiven hyreskostnad per år för den beskrivna ytan och med en indexklausul som reglerar hyreskostnadens utveckling i relation till en allmän kostnadsökning. Variabla avgifter såsom elförbrukning sker i de flesta fall via egen mätare i den hyrda lokalen. För avgifter som fastighetsskatt betalar Systembolaget för den andel av ytan som kontraktet avser. Årets kostnad för operationell leasing uppgår till 478 (461) MSEK.

Not 4 Försäljnings- och administrationskostnader

En översyn av uppdelningen mellan försäljnings- och administrationskostnader skedde i samband med att Systembolaget beslutade att inte längre upprätta koncernredovisning vilket har medfört ändrade värden för de två funktionerna i jämförelsesiffrorna för 2011.

Försäljningskostnader	2012	2011
Personalkostnader	1 330	1 273
Avskrivningar och nedskrivningar	261	289
Övriga kostnader	837	916
Summa	2 428	2 478

I jämförelsesiffrorna för 2011 ingår utfallet av tvisten mellan Systembolaget och V&S Vin & Sprit AB (numera the Absolute Company AB, som ingår i Pernod Ricard) med 57 MSEK jämte ränta samt en nedskrivning av immateriella tillgångar med 35 MSEK.

Administrationskostnader	2012	2011
Personalkostnader	161	143
Avskrivningar	9	13
Övriga kostnader	353	328
Summa	523	484

Ingen forsknings- eller utvecklingsverksamhet har bedrivits.

Arvode och kostnadsersättning till revisionsföretag

Arvode och kostnadsersättning till revisionsföretag ingår i administrationskostnader.

Revisionsföretag	2012	2011
Ernst & Young AB		
Revisionsuppdrag	2	2
Revision utanför uppdraget	1	1
Skatterådgivning	0	0
Övriga tjänster	0	0
Riksrevisionen		
Revision utanför uppdraget	0	0
Summa	3	3

Med revisionsuppdrag avses granskning av årsredovisning och bokföring samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning samt liknande arbetsuppgifter som det ankommer på företagets revisor att utföra. Revision utanför uppdraget avser främst verifiering av hållbarhetsredovisningen.

Not 5 Medarbetare

Löner och andra ersättningar	2012	2011
Löner och ersättningar	1 050	990
Sociala kostnader inklusive pensioner	398	383
Summa	1 448	1 373

Upplysningar om pensioner, se Not 19 Pensioner.

Löner och andra ersättningar till styrelse, vd och övriga anställda	2012			2011		
	Styrelse och vd	Övriga anställda	Totalt	Styrelse och vd	Övriga anställda	Totalt
	4	1 046	1 050	4	986	990
Systembolaget AB	4	1 046	1 050	4	986	990

Principer för ersättning till styrelse

Till styrelsens ordförande, vice ordförande och ledamöter utgår arvode enligt årsstämman beslut, vilket innebär ett arvode till styrelsens ordförande på 210 (210) TSEK från och med 19 april 2012, till vice ordförande på 100 (109) TSEK samt till ledamot på 100 (87) TSEK.

Ingen pensionsersättning utgår till styrelsens ledamöter. Arvode utbetalas månadsvis och justeras årligen 1 maj.

Arbetstagarrepresentanter erhåller ej styrelsearvode.

Arvode har utgått till de styrelseledamöter som sitter i revisionsutskottet med 40 TSEK per kalenderår till ordförande samt med 30 TSEK per kalenderår till ledamöter.

Ersättningar till styrelse (TSEK)	Invald/ tillsatt	2012				2011			
		Styrelse-arvode	Utskotts-arvode	Övriga förmåner	Summa	Styrelse-arvode	Utskotts-arvode	Övriga förmåner	Summa
Cecilia Schelin Seidegård, styrelsens ordförande	2008	210	—	5	215	203	—	5	208
Kerstin Wigzell, ledamot, vice ordförande fr o m 19/4-12	2009	96	30	—	126	87	35	—	122
Gert Karnberger, ledamot, vice ordförande t o m 19/4-12	2004	36	13	1	50	109	40	3	152
Sven Andréasson, ledamot	2007	96	—	—	96	87	—	—	87
Johan Gernandt, ledamot	2007	96	—	—	96	87	—	—	87
Carl B Hamilton, ledamot	2007	96	—	—	96	87	—	—	87
Annika Nilsson, ledamot t o m 19/4-12	2006/2007	29	10	—	39	87	30	—	117
Thord Andersson, ledamot	2011	96	20	—	116	65	—	—	65
Mona Sahlin, ledamot fr o m 19/4-12	2012	66	—	—	66	—	—	—	—
Crister Fritzson, ledamot fr o m 19/4-12	2012	66	27	—	93	—	—	—	—
Summa styrelse		887	100	6	993	812	105	8	925

Annika Nilsson begräde sitt utträde ur styrelsen den 5 oktober 2006, och återinvaldes 22 mars 2007. Kerstin Wigzell har under 2011 erhållit 5 TSEK i utskottsarvode retroaktivt avseende 2010.

Principer för ersättning till ledande befattningshavare

Regeringen fattade den 20 april 2009 beslut om nya riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i företag med statligt ägande.

Systembolaget följer i allt väsentligt de nya fastslagna riktlinjerna för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i företag med statligt ägande.

Med anledning av de nya riktlinjerna har pensionsåldern omförhandlats för tre befattningshavare från 61 år till 62 år. Två befattningshavare har sedan tidigare förmånsbaserade avtal med pensionsålder 60 år. Dessa avtal har redan en gång tidigare omförhandlats, år 2003. Vid den omförhandlingen låstes den pensionsmedförande lönen genom att den fastställdes till visst antal inkomstbasbelopp. Utifrån

Fortsättning Not 5 Medarbetare

att befattningshavarna arbetat länge inom företaget, att villkoren redan omförhandlats en gång tidigare och att det inte ansågs finnas någon företagsekonomisk grund till omförhandling lämnades dessa avtal orörda. Vd:s anställningsvillkor följer riktlinjerna, och pensionsvillkoren är i sin helhet premiebästa.

Ersättning till verkställande direktören och andra ledande befattningshavare utgörs av grundlön, övriga förmåner samt pension. Någon rörlig bonusbaserad ersättning utgår ej, ej heller några ersättningar i form av finansiella instrument eller dylikt.

Ersättningar till ledande befattningshavare 2012 (TSEK)	Tillsatt	Lön	Övriga förmåner	Pensionskostnad	Summa	Uppsägningstid (arbetstagare/bolag)	Avgångsersättning
Magdalena Gerger, vd	2009	3 098	68	870	4 036	6 mån	12 mån
Mikael Wallteg, vice vd, försäljningsdirektör	2001	2 001	108	1 512	3 621	6 mån	12 mån
Marie Nygren, vice vd, inköpsdir, tf kommunikationsdirektör	2007	2 378	97	670	3 145	6 mån	6 mån
Håkan Johansson, etableringsdirektör	2008	1 260	117	755	2 132	6 mån	12 mån
Karin Furevik, kvalitetsdirektör, t o m 31/3-12	2001	2 888	2	2 189	5 079	6 mån	18 mån
Tobias Frohm, HR-direktör	2011	1 435	132	472	2 039	6 mån	6 mån
Ulrika Bennich, ekonomidirektör	2011	1 693	90	313	2 096	6 mån	6 mån
Malin Sandquist, chefsjurist fr o m 1/10-12	2012	360	1	99	460	6 mån	6 mån
Karin Eckerberg, chefsjurist, t o m 21/9-12	2009	1 096	54	127	1 277	6 mån	6 mån
Mattias Forsberg, IT-direktör	2011	1 601	98	431	2 130	6 mån	6 mån
Summa ledande befattningshavare		17 810	767	7 438	26 015		
Summa styrelse och ledande befattningshavare 2012		18 797	773	7 438	27 008		

Karin Furevik har erhållit en avgångsersättning på totalt 1 844 TSEK som utbetalas under 2012–2014.

Karin Eckerbergs pensionskostnad avser den premiebaserade pensionen under 2012. Livränta har räknats för tjänstepensionsdelen.

Ersättningar till ledande befattningshavare 2011 (TSEK)	Tillsatt	Lön	Övriga förmåner	Pensionskostnad	Konsultarvode	Summa	Uppsägningstid (arbetstagare/bolag)	Avgångsersättning
Magdalena Gerger, vd	2009	2 779	60	784		3 623	6 mån	12 mån
Mikael Wallteg, vice vd, försäljningsdirektör	2001	1 944	117	1 473		3 534	6 mån	12 mån
Marie Nygren, vice vd, inköpsdirektör	2007	1 905	85	650		2 640	6 mån	6 mån
Håkan Johansson, etableringsdirektör	2008	1 202	104	837		2 143	6 mån	12 mån
Karin Furevik, kvalitetsdirektör, fr o m 1/4 2011	2001	1 239	5	1 494		2 738	6 mån	18 mån
Inger Efraimsson, tf HR-direktör, 1/4-31/10 2011	2011				1 597	1 597	—	—
Tobias Frohm, HR-direktör, fr o m 1/11 2011	2011	230	13	23		266	6 mån	6 mån
Anders Söderlund, ekonomidirektör, t o m 31/8 2011	2003	1 206	34	358		1 598	6 mån	6 mån
Charlotte Hjorth, tf ekonomidirektör, 1/9-30/9 2011	2011	79				79	—	—
Ulrika Bennich, ekonomidirektör, fr o m 1/10 2011	2011	405	19	104		528	6 mån	6 mån
Andris Zvejnieks, kommunikationsdirektör, t o m 20/11 2011	2009	3 150	48	698		3 896	6 mån	12 mån
Karin Eckerberg, chefsjurist	2009	1 416	81	537		2 034	6 mån	6 mån
Mattias Forsberg, IT-direktör, fr o m 26/9 2011	2011	411	22	100		533	6 mån	6 mån
Summa ledande befattningshavare		15 966	588	7 058	1 597	25 209		
Summa styrelse och ledande befattningshavare 2011		16 883	596	7 058	1 597	26 134		

Anne Grön har erhållit ett avgångsvederlag på 1 224 TSEK som utbetalas under 2010 och 2011.

Andris Zvejnieks har erhållit en avgångsersättning på totalt 1 265 TSEK som utbetalas under 2012 till 2013.

Karin Furevik innehade titeln personaldirektör t o m 31/3 2011.

Fortsättning Not 5 Medarbetare

Övriga förmåner avser i huvudsak tjänstebilförmån. Vd och företagsledning uppstår inte bonus eller bostadsförmån.

Utöver ovanstående redovisade belopp har ersättning för traktement betalts ut enligt gällande regelverk.

Vid uppsägning från företagets sida gäller – såsom ersättning för att avtalet inte omfattas av lagen om anställningsskydd – en avgångsersättning för ledande befattningshavare utom vd, baserad på åldern vid anställningens upphörande att utbetalas månatligen i efterskott:

- 6 fasta månadslöner om åldern understiger 50 år
- 12 fasta månadslöner om åldern är mellan 50 år och 56 år
- 18 fasta månadslöner om åldern överstiger 56 år

För de i företagsledningen som tillsatts efter 1 januari 2003 utgår ingen avgångsersättning efter 62 års ålder.

Villkoren i avtal om pension

Alla anställda i Systembolaget utom verkställande direktör och lokalvårdare omfattas av den kollektivavtalade pensionsplanen för tjänstemän, PA 91. Pensionen är förmånsbestämd och tryggas i stiftelse. Pensionens storlek är 10 procent av pensionslönegrundande underlag upp till 7,5 basbelopp (det förhöjda prisbasbeloppet). För pensionslönegrundande underlag från och med 7,5 basbelopp till och med 20 basbelopp utges pension med 65 procent. För pensionsunderlag från och med 20 basbelopp till och med 30 utges pension med 32,5 procent.

För hel pension erfordras att den pensionsgrundande tjänstetiden är minst 30 år. Från 65 års ålder utbetalas även den kompletterande pensionen, Kåpan, som är premiebaserad. Premien är 1,7 procent av pensionsgrundande lön.

I planen som omfattar ålderspension, sjukpension och efterlevandepension ingår cirka 4 600 aktiva och cirka 2 800 pensionärer. Lokalvårdare är försäkrade hos AMF Pension.

De anställda i dotterbolaget IQ-initiativet AB omfattas av en kollektivavtalad pensionsplan hos Alecta.

Verkställande direktör

Pensionsålder för vd är 62 år. Pensionen är premiebaserad. Premien beräknas med 27 procent av fasta månadslönen multiplicerad med 12,3. Pension från Systembolagets kollektivavtalade pensionsavtal utgår ej.

Vice vd

Pensionsålder för vice vd Mikael Walteg är 60 år. Ålderspension utges till 65 års ålder med 70 procent av pensionsmedförande lön, dock högst med 70 procent av 30 inkomstbasbelopp. Pensionsmedförande lön är den fasta månadslönen multiplicerad med 12,3. Vice vd erhåller därutöver en premiebaserad pension med en premie på 20 procent av lönedelar över 30 inkomstbasbelopp. Från 65 års ålder utbetalas pension enligt Systembolagets kollektivavtalade pensionsplan för tjänstemän inklusive den kompletterande pensionen, Kåpan.

Vice vd Marie Nygren följer villkoren nedan för "Företagsledning tillsatta efter 1 januari 2003".

Företagsledning tillsatta före 1 januari 2003

Pensionsålder är 60 år. Ålderspension utges till 65 års ålder med 70 procent av pensionsmedförande lön. Pensionsmedförande lön baseras på den fasta månadslönen per den 1 juli 2002 multiplicerad med 12,3 och uttrycks i antal inkomstbasbelopp. Från 65 års ålder utbetalas pension enligt Systembolagets kollektivavtalade pensionsplan för tjänstemän inklusive den kompletterande pensionen, Kåpan.

Företagsledning tillsatta efter 1 januari 2003

Ordinarie pensionsålder är 65 år och pension utges enligt Systembolagets kollektivavtalade pensionsplan för tjänstemän. Därutöver erhåller befattningshavare en premiebaserad pension med en premie på 10, 16 respektive 19 procent av pensionsmedförande månadslön, vilken definieras som fast månadslön multiplicerad med 12. Avsikten med den premiebaserade pensionen är att möjliggöra pensionsavgång före 65 års ålder. Från 65 års ålder utbetalas även den kompletterande pensionen, Kåpan.

Anställda utöver företagsledning

Den normala pensionsåldern är 65 år och pension utges enligt Systembolagets kollektivavtalade pensionsplan för tjänstemän. Butikschefer samt enhetschefer vid huvudkontoret har enligt särskild överenskommelse möjlighet att avgå med pension från och med 63 års ålder.

Medelantal och könsfördelning, (%)	2012			2011		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Systembolaget AB	2 056 (65)	1 116 (35)	3 172	2 067 (65)	1 125 (35)	3 192
Totalt medelantal och könsfördelning	2 056 (65)	1 116 (35)	3 172	2 067 (65)	1 125 (35)	3 192

Styrelse och företagsledning, (%)	2012			2011		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Styrelse	3 (38)	5 (62)	8	3 (38)	5 (62)	8
Företagsledning	4 (50)	4 (50)	8	5 (56)	4 (44)	9
Totalt i styrelse och företagsledning	7 (44)	9 (56)	16	8 (47)	9 (53)	17

Fortsättning Not 5 Medarbetare

I butikerna, (%)	Butikschefer		Övriga butiksanställda, heltid		Övriga butiksanställda, deltid		Totalt	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Kvinnor	221 (53)	211 (52)	301 (52)	208 (51)	1 344 (73)	1461 (71)	1 866 (66)	1 880 (66)
Män	199 (47)	195 (48)	277 (48)	201 (49)	492 (27)	593 (29)	968 (34)	989 (34)
Totalt i butikerna	420 (15)	406 (14)	578 (20)	409 (14)	1 836 (65)	2 054 (72)	2 834	2 869

På Systembolagets huvudkontor, (%)	Chefer		Övriga anställda		Totalt			
	2012	2011	2012	2011	2012	2011		
Kvinnor			27 (44)	27 (46)	163 (59)	158 (60)	190 (56)	185 (57)
Män			34 (56)	32 (54)	114 (41)	106 (40)	148 (44)	138 (43)
Totalt på Systembolagets huvudkontor			61 (18)	59 (18)	277 (82)	264 (82)	338	323

Not 6 Övriga rörelseintäkter

	2012	2011
Hysesintäkter	2	1
Övriga rörelseintäkter	6	5
Erhållna skadestånd	12	1
Summa	20	7

Övriga rörelseintäkter avser främst valutavinster på rörelsefordringar och erhållna skadestånd. Under året har Systembolaget erhållit skadestånd från hyresvärdar samt från en leverantör.

Not 7 Övriga rörelsekostnader

	2012	2011
Resultat vid försäljning och utrangering av tillgångar	0	1
Summa	0	1

Not 8 Finansiella intäkter och kostnader

Finansiella intäkter	2012	2011
Resultat från andelar i koncernbolag		
Utdelning från Gamla Distribution i Jordbro AB	–	77
Intäkter från övriga värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar		
Ränteintäkter från långfristiga fordringar	–	0
Ränteintäkter och värdeförändringar på finansiella placeringar	50	39
Ränteintäkter		
Ränteintäkter från koncernbolag	1	3
Övriga ränteintäkter	8	8
Summa	59	127

Finansiella kostnader	2012	2011
Resultat från andelar i koncernbolag		
Räntekostnader till koncernbolag	0	1
Orealiserade värdeförändringar på finansiella placeringar	–	7
Dröjsmålsräntor	0	0
Övriga räntekostnader	1	0
Summa	1	8

Not 9 Skatt

Skatt på årets resultat	2012	2011
Aktuell skatt	-63	-59
Aktuell skatt hänförlig till tidigare år	2	0
Uppskjuten skatt, 22%	-7	4
Total redovisad skatt	-68	-55

I kostnaden för uppskjuten skatt ingår en effekt på -3 MSEK avseende ändrad bolagsskattesats.

Skattekostnad och effektiv skattesats	2012		2011	
	Resultat	%	Resultat	%
Resultat före skatt	248		278	
Nominell skatt	-65	-26,3	-73	-26,3
Skatt hänförlig till tidigare år	2	0,8	0	0,0
Omvärdering av uppskjuten skatt - förändring i den svenska skattesatsen	-3	-1,2	-	-
Skatteeffekt ej avdragsgilla kostnader	-6	-2,4	-6	-2,2
Skatteeffekt ej skattepliktiga intäkter	4	1,6	24	8,6
Redovisad skattekostnad och effektiv skattesats	-68	-27,5	-55	-19,8

Uppskjuten skatt	2012	2011
Uppskjutna skattefordringar avseende:		
Avsättning för pensioner	20	24
Summa uppskjutna skattefordringar	20	24
Uppskjutna skatteskulder avseende:		
Avsättning för orealiserade värdeförändringar på finansiella tillgångar	-3	0
Summa uppskjutna skatteskulder	-3	0
Summa uppskjuten skatt, netto	17	24

Den uppskjutna skatten 2012 är beräknad på 22 procent efter beslut om sänkt bolagsskatt från den 1 januari 2013.

Not 10 Transaktioner med närstående

Närstående	Försäljning		Inköp		Fordringar		Skulder		Resultat	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Posten	-	-	50	45	-	-	6	6	-	-
Dotterbolag										
Gamla Distribution i Jordbro AB	-	-	-	-	-	-	18	19	1	-1
IQ-initiativet AB	0	0	25	25	0	1	2	0	0	0
AB K14 Näckströmsgatan	1	1	33	31	35	71	-	-	16	22
Summa	1	1	108	101	35	72	26	25	17	21

Systembolaget redovisar transaktioner med andra statliga bolag om de varit väsentliga. Under året har det inte förekommit några väsentliga transaktioner utöver ovanstående redovisade.

Fortsättning Not 10 Transaktioner med närstående

Systembolaget har under året inte erhållit någon utdelning från dotterbolagen. Under 2011 erhöll Systembolaget en utdelning på 77 MSEK från Gamla Distribution i Jordbro AB.

Transaktioner med ledande befattningshavare och styrelseledamöter
Ersättningar till ledande befattningshavare inklusive vd samt styrelseledamöter beskrivs i not 5 Medarbetare.

Aktier i dotterbolag Koncernbolag	Org. nr	Säte	Antal andelar	Kapital- andel %	Bokfört värde		Eget kapital	
					2012	2011	2012	2011
Gamla Distribution i Jordbro AB	556501-3496	Haninge	150	100	15,0	15,0	18	17
IQ-initiativet AB	556680-9892	Stockholm	10	100	0,1	0,1	0	0
AB K14 Näckströmsgatan	556741-9238	Stockholm	10	100	0,1	0,1	74	58
Summa					15,2	15,2	92	75
							2012	2011
Ingående balans, 1 januari							15,2	15,2
Anskaffning under året							–	–
Avyttring under året							–	–
Utgående balans, 31 december							15,2	15,2

Systembolaget har erlagt kapitalinsats med 1 000 SEK i nedanstående kommanditbolag:

	Organisationsnummer	Säte
Fastighetsbolaget Näckströmsgatan i Stockholm KB	969674-9690	Stockholm
Fastighetsbolaget Armarturvägen i Haninge KB	969674-9424	Stockholm

Not 11 Immateriella tillgångar

Balanserade utgifter	2012	2011
Ingående anskaffningsvärden, 1 januari	340	329
Nyanskaffningar	–	11
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden, 31 december	340	340
Ingående avskrivningar, 1 januari	–216	–182
Årets avskrivningar	–29	–34
Utgående ackumulerade avskrivningar, 31 december	–245	–216
Ingående nedskrivningar, 1 januari	–51	–16
Årets nedskrivningar	0	–35
Utgående ackumulerade nedskrivningar, 31 december	–51	–51
Redovisat värde, 31 december	44	73
Kvarstående genomsnittlig avskrivningstid	1,5 år	2,5 år

Balanserade utgifter består främst av systemstöd till depålager, e-service samt beslutsstödsystem. Fastställande av eventuellt nedskrivningsbehov av immateriella tillgångar har gjorts enligt IAS 36 varvid beräknat återvinningsvärde har jämförts med bokfört värde för respektive tillgång.

Under 2012 har inga nedskrivningar gjorts. 2011 skrevs IT-projekt som efter färdigställande inte visat sig medföra väsentliga ekonomiska fördelar ned med 35 MSEK.

Not 12 Materiella anläggningstillgångar

	Byggnader och mark		Inventarier och installationer		Pågående nyanläggningar		Totalt	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Materiella anläggningstillgångar								
Ingående anskaffningsvärden, 1 januari	66	66	2 152	1 972	63	115	2 281	2 153
Nyanskaffningar	—	—	30	29	102	186	132	215
Avyttringar och utrangeringar	—	—	0	-87	—	—	0	-87
Omklassificeringar	—	—	109	238	-109	-238	0	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden, 31 december	66	66	2 291	2 152	56	63	2 413	2 281
Ingående avskrivningar, 1 januari	-26	-25	-1 278	-1 132	—	—	-1 304	-1 157
Avyttringar och utrangeringar	—	—	0	86	—	—	0	86
Årets avskrivningar	-2	-1	-239	-232	—	—	-241	-233
Utgående ackumulerade avskrivningar, 31 december	-28	-26	-1 517	-1 278	—	—	-1 545	-1 304
Redovisat värde, 31 december	38	40	774	874	56	63	868	977

Not 13 Finansiella instrument

Finansiell riskhantering

Systembolaget utsätts genom sin verksamhet för finansiella risker på placeringar i räntebärande tillgångar så som marknadsrisk, kreditrisk, likviditetsrisk och kassafödesrisk. Den övergripande finanspolicy, vilken fastställs av styrelsen, syftar till att begränsa de finansiella riskernas ogynnsamma effekter på företagets finansiella resultat och ställning.

Valutarisk

Inköp och försäljning sker i allt väsentligt i svenska kronor varför valutaexponeringen är begränsad.

Ränterisk

Företagets exponering för ränterisk är i allt väsentligt förknippad med pensionstillgången samt till räntebärande tillgångar. Då räntesatsen i denna beräkning följer svenska statliga ränteobligationer bedöms inte ränterisken som väsentlig. Pensionsstiftelsen eftersträvar en placering av förvaltningstillgångarna som balanserar den risk som värdeutvecklingen av pensionsskulden ändå innebär. En viss exponering för ränterisk är förknippad med placeringar i räntebärande tillgångar.

För att styra ränterisken sätts en målduration, samt ett tillåtet intervall där det är tillåtet att fluktuera runt måldurationen. Denna är 2,5 år för placeringsportföljen. Tillåtet intervall för portföljen är +/- 2 år och maximal löptid på enskild tillgång tillåts vara 5 år.

Kreditrisk

Huvuddelen av Systembolagets försäljning sker kontant eller mot kreditkort varför kreditrisken i form av risk för att motparten inte kommer att fullgöra sina åtaganden inte är väsentlig. Den finansiella kreditrisken som uppkommer i placeringsportföljen begränsas genom krav på officiell rating på nya placeringar samt genom limiter per emittent och klass av låntagare.

Placeringsformer är tillåtna inom följande kategorier:

- Räntebärande värdepapper emitterade av svenska staten, kommuner eller landsting.
- Räntebärande värdepapper emitterade av svenska statsägda bolag där staten har en ägarandel om minst 50 procent.
- Räntebärande värdepapper emitterade av banker, andra företag eller institutioner med lägsta rating Standard & Poor BBB/A-2 eller Moody's Baa2/P-2.

Likviditetsrisk

Systembolaget har en god likviditet och inga räntebärande skulder. Likviditetsrisken bedöms vara låg. Beviljad checkräkningskredit uppgår till 300 MSEK och den är på balansdagen outnyttjad.

Fortsättning Not 13 Finansiella instrument

Förfallostruktur för ränterisk Förfallotidpunkt	Certifikat		Obligationer		FRN		Totalt	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Inom ett år	50	—	—	155	90	152	140	307
Senare än ett år men inom två år	—	—	96	43	40	91	136	134
Senare än två år men inom tre år	—	—	138	95	307	39	445	134
Senare än tre år men inom fyra år	—	—	108	82	53	79	161	161
Senare än fyra år men inom fem år	—	—	176	54	16	51	192	105
Om fem år eller mer	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	50	—	518	429	506	412	1 074	841
Effektiv ränta, %	5,00	—	3,85	4,65	2,58	3,85	3,15	4,26

Resultatpåverkan

Känslighetsanalys för placeringar i räntebärande tillgångar	Förändring	2012	2011
Höjning av marknadsräntan	1%-enhet	-14	-9
Sänkning av marknadsräntan	1%-enhet	14	9

Känslighetsanalysen baseras på bedömningar avseende de marknadsriskerna som koncernen är exponerad för per balansdagen.

Andra långfristiga fordringar	2012	2011
Ingående värde, 1 januari	10	12
Tillkommande fordran	4	1
Återlagd kortfristig fordran	—	0
Överfört till kortfristig fordran	0	0
Årets reglerade fordringar	-2	-3
Utgående värde, 31 december	12	10
Varav andel som förfaller till betalning senare än fem år	2	3
Som säkerhet för fordringarna har erhållits antingen borgen, pantbrev eller bankgaranti med totalt	10	17

Verkligt värde på finansiella instrument

Företaget bedömer att det inte är några väsentliga skillnader mellan redovisat värde och verkligt värde. För kundfordringar, leverantörsskulder, övriga kortfristiga fordringar och skulder som värderas till upplupet anskaffningsvärde är löptiden kort och därför överensstämmer i stort sett verkligt värde med redovisat värde.

	2012	2011
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen		
– Räntebärande värdepapper *	1 074	841
Lånefordringar och kundfordringar	18	16
Likvida medel – kassa, bank och likvida placeringar	1 996	1 899
Finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde		
– Leverantörsskulder och upplupna kostnader	3 378	3 312
Summa	6 466	6 068

* Verkligt värde bestämt enligt priser noterade på en aktiv marknad för samma instrument vilket motsvarar den så kallade nivå 1 enligt IFRS 7.

Löptidsanalys	Inom 1 mån	1–3 mån	3–12 mån	1–5 år	Summa
Leverantörsskulder	3 209	0	—	—	3 209

Not 14 Varulager

Varuslag	2012	2011
Handelsvaror	955	942
Summa	955	942

Hela varulagret är värderat till anskaffningsvärde.

Not 15 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	2012	2011
Förutbetalda hyror till koncernbolag	8	8
Förutbetalda hyror	84	72
Övriga förutbetalda kostnader	31	33
Summa	123	113

Not 16 Eget kapital

Systembolagets bolagsordning anger att aktiekapitalet skall uppgå till lägst 125 MSEK och högst 500 MSEK. Detta är nu fördelat på 360 000 aktier med ett kvotvärde på 1 000 SEK. Eget kapital består av aktiekapital, reservfond och intjänade vinstmedel, inklusive årets resultat.

Inga valutakursdifferenser eller skatter har redovisats direkt mot eget kapital. Statens ägardirektiv innebär bland annat att vinstmaximering inte ska eftersträvas, men verksamheten skall bedrivas ekonomiskt effektivt. När bruttomarginalen fastställs skall företaget beakta att kostnaderna täcks och att staten får avkastning i enlighet med ägarens avkastningsmål. Avkastningen på det egna kapitalet ska på lång sikt motsvara den tioåriga obligationsräntan (genomsnittlig ränta under räkenskapsåret) med ett tillägg av fyra procentenheter.

Om avkastningen varaktigt överstiger avkastningsmålet ska detta på sikt komma kunderna till godo genom att bruttomarginalen justeras nedåt. Soliditeten i Systembolaget bör uppgå till cirka 35 procent.

Not 17 Obeskattade reserver

	2012	2011
Ingående balans, 1 januari	–	–
Periodiseringsfond vid 2013 års taxering	80	–
Utgående balans, 31 december	80	–

Not 18 Avsättningar

Långfristiga avsättningar	2012	2011
Ingående balans, 1 januari	81	70
Årets avsättningar	0	12
Avsättningar som tagits i anspråk	0	–1
Utgående balans, 31 december	81	81

Långfristig avsättning avser avsättningar för pensionsskuld för antastbara delar som inte tryggats i stiftelse.

Not 19 Pensioner

Systembolaget AB har förmånsbestämda pensionsplaner, vilket innebär att företaget har en förpliktelse att lämna överenskomna ersättningar till nuvarande och tidigare anställda samt att Systembolaget i allt väsentligt bär den aktuariella risken och investeringsrisken.

De förmånsbestämda pensionsplanerna tryggas främst genom avsättningar till en pensionsstiftelse men också genom avsättning i balansräkningen och till en mindre del genom försäkringspremier. I Systembolaget finns även avgiftsbestämda pensionsplaner där förpliktelsen är begränsad till det belopp företaget har accepterat att bidra med, vilket medför att den anställde bär den aktuariella risken och investeringsrisken. Avgifterna till avgiftsbestämda pensionsplaner redovisas som en kostnad under den period den anställde tjänstgör i företaget.

Vid beräkning av Systembolagets pensionsåtaganden tillämpas Tryggandelagen och Finansinspektionens föreskrifter. För mer detaljerad information se under Not 1 Redovisningsprinciper – Ersättningar till anställda och Not 5 Medarbetare.

Pensionering i egen regi:	2012	2011
Kostnad för intjänade pensioner och räntekostnader	124	207
Avkastning på särskilt avskiljbara tillgångar	–73	–160
Kostnad för pensionering i egen regi	52	47
Försäkringspremier	16	15
Särskild löneskatt på pensionskostnader	17	17
Årets pensionskostnad	85	79
Förändring av överskott i särskilt avskiljda tillgångar	–2	–18
Redovisad nettokostnad avseende pensioner	83	61

Inga insättningar till Systembolagets Pensionsstiftelse har skett under året.

	2012	2011
Kapitalvärde av pensionsförpliktelse vid årets ingång	–1 786	–1 633
Kostnad för intjänade pensioner och räntekostnader	–124	–207
Utbetalning av pensioner	54	54
Kapitalvärde av pensionsförpliktelse, 31 december	–1 856	–1 786
Kapitalvärde tryggt i pensionsstiftelse vid årets ingång	–1 705	–1 563
Årets förändring	–70	–142
Kapitalvärde tryggt i pensionsstiftelse, 31 december	–1 775	–1 705
Belopp i balansräkningen (förpliktelse –) /tillgång (+)	–81	–81
Kapitalvärde av pensionsförpliktelse, 31 december	–1 856	–1 786

Fortsättning Not 19 Pensioner

Förpliktelse i balansräkningen:	2012	2011
Kapitalvärdet av pensionsförpliktelse	-1 856	-1 786
Verkligt värde på särskilt avskiljda tillgångar	1 890	1 817
Överskott i särskilt avskiljda tillgångar	-114	-112
Belopp i balansräkningen, 31 december	-81	-81

Beloppet på 81 (81) MSEK avser till största del ett antastbart åtagande som inte är tryggt och som redovisas som en långfristig avsättning i balansräkningen.

Särskilt avskiljbara tillgångar:	2012	2011
Verkligt värde av tillgångar vid årets ingång	1 817	1 657
Avkastning på särskilt avskiljda tillgångar	73	160
Verkligt värde av tillgångar, 31 december	1 890	1 817

Väsentliga aktuariella antaganden, %	2012	2011
Ränta före skatt fram till pension	3,5	3,5
Ränta efter skatt fram till pension	3,0	3,0
Ränta före skatt efter pension	1,1	1,1
Ränta efter skatt efter pension	0,6	0,6

Beräkningen av pensionsåtagandet utgår från den löne- och pensionsnivå som råder på balansdagen.

För tryggheten av pensionsåtaganden har Systembolaget AB avsatt medel till Systembolagets Pensionsstiftelse, vars uteslutande ändamål är att trygga utfästelse om pension till anställda och före detta anställda i företaget. Stiftelsen har i sin placeringsverksamhet att sträva efter att säkerställa en god avkastning samt att balansera den risk som värdeutvecklingen av den tryggade pensionsskulden innebär.

Storleken på Systembolagets pensionsskuld förändras med utgångspunkt i bland annat inflations- och reallöneutvecklingen i Sverige. Pensionsskulden är uträknad enligt Finansinspektionens anvisningar för beräkning av pensionsskuld FFFS 2007:31 enligt 2012 års grunder. 2013 års grunder kommer att tillämpas från första kvaralet 2013. Placeringsverksamheten skall i huvudsak vara exponerad mot värden i svenska kronor och verksamhet i Sverige. Mot bakgrund av detta har stiftelsens styrelse lagt fast en placeringsinriktning som innebär att en väsentlig del av kapitalet placeras i långfristiga realränteobligationer emitterade av svenska staten eller av annan högvärdig emittent. Därutöver placeras betydande belopp i aktiemarknaden genom aktieindexobligationer. Aktieindexobligationer ger en exponering mot ett världsindex bestående av de största aktiemarknaderna i världen samtidigt som valutarisken är eliminerad. Aktieindexobligationerna ger också ett gott kursfallsskydd. Dessutom sker placeringar i fastighetsfonder och vissa andra instrument.

Konsolideringen vid samma tidpunkt var 106 (107) procent, det vill säga stiftelsens tillgångar översteg det av SPV beräknade tryggade åtagandet med 6 procent.

Not 20 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2012	2011
Semesterlöneskuld	79	77
Löneskuld	22	22
Sociala avgifter	31	30
Övriga upplupna kostnader	37	34
Förutbetalda intäkter	0	0
Summa	169	163

Not 21 Ställda panter

	2012	2011
För pensionsåtaganden		
Långfristiga fordringar	7	7
Summa	7	7

Not 22 Eventualförpliktelser/ansvarsförbindelser

	2012	2011
För personallån	0	0
Summa	0	0

Not 23 Kassaflödesanalys

Likvida medel	2012	2011
Kassa, bank och likvida placeringar	1 996	1 899
Summa	1 996	1 899
Räntor	2012	2011
Erhållen ränta	40	50
Betald ränta	-1	-1
Summa	39	49

Räntorna hänförs till den löpande verksamheten.

Förslag till vinstdisposition

Styrelsen föreslår att till förfogande stående vinstmedel, kronor 978 204 958, disponeras enligt följande:

Utdelning (250 kr per aktie)	90 000 000
Balanseras i ny räkning	888 204 958
Summa	978 204 958

Utdelningen föreslås att utbetalas den 3 maj 2013.

Styrelsen anser att den föreslagna vinstutdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som ställs i aktiebolagslagen 17:3 andra och tredje styckena samt med hänsyn till de krav som verksamhetens art, omfattning och risker ställer på storleken av det egna kapitalet i företaget.

Vinstutdelningen anses även försvarlig utifrån Systembolagets konsolideringsbehov, likviditet och ställning samt förenlig med ägarens krav och förväntningar.

Styrelsen och verkställande direktören försäkrar härmed att årsredovisningen har upprättats i enlighet med god redovisningssed och att den ger en rättvisande bild av företagets ställning och resultat. Vidare försäkras att redovisningen är upprättad utifrån de internationella redovisningsstandarder IFRS som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 samt att den ger en rättvisande bild av företagets ställning och resultat. Därtill försäkras att förvaltningsberättelsen ger en rättvisande översikt över utvecklingen av företagets verksamhet, ställning och resultat samt beskriver väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som företaget står inför.

Stockholm den 21 februari 2013

Cecilia Schelin Seidegård
Ordförande

Kerstin Wigzell
Vice ordförande

Thord Andersson
Ordinarie ledamot

Sven Andréasson
Ordinarie ledamot

Crister Fritzon
Ordinarie ledamot

Johan Gernandt
Ordinarie ledamot

Carl B Hamilton
Ordinarie ledamot

Mona Sahlin
Ordinarie ledamot

Anna Holgersson
Arbetsstagarrepresentant

Berit Morén
Arbetsstagarrepresentant

Magdalena Gerger
Verkställande direktör

Revisionsberättelse

Till årsstämman i Systembolaget AB, org nr 556059-9473.

RAPPORT OM ÅRSREDOVISNINGEN

Vi har reviderat årsredovisningen för Systembolaget AB för år 2012. Företagets årsredovisning ingår i den tryckta versionen av detta dokument på sidorna 2–45.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar för årsredovisningen

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att upprätta en årsredovisning som ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen och som ger en rättvisande bild enligt internationella redovisningsstandarder IFRS, såsom de antagits av EU, och årsredovisningslagen, och för den interna kontroll som styrelsen och verkställande direktören bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Revisorns ansvar

Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen på grundval av vår revision. Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige. Dessa standarder kräver att vi följer yrkesetiska krav samt planerar och utför revisionen för att uppnå rimlig säkerhet att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter.

En revision innefattar att genom olika åtgärder inhämta revisionsbevis om belopp och annan information i årsredovisningen. Revisorn väljer vilka åtgärder som ska utföras, bland annat genom att bedöma riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel. Vid denna riskbedömning beaktar revisorn de delar av den interna kontrollen som är relevanta för hur företaget upprättar årsredovisningen för att ge en rättvisande bild i syfte att utforma granskningsåtgärder som är ändamålsenliga med hänsyn till omständigheterna, men inte i syfte att göra ett uttalande om effektiviteten i företagets interna kontroll. En revision innefattar också en utvärdering av ändamålsenligheten i de redovisningsprinciper som har använts och av rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen, liksom en utvärdering av den övergripande presentationen i årsredovisningen.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Uttalanden

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden

rättvisande bild av Systembolagets finansiella ställning per den 31 december 2012 och av dess finansiella resultat och kassaflöden för året enligt årsredovisningslagen. En bolagsstyrningsrapport har upprättats i enlighet med "Statens ägarpolicy och riktlinjer för företag med statligt ägande". Förvaltningsberättelsen och bolagsstyrningsrapporten är förenliga med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att årsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för Systembolaget AB.

RAPPORT OM ANDRA KRAV ENLIGT LAGAR OCH ANDRA FÖRFATTNINGAR

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även reviderat förslaget till dispositioner beträffande företagets vinst eller förlust samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Systembolaget AB för år 2012.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande företagets vinst eller förlust, och det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för förvaltningen enligt aktiebolagslagen.

Revisorns ansvar

Vårt ansvar är att med rimlig säkerhet uttala oss om förslaget till dispositioner av företagets vinst eller förlust och om förvaltningen på grundval av vår revision. Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige.

Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande företagets vinst eller förlust har vi granskat styrelsens motiverade yttrande samt ett urval av underlagen för detta för att kunna bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Som underlag för vårt uttalande om ansvarsfrihet har vi utöver vår revision av årsredovisningen granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i företaget för att kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören är ersättningskyldig mot företaget. Vi har även granskat om någon styrelseledamot eller verkställande direktören på annat sätt har handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Uttalanden

Vi tillstyrker att årsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Stockholm den 21 februari 2013

Ernst & Young AB

Åsa Lundvall
Auktoriserad revisor

Agneta Bergman
Auktoriserad revisor
förordnad av Riksrevisionen

Granskningsrapport avseende årsredovisningen

Till årsstämman i Systembolaget AB, org nr 556059-9473.

Vi har på uppdrag av riksdagsstyrelsen granskat förvaltningen och den interna kontrollen i Systembolaget AB för år 2012.

Vi har granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i företaget för att kunna bedöma om verksamheten skötts på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synvinkel tillfredsställande sätt och om

företagets interna kontroll är tillräcklig. Vår granskning har inte uppvisat förhållanden som föranleder anmärkning.

Vi har vidare granskat om företaget, dess ledning och styrelse iakttar de riktlinjer för Systembolaget AB specifikt och för statliga bolag generellt som fastlagts av statsmakterna. Inte heller i detta avseende har vår granskning visat på förhållanden som föranleder anmärkning.

Stockholm den 21 februari 2013

Christina Oskarsson

Hans Backman

Maria Plass

Styrelsen om hållbarhetsredovisningen

Hållbarhetsredovisningen, som omfattar all hållbarhetsinformation i Systembolagets Ansvarsredovisning 2012 med GRI-fördjupning

(se innehållsförteckningen för GRI på sidan 56–57, har godkänts för utfärdande av styrelsen den 21 februari 2013.

Stockholm den 21 februari 2013

Cecilia Schelin Seidegård
Ordförande

Kerstin Wigzell
Vice ordförande

Thord Andersson
Ordinarie ledamot

Sven Andréasson
Ordinarie ledamot

Crister Fritzson
Ordinarie ledamot

Johan Gernandt
Ordinarie ledamot

Carl B Hamilton
Ordinarie ledamot

Mona Sahlin
Ordinarie ledamot

Anna Holgersson
Arbetstagarrepresentant

Berit Morén
Arbetstagarrepresentant

Magdalena Gerger
Verkställande direktör

Revisors rapport över översiktlig granskning av Systembolaget AB:s hållbarhetsredovisning

Till läsarna av Systembolaget AB:s hållbarhetsredovisning

Inledning

Vi har fått i uppdrag av styrelsen i Systembolaget AB att översiktligt granska innehållet i Systembolaget AB:s hållbarhetsredovisning för år 2012. Det är styrelsen och företagsledningen som har ansvaret för det löpande arbetet inom miljö, arbetsmiljö, kvalitet, socialt ansvar och hållbar utveckling samt för att upprätta och presentera hållbarhetsredovisningen i enlighet med tillämpliga kriterier. Vårt ansvar är att uttala en slutsats om hållbarhetsredovisningen grundad på vår översiktliga granskning.

Den översiktliga granskningens inriktning och omfattning

Vi har utfört vår översiktliga granskning i enlighet med RevR 6 *Bestyrkande av hållbarhetsredovisning* utgiven av FAR. En översiktlig granskning består av att göra förfrågningar, i första hand till personer som är ansvariga för upprättandet av hållbarhetsredovisningen, att utföra analytisk granskning och att vidta andra översiktliga granskningsåtgärder. En översiktlig granskning har en annan inriktning och en betydligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt IAASB:s standarder för revision och kvalitetskontroll och god revisionsred i övrigt har. De granskningsåtgärder som vidtas vid en översiktlig granskning gör det inte möjligt för oss att skaffa oss en sådan säkerhet att vi blir medvetna om alla viktiga omständigheter som skulle kunna ha blivit identifierade om en revision utförts. Den uttalade slutsatsen grundad på en översiktlig granskning har därför inte den säkerhet som en uttalad slutsats grundad på en revision har.

De kriterier som vår granskning baseras på är de delar av *Sustainability Reporting Guidelines G3*, utgiven av The Global Reporting Initiative (GRI), som är tillämpliga för hållbarhetsredovisningen, samt de redovisnings- och beräkningsprinciper som företaget särskilt tagit fram och angivit. Vi anser att dessa kriterier är lämpliga för upprättande av hållbarhetsredovisningen.

Vår översiktliga granskning har omfattat det som framgår av GRI innehållsförteckning på sidorna 56-57 och de sidor i ansvarsredovisningen som hänvisas till i denna innehållsförteckning.

Vår översiktliga granskning har, utifrån en bedömning av väsentlighet och risk, bland annat omfattat följande:

- a. uppdatering av vår kunskap och förståelse för Systembolaget AB:s organisation och verksamhet,
- b. bedömning av kriteriernas lämplighet och tillämpning avseende intressenternas informationsbehov,
- c. bedömning av resultatet av företagets intressentdialog,
- d. intervjuer med ansvariga chefer på utvalda enheter i syfte att bedöma om den kvalitativa och kvantitativa informationen i hållbarhetsredovisningen är fullständig, riktig och tillräcklig,
- e. tagit del av interna och externa dokument för att bedöma om den rapporterade informationen är fullständig, riktig och tillräcklig,
- f. utvärdering av de system och processer som använts för att inhämta, hantera och validera hållbarhetsinformation,
- g. utvärdering av den modell som använts för att beräkna koldioxidutsläpp,
- h. analytisk granskning av rapporterad information,
- i. avstämning av finansiell information mot företagets årsredovisning för år 2012,
- j. bedömning av företagets uttalade tillämpningsnivå avseende GRI:s riktlinjer,
- k. övervägande av helhetsintrycket av hållbarhetsredovisningen, samt dess format, därvid övervägande av informationens inbördes överensstämmelse med tillämpade kriterier, och
- l. avstämning av den granskade informationen mot hållbarhetsinformationen i företagets årsredovisning för år 2012.

Slutsats

Grundat på vår översiktliga granskning har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att hållbarhetsredovisningen inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med de ovan angivna kriterierna.

Stockholm den 21 februari 2013
Ernst & Young AB

Curt Öberg
Auktoriserad revisor

Åsa Lundvall
Auktoriserad revisor

Om GRI-fördjupningen

Systembolaget ska, som ett statligt ägt företag, enligt regeringens beslutade riktlinjer för extern rapportering upprätta en hållbarhetsredovisning enligt GRI (Global Reporting Initiative). GRI är ett globalt nätverk som utger ett ramverk med riktlinjer för hållbarhetsredovisningar.

Det är nu femte året i rad som Systembolaget redovisar enligt GRI:s riktlinjer 3.0. Den senaste redovisningen publicerades den 12 mars 2012.

Denna redovisning är granskad av Systembolagets externa revisorer, se Revisors rapport över hållbarhetsredovisning på sidan 49.

Här i GRI-fördjupningen förklaras principerna som ligger till grund för hållbarhetsredovisningen. Bland annat förtydligas hur innehållet har bestämts och avgränsningar gjorts. Vår förhoppning är att läsaren ska få en tydlig bild av hur vi på Systembolaget arbetar för att ta ansvar för vår påverkan på människor och miljö liksom hur vi verkar för att integrera detta i vår verksamhet.

Förändring från förra året

I årets ansvarsredovisning redovisas inte följande indikatorer:

Tillämpningsnivå

Denna redovisning är upprättad enligt GRI:s nivå B+. Redovisningen har genomgått extern granskning.

Tillämpningsnivå	C	B	A
GRI:s redovisningskrav	C+ = Med bestyrkanderapport	B+ = Med bestyrkanderapport	A+ = Med bestyrkanderapport
Beskrivningar av organisationens profil	Redovisa kriterierna 1.1 2.1 – 2.10 3.1 – 3.8, 3.10 – 3.12 4.1 – 4.4, 4.14 – 4.15"	Redovisa alla kriterier	Redovisa alla kriterier
Beskrivningar av angreppssätt för varje indikatorkategori	Krävs ej	Krävs för varje indikatorkategori	Krävs för varje indikatorkategori
Redovisning av kärnindikatorer	Redovisa minst 10 indikatorer varav minst en från varje kategori; social, ekonomi och miljö.	Rapportering av minst 20 indikatorer varav minst en från varje kategori; ekonomi, miljö, mänskliga rättigheter, arbetsförhållanden, samhälle och produktansvar.	Med hänsyn till varje indikatorns betydelse, redovisa samtliga kärnindikatorer eller förklara varför vissa inte redovisas.

EC1. Skapat och levererat direkt ekonomiskt värde
Denna indikator visar Systembolagets ekonomiska resultat fördelat på huvudintressenter. Vår bild är att tillräcklig information angående detta redovisas i Årsredovisningen.

HR4. Antal fall av diskriminering, samt vidtagna åtgärder

Denna indikator behandlar ett viktigt område, men vi har sedan 2008 varje år redovisat noll fall av diskriminering. Vi avser att ta ställning till redovisningen av denna indikator vid vår årliga genomgång.

PR3. Produkt- och tjänsteinformation som krävs enligt rutinerna, samt andel produkter och tjänster som berörs

Denna indikator är en sammanställning över de kontroller Systembolaget gör vid inköp av drycker. Den faller utanför vid matchningen mot vår väsentlighetsanalys.

Väsentliga frågor

Systembolaget har alltid arbetat med vad som idag benämns som CSR-frågor. Vårt CSR-arbete handlade till en början om att begränsa alkoholens skadeverkningar i samhället, vilket också är skälet till att Systembolaget finns till. Under åren har arbetet utökats till att även omfatta frågor inom medarbetar- och miljöområdet samt korruption. Vårt CSR-arbete omfattar numera även leverantörskedjan. Att vi arbetar med just dessa områden beror bland annat på Systembolagets egna värderingar, risker, trender, händelser i omvärlden samt krav och synpunkter från intressenter. Att besluta om vilka områden vi ska fokusera på är en process som pågått under lång tid och som ständigt pågår. Under 2012 har CSR-rådet identifierat områden som är väsentliga att mäta, följa upp och koppla till nyckeltal. Arbetet delades upp i områdena mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och anti-korruption. De identifierade områdena matchar väl tidigare års väsentlighetsanalyser, exempelvis anti-korruption, miljö (odling och förpackningar) och efterlevnad av uppförandekoden (etiskt märkta varor och

kontroller hos producenter). Arbetet med att fastställa nyckeltal pågår under ett par år framåt och vi kommer successivt att börja målsätta och följa upp nyckeltalen.

Vårt val av intressentgrupper utgår dels från vår strategiska planering, dels från det balanserade styrkortets olika perspektiv. Dessa perspektiv har förändrats under årens lopp och överensstämmer nu med upplägget av vår Ansvarsredovisning.

Vi förväntar oss att intressenter från alla fem grupper läser vår Ansvarsredovisning. Vi för en löpande dialog med intressenter bland ägare, kunder, medarbetare och leverantörer och/eller genomför enkätundersökningar minst en gång per år. Vi genomför också dialoger och undersökningar utifrån behov och specifika ämnesområden. Vi gör vanligen någon form av intressentkartläggning för att rikta in oss på rätt intressenter för respektive tillfälle. 2010 gjordes en sådan kartläggning och en strukturerad intressentdialog utifrån ett CSR-perspektiv.

Redovisningens omfattning och avgränsning

Den finansiella redovisningen för 2012 omfattar endast Systembolaget AB, medan hållbarhetsredovisningen för verksamhetsåret 2012 omfattar Systembolaget AB samt de helägda dotterbolagen IQ-initiativet AB, AB K14 Näckströmsgatan och Gamla Distribution i Jordbro AB¹. Samtliga bolag utgör verksamheter där Systembolaget utövar kontroll över finansiella och operativa policyer och rutiner. Grundprincipen är att samtliga bolag ska finnas representerade i alla resultatindikatorer. Undantag redovisas under respektive indikator i GRI-tabellen på sidorna 56–57. Rapporten omfattar även en beskrivning av hur vi styr vårt CSR-arbete inom leverantörskedjan, vilket främst innebär våra dryckesleverantörer, eftersom vi med stor sannolikhet har ett betydande inflytande² över flera av dem.

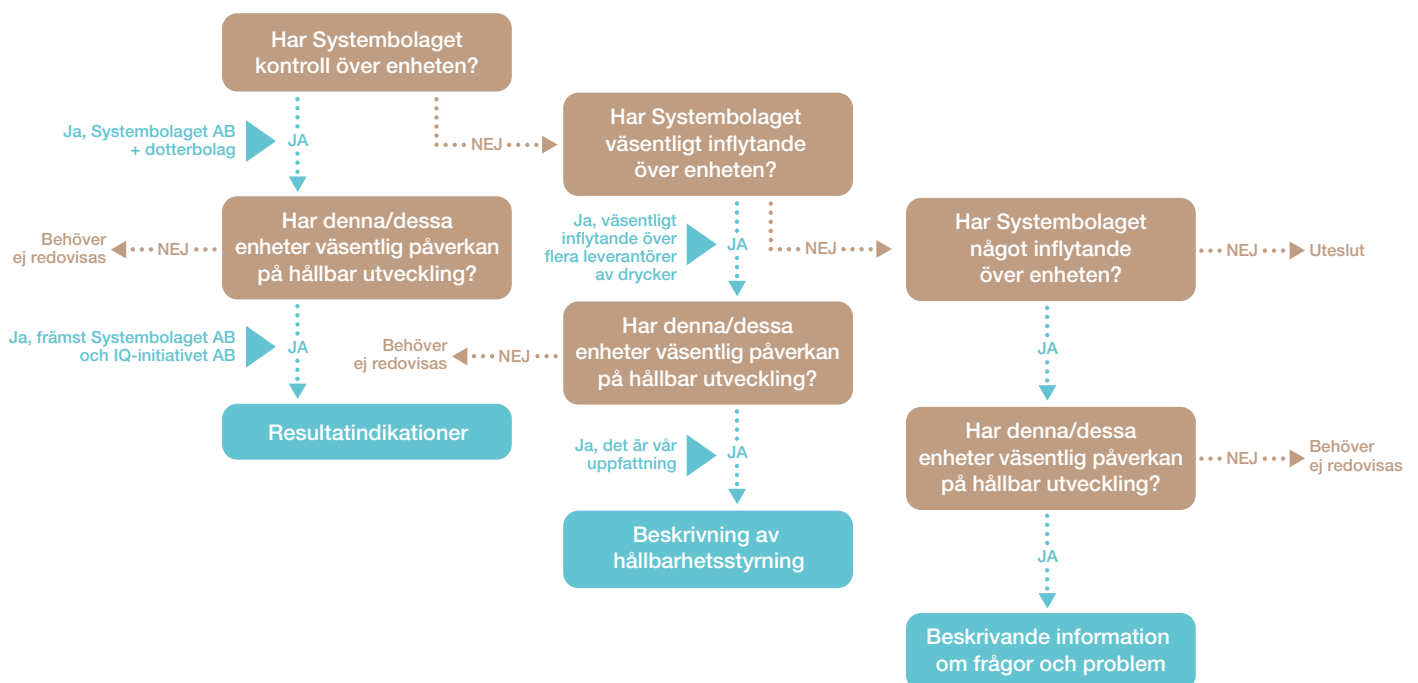
De GRI indikatorer som presenteras i hållbarhetsredovisningen är utvalda utifrån den väsentlighetsanalys som gjordes under året (med utgångspunkt i den analys som gjordes 2009). Vi redovisar i år 25 indikatorer inom sex kategorier.

Mät- och beräkningsmetoder beskrivs i förekommande fall i samband med respektive indikator. Sammanställningen och kvalitetssäkringen av indikatorerna görs av Systembolagets GRI-koordinator. Måttal och jämförelsesiffror redovisas i förekommande fall. I de fall jämförelsesiffror från tidigare års redovisning har ändrats till följd av ändrade beräkningsätt, redovisas detta under aktuell indikator.

1. Bolaget hade ingen verksamhet under 2011 och 2012.

2. Betydande inflytande utifrån GRI Boundary Protocol och antagandet att Systembolaget har inköpsavtal som står för en stor del av våra dryckesleverantörers försäljning.

Avgränsningar för redovisningen av vårt CSR-arbete

Hållbarhetsstyrning

Intressenter	Hållbarhetsområde		Utfall 2012	Mål 2012	Mål 2013 ¹⁾	GRI- indikatorer
 Samhälle	Uppdraget	OPI, %	71	68	70	SO1, EC9
		Ålderskontroll, %	95	94	95	SO1
	Alkoholfritt	Försäljningsandel alkoholfritt, %	0,4	–	–	
		IQ Alkoholindex, svenskarnas attityd till alkohol ²⁾	62,2	63	63	
	IQ	Gillande av IQ, % av de som känner till ³⁾	79	80	80	
		Analys & Forskning ⁴⁾				
 Kunder	Kommunikation	NKI	81	80	81	PR5, PR6, PR7
		Klimat – energi ⁴⁾				EN4, EN5
	Klimat – förpackningar ⁴⁾				EN22	
	Klimat – bekämpningsmedel & konstgödsel	Försäljningsandel ekologiskt, %	3,2	4,5	5,0	EN26
 Medarbetare	Arbetsmiljö & Hälsa	Medarbetarindex	78,6	– ⁵⁾	79	LA1, LA4, LA11, LA12, LA13, LA14, EC3, HR4
		Kort sjukfrånvaro, %	2,4	2,3	2,3	LA7
		Personalomsättning, %	16	–	–	LA2
	Etik/Anti-korruption ⁴⁾					SO2, SO3, SO4
	Kompetensutveckling CSR ⁴⁾					HR3
 Leverantörer	Hållbara inköp/uppförandekoden ⁶⁾	KLI	92,7	– ⁵⁾	93	HR2
		Försäljningsandel med etisk märkning, %	0,55	–	–	
	Klimat – transporter					EN17, EN18
	Klimat – vatten					
 Ägare		Bruttomarginal, %	21,3	22,5	22,5	
		Avkastning på EK, %	12,8	8,5	– ⁷⁾	

¹⁾ I strategiska planen för 2010-2013 finns långsiktiga mål för bland annat OPI, Ålderskontroll, NMI och NKI. Målen för 2013 är i många fall uppnådda redan 2012.

²⁾ Övergripande index för hur återhållsam svenskarnas attityd till alkohol är. För mer information se sid 19 i Del 1.

³⁾ Minst 500 personer i månaden får besvara frågan: "IQ är ett initiativ som genom konkreta projekt ska bidra till ett smartare förhållningssätt till alkohol, till att höja svenskarnas IQ kring drickande. Vad tycker du om detta?". Måttet är andelen som svarar mycket bra eller ganska bra på frågan.

⁴⁾ Nyckeltal är under utarbetande.

⁵⁾ Ny metod under 2012.

⁶⁾ Hållbara inköp/uppförandekod innefattar mänskliga rättigheter, arbetsvillkor och miljö.

⁷⁾ Nyckeltalet byts ut 2013 mot avkastning rörelse marginal i procent

Vårt ansvar sträcker sig längre

Inga väsentliga förändringar har skett i omfattning, avgränsning eller mätmetoder jämfört med tidigare års hållbarhetsredovisning.

Ytterst ansvariga för CSR-arbetet inom Systembolaget är företagsledningen och styrelsen. Arbetet drivs av två CSR-ansvariga som till sin hjälp har ett tvärfunktionellt CSR-råd. Rådets uppgift är strategisk planering, uppföljning, koordinering och ärendehantering. Miljöarbetet samordnas av miljögruppen som är en tvärfunktionell operativ grupp underställd CSR-rådet. Målet är att CSR ska ingå i alla företagets befintliga processer. Frågor som rör arbetsmiljö och arbetstagarnas möjlighet att föra en dialog med företagsledningen hanteras av Arbetsmiljökommittén respektive Samverkansrådet i vilka såväl representanter från företagsledningen som fackförbund deltar. I Arbetsmiljökommittén och Samverkansrådet är arbetstagarsidan representerad av sex ledamöter.

Potentiella risker

Nya länder har anammat en växande dryckeskultur, inte minst när det gäller vin. Kina och Indien utgör två stora och växande marknader, vilket kommer att innebära kraftigt ökad efterfrågan och därmed fler sociala och miljörelaterade problem.

De risker vi har att förhålla oss till när det gäller produktionen av våra varor är i hög grad relaterade till att det handlar om jordbruksprodukter. Lantarbetares arbetsförhållanden hör till de områden där utvecklingen ibland kan tyckas ha stått stilla. En stor del av världens viner görs av druvor som skördats för hand av säsongarbetare, en grupp som i många länder inte omfattas av samma avtal som fast anställda. Arbetstid, ersättning och sund arbetsmiljö är områden som innebär särskilt stor risk. Även boendet innebär problem för det stora antal arbetare som skördar under ett par månader, och ofta förflyttar sig från skörd till skörd med hela familjer. Den sociala strukturen i många länder, exempelvis Sydafrika, gör att boendeproblematiken är aktuell

även för fast anställda arbetare som bor på farmar ägda av producenter.

Även på miljöområdet är riskerna betydande. För jordbruksprodukter gäller det främst negativ klimatpåverkan, vattenbrist och påverkan på den biologiska mångfalden. Våra produkter odlas och produceras över hela världen och riskerna varierar geografiskt. Klimatpåverkan är global, men det finns stor potential att minska den. Med jordens ökande befolkning blir vattenbristen allt mer påtaglig. I vissa odlingsområden i exempelvis Australien är vattenbristen redan nu ett problem. Det finns dock utvecklade tekniker för att minska vattenförbrukningen vid odling och produktion. Den biologiska mångfalden påverkas negativt vid användning av bekämpningsmedel. Behovet av dessa medel varierar med klimat och jordmån, vilket gör det olika komplicerat att införa ekologisk odling.

Sammantaget innebär detta stora utmaningar för vår bransch.

I vår uppförandekod sätter vi en minimistandard utifrån internationellt vedertagna riktlinjer. Vår ambition är att genom uppföljning ständigt utveckla och förbättra samarbetet med hela vår leverantörskedja. Som en betydande aktör på den internationella marknaden har vi möjlighet att vara med och driva utvecklingen för hållbar produktion inom dryckesindustrin.

Det finns också finansiella konsekvenser kopplade till CSR-arbetet. Till exempel kan implementeringen av uppförandekoden i hela leverantörskedjan innebära ökade produktionskostnader. Hur dessa konsekvenser påverkar Systembolaget på längre sikt som statligt ägt och icke vinstdrivande företag är svårt att förutsäga. En mer miljöanpassad produktion kan också leda till ökade produktionskostnader men även kostnadsbesparingar när det gäller produktion och transporter genom att energiförbrukningen minskar. Det är även svårt att förutsäga ekonomiska konsekvenser av eventuella klimatförändringar med ökade medeltemperaturer och ändrad vattentillgång.

En tydlig plan

Arbetet med att registrera och följa upp leverantörskedjan genom självskattning och tredjepartsrevision i producentledet sker kontinuerligt från 2012 och framåt. Vi följer även upp våra leverantörers CSR-arbete genom att ta fram ett självskattningsformulär som gör det möjligt att tillsammans identifiera och förbättra samarbetet kring CSR-frågor. Den här lösningen kommer även att göra det möjligt för oss att ta fram nyckeltal i syfte att målsätta vår samverkan inom CSR.

Inom BSCI (Business Social Compliance Initiative) och inom de nordiska alkoholmonopolens samarbete vill vi också utveckla riktlinjer för miljöfrågor. Genom fortsatt dialog med våra leverantörer hoppas vi kunna ta fram gemensamma mål och riktlinjer för ett hållbart miljöarbete.

Vårt miljöarbete utgår från den miljöutredning som blev klar 2011. Utredningen omfattade dels miljöpåverkan från Systembolagets eget arbete, dels den miljöpåverkan som våra produkter ger

upphov till under hela sin livscykel. Resultatet visar de viktigaste miljöaspekterna vi har att ta hänsyn till, i fallande ordning:

- förpackningar
- odling
- produktion
- transporter

Under 2013 fortsätter vi att fokusera vårt miljöarbete dels på vårt interna arbete kring avfallshandling och energiförbrukning, dels på att minska dryckesförpackningarnas negativa miljöpåverkan. Under kommande år kommer fokus att flyttas nedåt i leverantörskedjan till transporter, produktion och odling (se illustration nedan).

Under 2012 omarbetades ägarpolicyen för att förtydliga hållbarhetsredovisningen. Systembolaget har därför under året arbetat med att identifiera hållbarhetsmål som är relevanta och viktiga för verksamheten och dessa kommer att fastställas under 2013.

Även om Systembolaget inte använder försiktighetsprincipen som styrbegrepp, agerar vi i många fall i enlighet med den. Ett exempel är de riskanalyser (företagsövergripande och inom CSR i leverantörskedjan) och uppföljningar av dem som genomförts.

Systembolaget är utifrån strategisk synvinkel medlem i Business Social Compliance Initiative (BSCI), Svensk Handel, Sveriges Informationsförening, Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) samt Svenska Annonserföreningen.

2016 Systematiskt Miljöarbete internt och i leverantörskedjan

2015 Ekologiskt / Transporter / Produktion / Odling

2014 Ekologiskt / Transporter / Produktion

2013 Våra butiker / Förpackningar, lättviktsglas / Ekologiskt / Transporter

2012 Våra butiker, avfallshandling & energiförbrukning / Förpackningar, lättviktsglas / Ekologiskt

- Ägarnas krav
- Systembolagets strategi
- Miljöundersökning (2011)
- Kundernas förväntningar
- Långsiktig miljöplan (2011)
- Livscykelanalys förpackningar

GRI-index

Systembolaget rapporterar enligt Global Reporting Initiatives (GRI) riktlinjer enligt nivå B+ vilket har verifierats av Ernst & Young AB. Rapporten för verksamhetsåret 2012 omfattar moderbolaget Systembolaget AB samt de helägda dotterbolagen IQ-initiativet AB och AB K14 Näckströmsgatan och utgör de verksamheter där Systembolaget utövar kontroll över finansiella och operativa policyer. Grundprincipen är att alla dessa enheter representeras i varje indikator. Eventuella avvikelser och kommentarer till GRI-indikatorerna redovisas här.

Innehållsförteckningen innehåller samtliga kärndikatorer samt de tilläggsindikatorer som Systembolaget bedömt vara relevanta för sin verksamhet med utgångspunkt i företagets viktigaste hållbarhetsfrågor. I tabellen nedan framgår var indikatorerna återfinns.

H = Helt redovisad **D** = Delvis redovisad **E** = Ej redovisad

PROFIL

1	Strategi och analys		Del 1	Del 2
1.1	Kommentar från vd	H	2-5	
1.2	Beskrivning av påverkan, risker och möjligheter	H	8-9	54
2	Organisationsprofil			
2.1	Organisationens namn	H		2, 52
2.2	Huvudsakliga varumärken, produkter och tjänster	H	6	
2.3	Organisationsstruktur	H	57	
2.4	Huvudkontorets lokalisering	H		28
2.5	Länder där organisationen är verksam	H		2
2.6	Ägarstruktur och företagsform	H		28
2.7	Marknader	H	24-26	
2.8	Bolagets storlek	H	1, 52, 58	1
2.9	Väsentliga förändringar under redovisningsperioden	H	52	
2.10	Erhållna utmärkelser under redovisningsperioden	H	11	
3	Information om redovisningen			
Redovisningsprofil				
3.1	Redovisningsperiod	H		52
3.2	Datum för publicering av den senaste redovisningen	H		50
3.3	Redovisningscykel	H		52
3.4	Kontaktperson för redovisningen	H	59	
Redovisningens omfattning och avgränsningar				
3.5	Process för att definiera redovisningens innehåll	H	9	51-52
3.6	Redovisningens avgränsningar	H		52
3.7	Begränsningar av omfattningen eller avgränsningar	H		52
3.8	Redovisningsprinciper för samägda bolag, dotterbolag, osv	H		52
3.9	Mätmetoder och beräkningsunderlag	H		52
3.10	Förklaring till förändringar av information från tidigare rapporter	H		52
3.11	Väsentliga förändringar i omfattning, avgränsning eller mätmetoder jämfört med tidigare års redovisningar	H		52
Innehållsförteckning enligt GRI				
3.12	Innehållsförteckning som visar var i redovisningen standardupplysningarna finns	H	60-61	
Bestyrkande				
3.13	Policy och praxis för extern granskning	H		14, 48
4	Styrning, åtaganden och intressentrelationer			
Styrning				
4.1	Styrningsstruktur	H		7, 8, 54
4.2	Styrelseordförandens roll	H		9, 54
4.3	Oberoende eller icke-verkställande styrelseledamöter	H	54-55	7-8
4.4	Aktieägarnas och medarbetarnas möjligheter att lämna förslag etc till styrelsen	H		7
4.5	Ersättning till ledande befattningshavare	H		35
4.6	Undvikande av intressekonflikter i styrelsen	H		10
4.7	Process för krav på styrelseledamöternas kvalifikationer	H		8, 11

			Del 1	Del 2
4.8	Mission, värderingar, uppförandekod etc	H	8, 9, 37, 42	
4.9	Styrelsens övervakning av hållbarhetsarbetet	H		10, 15
4.10	Utvärdering av styrelsearbetet	H		11
Åtaganden beträffande externa initiativ				
4.11	Försiktighetsprincipens tillämpning	H		55
4.12	Externa stadgar, principer och initiativ	H	42	55
4.13	Medlemskap i organisationer	H		55
Kommunikation med intressenter				
4.14	Intressentgrupper	H	10, 11	
4.15	Identifiering och urval av intressenter	H	11	51
4.16	Tillvägagångssätt vid kommunikation med intressenter	H	16, 17, 18, 23, 34, 38, 42, 43, 44, 45, 49	51
4.17	Viktiga frågor som framkommit vid kommunikation med intressenter	H	16, 23, 28, 34, 36, 43, 44, 45	

INDIKATORER

5	Ekonomiska indikatorer			
<i>Upplysning om hållbarhetsstyrning</i>			48, 52-53	
Ekonomiska resultat				
EC1.	Skapat och levererat direkt ekonomiskt värde.	E		
EC2.	Finansiell påverkan, samt risker och möjligheter, hänförliga till klimatförändringen.	E		
EC3.	Omfattningen av organisationens förmånsbestämda åtaganden.	H		31, 37, 43, 58
EC4.	Väsentligt finansiellt stöd från den offentliga sektorn.	E		
Marknadsnärvaro				
EC6.	Policy och praxis, samt andelen utgifter som betalas till lokala leverantörer.	E		
EC7.	Rutiner för lokalanställning av personal och ledande befattningshavare.	E		
Indirekt ekonomisk påverkan				
EC8.	Investeringar i infrastruktur och tjänster för allmänhetens nytta.	E		
EC9.	Beskrivning av betydande indirekta ekonomiska effekter, inklusive effekternas omfattning	D		58
6	Miljöindikatorer			
<i>Upplysning om hållbarhetsstyrning</i>			28,30-31	59, 60,61
Material				
EN1.	Materialanvändning i vikt eller volym.	E		
EN2.	Återvunnet material i procent av materialanvändning.	E		
Energi				
EN3.	Direkt energianvändning per primär energikälla.	E		
EN4.	Indirekt energianvändning per primär energikälla.	D		59
EN5.	Energi besparingar genom sparande och effektivitetsförbättringar.	H		31
EN6.	Initiativ för energieffektiva produkter och tjänster, inklusive baserade på förnyelsebar energi, samt resultat för energibehovet.	E		

	Del 1	Del 2
EN7. Initiativ för att minska indirekt energianvändning samt uppnådd reducering.	E	
Vatten		
EN8. Total vattenanvändning per källa.	E	
EN9. Vattenkällor som väsentligt påverkas av vattenanvändningen.	E	
EN10. Återvunnen och återanvänd vattenvolym, i totala siffror och i procent av totalt använd volym.	E	
Biologisk mångfald		
EN11. Läge och storlek av nyttjad mark, i eller intill skyddade områden och områden med högt biologiskt mångfaldsvärde.	E	
EN12. Väsentlig påverkan på den biologiska mångfalden i skyddade områden, samt områden med hög biodiversitet.	E	
Utsläpp till luft och vatten samt avfall		
EN16. Totala direkta och indirekta utsläpp av växthusgaser, i vikt.	E	
EN17. Andra relevanta indirekta utsläpp av växthusgaser, i vikt.	D	59
EN18. Initiativ för att minska utsläpp av växthusgaser, samt uppnådd minskning.	H	60
EN19. Utsläpp av ozonnedbrytande ämnen, i vikt.	E	
EN20. NOx, SO ₂ samt andra väsentliga luftföroreningar, i vikt per typ.	E	
EN21. Totalt utsläpp till vatten, i kvalitet och recipient.	E	
EN22. Total avfallsvikt, per typ och hanteringsmetod.	H	60
EN23. Totalt antal samt volym av väsentligt spill.	E	
Produkter och tjänster		
EN26. Åtgärder för att minska miljöpåverkan från produkter och tjänster, samt resultat härav.	H	28 61
EN27. Procent av sålda produkter och deras förpackningar som återinsamlas, per kategori.	E	
Efterlevnad		
EN28. Summan av betydande böter, och antalet icke-monetära sanktioner pga brott mot miljölagstiftning och bestämmelser.	E	
7 Sociala indikatorer		
Anställningsförhållanden och arbetsvillkor		
<i>Upplysning om hållbarhetsstyrning</i>	33–38	62, 63, 64, 65, 66, 67
LA1. Total personalstyrka, uppdelad på anställningsform och region.	H	61
LA2. Antal anställda som slutat och personalomsättning, per åldersgrupp, kön och region.	H	62–63
LA3. Förmåner som ges till heltidsanställd personal och som inte omfattar tillfälligt eller deltidsanställda.	E	
LA4. Andel av personalstyrkan som omfattas av kollektivavtal.	H	63
LA5. Minsta varseltid angående förändringar i verksamheten, och huruvida detta är specificerat i kollektivavtal.	E	
LA7. Omfattningen av skador, arbetsrelaterade sjukdomar, förlorade arbetsdagar, frånvaro samt totala antalet arbetsrelaterade dödsolyckor per region.	D	39 63
LA8. Utbildning, rådgivning, förebyggande åtgärder och riskhanteringsprogram för att bistå de anställda och deras familjer eller samhällsmedlemmar beträffande allvarliga sjukdomar.	E	
LA10. Genomsnittligt antal utbildningstimmar per anställd och år, fördelat på personalkategorier.	E	
LA11. Program för vidareutbildning och livslångt lärande för att stödja fortsatt anställningsbarhet samt bistå anställda vid anställningens slut.	H	35 64
LA12. Andel anställda som får regelbunden utvärdering och uppföljning av sin prestation och karriärutveckling.	H	36 64

	Del 1	Del 2
LA13. Sammansättning av styrelse och ledning samt uppdelning av andra anställda efter kön, åldersgrupp, minoritetsgrupptillhörighet och andra mångfaldsindikatorer.	H	65–66
LA14. Löneskillnad i procent mellan män och kvinnor per anställningskategori.	D	67
Mänskliga rättigheter		
<i>Upplysning om hållbarhetsstyrning</i>		42–43 68
HR1. Andel och antal investeringsbeslut som inkluderar krav gällande mänskliga rättigheter, eller som har granskats utifrån mänskliga rättigheter.	E	
HR2. Andel av betydande leverantörer och underleverantörer som granskats för efterlevnad av mänskliga rättigheter, samt åtgärder.	H	42 68
HR3. Personalutbildningstimmar för policyer och rutiner för mänskliga rättigheter, samt andelen av de anställda som genomgått sådan utbildning.	H	69
HR4. Antal fall av diskriminering, samt vidtagna åtgärder.	E	
HR5. Verksamheter där föreningsfriheten och rätten till kollektivavtal kan vara hotade och åtgärder som vidtagits.	E	
HR6. Verksamheter där det finns risk för fall av barnarbete och åtgärder som vidtagits.	E	
HR7. Verksamheter där det finns risk för tvångsarbete och obligatoriskt arbete, och åtgärder som vidtagits.	E	
Organisationens roll i samhället		
<i>Upplysning om hållbarhetsstyrning</i>		16–19, 6–7 70
SO1. Typ, omfattning och ändamålsenlighet av de program och rutiner som utvärderas och styr verksamhetens påverkan på samhällen, inklusive inträde, verksamhet och utträde.	H	7, 14, 16, 17 69
SO2. Andel och antal affärsenheter som analyserats avseende risk för korruption.	H	6, 70
SO3. Andel anställda som utbildats i organisationens policyer och rutiner mot korruption.	H	37 70
SO4. Åtgärder som vidtagits på grund av korruptionsincidenter.	H	71
SO5. Politiska ställningstaganden och delaktighet i politiska beslutsprocesser och lobbying.	E	
SO8. Betydande böter och sanktioner för brott mot gällande lagar och bestämmelser.	E	
Produktsansvar		
<i>Upplysning om hållbarhetsstyrning</i>		21–23, 28–29
PR1. Faser i livscykeln då produkters och tjänsters påverkan på hälsa och säkerhet utvärderas i förbättringssyfte, och andelen produktkategorier som utvärderats.	E	
PR3. Produkt- och tjänsteinformation som krävs enligt rutinerna, samt andel av produkter och tjänster som berörs.	E	
PR4. Antal fall där regler och frivilliga koder för information om och märkning av produkter och tjänster inte efterlevts.		
PR5. Rutiner för kundnöjdhet, inklusive resultat från kundundersökningar.	H	22, 23 71
PR6. Program för efterlevnad av lagar, standarder och frivilliga koder för marknadskommunikation, inklusive marknadsföring, PR och sponsring.	H	71
PR7. Antal fall där bestämmelser och frivilliga koder gällande marknadskommunikation, inklusive annonsering, marknadsföring och sponsring inte efterlevts.	H	71
PR9. Betydande böter för brott mot gällande lagar och regler gällande tillhandahållandet och användningen av produkter och tjänster.	E	

Resultatindikatorer

EKONOMISK PÅVERKAN

EC3 Omfattning av organisationens förmånsbestämda åtaganden

Alla anställda i Systembolaget, utom verkställande direktör och lokalvårdare, omfattas av den kollektivavtalade pensionsplanen för tjänstemän, PA 91 (pensionsavtal 1991). Pensionen är förmånsbestämd och tryggas i stiftelse.

Den kompletterande premiebestämda pensionen, Kåpan, betalas ut mellan 65–70 år. Avsättning görs med 1,7 procent av pensionsgrundande lön. Vd har en premiebestämd lösning där 27 procent av lönen sätts av till pension. Lokalvårdarna har en premiebestämd

lösning hos AMF Pension. De anställda i dotterbolaget IQ-initiativet AB omfattas av en kollektivavtalad pension hos Alecta.

Företagsledningen tillsatta efter första januari 2012 erhåller därutöver en premiebaserad pension med en premie på 10, 16 eller 19 procent av månadslönen. Företagsledningen tillsatta före den 1 januari kan gå i pension vid 60 år. Pension mellan 60–65 år utges då med 70 procent av pensionsmedförande lön.

EC9 Beskrivning av betydande indirekta ekonomiska effekter, inklusive effektens omfattning

Flera olika forskningsrapporter pekar på indirekta ekonomiska effekter av alkoholkonsumtion och hur alkohol säljs. Vi ger exempel här och på andra ställen i ansvarsredovisningen.

En internationell forskargrupp under ledning av Harold Holder vid Prevention Research Center i Berkeley, Kalifornien, har på uppdrag av Statens folkhälsoinstitut studerat vilka effekterna skulle bli om Systembolagets ensamrätt avskaffades. Forskargruppen består av experter från sju forskningsinstitut i olika länder. Utgångspunkten för rapporten är att Systembolagets butiker skulle ersättas antingen med försäljning i licensierade butiker som enbart säljer alkohol-drycker alternativt med försäljning i livsmedelsbutiker.

Att ersätta Systembolagets cirka 400 butiker med 800 licensierade privata butiker skulle enligt rapporten öka alkoholkonsumtionen med cirka 17 procent. Den ökade konsumtionen beräknas i sin tur, årligen leda till:

- ökad dödlighet med ytterligare 770 fall
- 8500 fler fall av polisrapporterat våld
- 2700 fler rattfylleribrott
- 4,5 miljoner fler sjukdagar

Om alkohol skulle säljas i landets alla 8000 livsmedelsaffärer förväntar sig experterna en konsumtionsökning på 37 procent. Motsvarande ökning av skadeverkningarna skulle innebära:

- ytterligare 2000 dödsfall
- 20000 fler fall av polisrapporterat våld
- 6600 fler rattfylleribrott
- 11 miljoner fler sjukdagar per år

Avgränsning: Systembolaget avgränsar denna indikator till att gälla effekterna på nationell nivå.

MILJÖPÅVERKAN

EN4 Indirekt energianvändning per primärkälla

Energiförbrukning, Koncernen*	2012		2011		2010	
	Indirekt energiförbrukning, Elektricitet (MWh)	Butik	Indirekt energiförbrukning, Elektricitet (MWh)	Butik	Indirekt energiförbrukning, Elektricitet (MWh)	Butik
Källa (ej förnyelsebar)						
Bränsle från råolja (t ex diesel, bensin)		0		0		0
Kärnkraft		0		0		0
Ej förnyelsebar, källa kan ej anges		0		0		0
Källa (förnyelsebar)						
Solkraft						
Vindkraft		449		452		402
Vattenkraft		17 069		17 176		15 267
Biobränsle		449		452		402
Förnyelsebar, källa kan ej anges						
Källa kan ej anges		0		0		0
Summa MWh förbrukad indirekt energi**		17 967		18 080		16 071

*Avser förbrukad el (indirekt energiförbrukning) och energiförbrukning från bränsleförbrukning (direkt energiförbrukning).

** Siffrorna avser butiker som vi anser är "nollställda", det vill säga butiker där vi har helårets elförbrukningssiffror och där det inte skett några renoveringar. I 2012 och 2011 års siffror ingår det 229 butikers elförbrukning. I 2010 års siffror ingår det 203 butikers elförbrukning.

EN17 Andra relevanta indirekta utsläpp av växthusgaser i vikt

Efter 2011 års miljöutredning beslutade Systembolaget om en miljöplan med klimatpåverkan, inklusive transporter, som fokusområde. Valet av transportmedel för våra produkter från odling via tillverkning och fram till våra butiker har stor betydelse för den klimatpåverkan som transporten ger upphov till. Under 2013 kommer Systembolaget att koncentrera arbetet nedåt i leverantörskedjan med fokus på

transporter. Vi kommer även att följa upp att våra policyer avseende resor följs, detta genom kontinuerliga samtal med vår resebyrå.

Redovisningen avser de transporter som vi anser att vi styr över, det vill säga våra personaltransporter, men även de transporter av varor som sker mellan våra varudepåer, butiker och ombud. Övriga transporter faller utanför Systembolagets kontroll.

Utsläpp av växthusgaser, Koncernen	2012		2011		2010	
	Km	CO ₂ , ton	Km	CO ₂ , ton	Km	CO ₂ , ton
Indirekta utsläpp av växthusgaser (personaltransporter)*	8 488 418	1 102	7 000 384	918	7 423 057	915
Indirekta utsläpp av växthusgaser. (Systembolaget, depå-butik, depå-ombud, butik-butik) **		1 758	–	1 433	–	1 112
Summa indirekta utsläpp		2 860		2 351		2 027

*Ökningen jämfört med 2011 beror på dels ökade resor med flyg inom Sverige samt ökade resor med tjänstebil och egen bil i tjänst. Det har varit extremt mycket aktiviteter i år som har medfört ett ökat resande och personalen har inte alltid valt det miljövänligaste alternativet. Vi har även ändrat beräkningsmodellen för egen bil i tjänst.

**Ökningen under 2012 beror främst på ökat antal transporterade flaskor, internt och till ombud.

EN18 Initiativ för att minska utsläpp av växthusgaser, samt uppnådd minskning

Under året har företaget fattat beslut om skärpta miljökrav för företagets tjänstebilar. De nya kraven innebär:

- Begränsning av koldioxid (CO₂)-utsläpp:
  - Bensin och dieseldrivna fordon: maximalt 120 g CO₂/km (motsvarar ca 5,0 liter bensin eller 4,5 liter diesel per 100 km).
  - Etanol E85-drivna fordon: maximalt 9,2 liter bensin per 100 km.
  - Biogas /naturgasdrivna fordon: maximalt förbruka 9,7 kubikmeter gas per 100 km.
  - Eldrivna fordon: maximalt 37 kWh per 100 km.
  - Nivån revideras 1 gång per år.
- Övriga utsläpp till luft. Fordonen ska lägst uppfylla utsläppsklass EURO 5.

I år har antalet gram utsläpp per kilometer minskat markant jämfört med tidigare år. Effekten av policyn kommer att bli tydligare under de närmaste åren när leasingbilarna byts ut.

Utsläpp av växthusgaser, Koncernen	2012		2011		2010	
	Km	CO ₂ , ton	Km	CO ₂ , ton	Km	CO ₂ , ton
Tjänstebil*	1 979 040	346	1 714 090	316	1 832 020	311

*Antal tjänstebilar 2012: 72 st (71 st 2010). Notering, förändring som är miljöpåverkande; fler diesel i flottan (2012: 52 st mot 2010 36 st) och verklig CO₂ per km har minskat från 185 gr/km (2010) till 176 gr/km (2012), faktisk körning. Generell förbättring är den genomsnittliga CO₂-påverkan på bilflottan enl tillverkaren, för 2012 158 gr/km mot 2010: 177 gr/km.

Avgränsning: Redovisningen är avgränsad till företagets leasade tjänstebilar.

EN22 Total avfallsvikt, per typ och hanteringsmetod

Restprodukthantering, Koncernen	2012		2011		2010	
	Farligt avfall i ton	Övrigt avfall i ton	Farligt avfall i ton	Övrigt avfall i ton	Farligt avfall i ton	Övrigt avfall i ton
Komposterat	0	0	0	0	0	0
Återanvänt	0	0	0	0	0	0
Återvunnet						
Wellpapp	0	5 465	0	5 429	0	4 992
Papper	0	134	0	122	0	141
Glas	0	86	0	82	0	150
Plast	0	249	0	256	0	239
Metall	0	14	0	13	0	19
Övrigt, t ex elektronik och lysrör	3	0	4	0	3	0
Summa återvunnet	3	5 948	4	5 902	3	5 541
Förbränning (energiutvinning)	0	116	0	93	0	94
Deponi	0	0	0	0	0	0
Övrigt, ej specificerad hanteringsmetod*	0	2	0	4	0	53
Summa avfall i ton	3	6 066	4	5 999	3	5 688

*Avser blandat avfall som återvinns, energiåtervinns eller deponeras.

Avgränsning: redovisningen är avgränsad och exkluderar hushållsavfall vilket tas omhand av respektive kommun. Det finns idag inga planer på att mäta hushållsavfall.

EN26 Åtgärder för att minska miljöpåverkan från produkter och tjänster

För att få tilläggsbudskapen etisk, ekologisk odlat och miljö krävs bland annat att produkten är certifierad av tredje part. För ekologiska produkter måste vissa EU-förordningar vara uppfyllda. Enligt EU:s krav för ekologiskt odlat ska odlingen ha skett utan kemiska tillsats- och bekämpningsmedel och utan konstgödsel. För vinodling är dock viss användning av kopparsulfat och svaveldioxid tillåtet. Detta minskar, jämfört med konventionell odling, exempelvis påverkan på biologisk mångfald. För etisk märkning krävs rättvisa arbetsvillkor för samtliga involverade i produktionen. Exempel på sådana certifieringar är Fairtrade och Fair for Life. Kraven för Miljömärkning

är att producenten arbetar aktivt med de miljöproblem som idag kopplas till dryckesindustrin, som klimatpåverkan, biologisk mångfald och vattenanvändning. Carbon Neutral är ett exempel på sådan certifiering. Utöver dessa budskap tydliggör vi nu även olika förpackningsalternativ, där vi inlett med en märkning för PET.

Under 2012 var försäljningen av ekologiska produkter 3,2 (3,2) procent av den totala försäljningen. Under året såldes det 14,7 (14,8) miljoner liter ekologiskt odlade produkter vilket är en liten minskning jämfört med 2011. Minskningen har skett främst inom produkterna vin och cider.

SOCIAL PÅVERKAN

Anställningsförhållanden och arbetsvillkor

LA1 Total personalstyrka, uppdelat på anställningsform, anställningsvillkor och region

Anställningsförhållande*

2012	Totalt antal	Tillsvidareanställda		Visstidsanställda		Heltidsanställda		Deltidsanställda	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Systembolaget	5 032	4 293	85	739	15	1 382	27	3 650	73
Försäljare	4 182	3 458	83	724	17	595	14	3 587	86
Butikschef	444	444	100	0	0	438	99	6	1
Lokalvårdare	37	32	86	5	14	0	0	37	100
HK personal	369	359	97	10	3	349	95	20	5
IQ	4	4	100	0	0	4	100	0	0
Totalt koncernen	5 036	4 297	85	739	15	1 386	28	3 650	72

2011	Totalt antal	Tillsvidareanställda		Visstidsanställda		Heltidsanställda		Deltidsanställda	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Systembolaget	4 834	4 121	85	713	15	1 249	26	3 585	74
Försäljare	3 986	3 298	83	688	17	466	12	3 520	88
Butikschef	434	431	99	3	1	426	98	8	2
Lokalvårdare	39	35	90	4	10	0	0	39	100
HK personal	375	357	95	18	5	357	95	18	5
IQ	4	3	75	1	25	4	100	0	0
Totalt koncernen	4 838	4 124	85	714	15	1 253	26	3 585	74

Fortsättning LA1 Total personalstyrka, uppdelat på anställningsform, anställningsvillkor och region

2010	Totalt antal	Tillsvidareanställda		Visstidsanställda		Heltidsanställda		Deltidsanställda	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Systembolaget	4 825	3 996	83	829	17	1 176	24	3 649	76
Försäljare	3 980	3 175	80	805	20	415	10	3 565	90
Butikschef	429	429	100	0	0	417	97	12	3
Lokalvårdare	57	51	89	6	11	0	0	57	100
HK personal	359	341	95	18	5	344	96	15	4
IQ	3	2	67	1	33	3	100	0	0
Totalt koncernen	4 828	3 998	83	830	17	1 179	24	3 649	76

* Avser alla anställda per 31/12 2012. Att vi har många viss- och deltidsanställda förklaras av att vi har försäljningstoppar i slutet av veckan och inte kan sysselsätta veckoslutsbemanningen under hela veckan. Dessa förutsättningar är vanliga inom detaljhandelssektorn.

Avgränsning: Enligt GRI bör man göra en uppdelning per region samt redovisa inhyrd personal. Idag finns ingen naturlig regionindelning och Systembolaget ser inte något mervärde i att skapa en sådan. Systembolaget redovisar totalt antal anställda per 2012-12-31, det vill säga tillsvidareanställda, visstidsanställda, provanställda, vikariat och uppdragstagare. På grund av bristen på data gällande inhyrd personal avgränsar Systembolaget indikatorn från den informationen.

LA2 Antal anställda som slutat och personalomsättning

Under året slutade 659 (680) medarbetare. Det ger en personalomsättning på 16 (17) procent. Den största omsättningen sker bland försäljare under 30 år, det kan bero på att de ofta är studenter som

arbetar extra vid sidan av studierna. I år har även färre lokalvårdare slutat och det beror på att många har en kombinerad anställning både som försäljare och lokalvårdare.

Personalomsättning*

2012	Antal anställda		Antal som slutat		Kvinnor		Män		Heltid		Deltid		<30 år		30-50 år		>50 år	
	Antal	%	Antal	%	Slutat	%	Slutat	%	Slutat	%	Slutat	%	Slutat	%	Slutat	%	Slutat	%
Systembolaget totalt	4 153	659	16	424	15	235	17	81	7	578	20	302	28	232	11	125	13	
Försäljare	3 330	600	18	392	17	208	20	29	6	571	20	299	29	194	13	107	14	
Butikschef	434	19	4	9	4	10	5	19	4	0	0	0	0	15	5	4	4	
Lokalvårdare	34	1	3	1	3	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	1	5	
HK personal	355	39	11	22	10	17	12	33	10	6	33	3	27	23	9	13	14	
IQ	3	1	33	0	0	1	100	1	33	0	0	0	0	1	100	0	0	
Totalt koncernen	4 156	660	16	424	15	236	17	82	7	578	20	302	28	233	11	125	13	

2011	Antal anställda		Antal som slutat		Kvinnor		Män		Heltid		Deltid		<30 år		30-50 år		>50 år	
	Antal	%	Antal	%	Slutat	%	Slutat	%	Slutat	%	Slutat	%	Slutat	%	Slutat	%	Slutat	%
Systembolaget totalt	4 054	680	17	448	16	232	18	76	7	604	21	307	31	250	12	123	12	
Försäljare	3 231	620	19	407	18	213	22	30	7	590	21	306	31	211	14	103	13	
Butikschef	431	14	3	8	3	6	3	14	3	0	0	0	0	13	4	1	1	
Lokalvårdare	50	13	26	13	29	0	0	0	0	13	26	0	0	5	28	8	27	
HK personal	342	33	10	20	10	13	9	32	10	1	8	1	17	21	9	11	11	
IQ	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Totalt koncernen	4 057	680	17	448	16	232	18	76	7	604	21	307	31	250	12	123	12	

Fortsättning LA2 Antal anställda som slutat och personalomsättning

	Antal anställda		Antal som slutat		Kvinnor		Män		Heltid		Deltid		<30 år		30–50 år		>50 år	
	Antal	%	Antal	%	Slutat	%	Slutat	%	Slutat	%	Slutat	%	Slutat	%	Slutat	%	Slutat	%
2010																		
Systembolaget totalt	3 927		588	15	402	15	186	15	73	7	515	18	256	27	195	10	137	13
Försäljare	3 131		531	17	368	16	163	18	30	8	501	18	253	28	166	12	112	13
Butikschef	421		17	4	8	4	9	4	17	4	0	0	0	0	10	3	7	7
Lokalvårdare	60		12	20	9	17	3	38	0	0	12	20	1	50	3	14	8	22
HK personal	315		28	9	17	9	11	9	26	9	2	15	2	20	16	8	10	11
IQ	3		1	33	1	33	0	0	1	33	0	0	0	0	1	50	0	0
Totalt koncernen	3 927		588	15	401	15	186	15	73	7	515	18	256	27	195	10	137	13

*Avser fastanställda och provanställda per 1/1. Andel som slutat är beräknat utifrån antalet inom respektive kategori.

Avgränsning: Enligt GRI bör man göra en uppdelning per region. Idag finns ingen naturlig regionindelning och Systembolaget ser inte något mervärde av att skapa en sådan. Personalomsättningen är beräknad på antal tillsvidare- och provanställda som slutade under året genom antal fast- och provanställda den 1/1 2012. Enligt GRI bör man göra beräkningen per 31/12, Systembolaget anser dock att en beräkning per 1/1 ger ett mer rättvisande resultat.

LA4 Andel av personalstyrkan som omfattas av kollektivavtal

Alla anställda i Systembolaget omfattas av kollektivavtal. Se LA1 för antal anställda.

LA7 Omfattningen av skador, arbetsrelaterade sjukdomar, förlorade arbetsdagar, frånvaro samt totala antalet arbetsrelaterade dödsolyckor per region

Under 2012 har vi fortsatt arbetet med att minska sjukfrånvaron utifrån vår interna rehabiliteringsrutin. Den innebär att vi har en tydlig beskrivning av hur chefer ska agera under olika skeden av ett sjuk-

domsfall. Därtill arbetar vi med verktyg som kompetensutveckling, ledarutveckling, kommunikation/information och samverkan i syfte att främja och förebygga ohälsa.

Sjukfrånvaro	2012		2011		2010	
	Antal anställda	Sjukfrånvaro %	Antal anställda	Sjukfrånvaro %	Antal anställda	Sjukfrånvaro %
Systembolaget	5 032	5,3	4 834	4,6	4 825	4,9
Försäljare	4 182	5,7	3 986	5,1	3 980	5,3
Butikschef	444	5,0	434	3,5	429	3,3
Lokalvårdare	37	12,3	39	10,2	57	10,2
HK personal	369	2,9	375	2,7	359	4,2
IQ	4	1,7	4	2,7	3	1,2
Totalt koncernen	5 036	5,3	4 838	4,6	4 828	4,9

Den totala sjukfrånvaron har ökat med 0,7 procentenheter under 2012 och det kan förklaras till stor del av att den långa sjukfrånvaron (dag 15-) ökat inom gruppen 50 år och äldre, framför allt bland kvinnor. Under 2013 kommer vi att arbeta vidare med sjukfrånvaron genom att

göra en systematisk genomgång av en analys för att se om övergången till årsarbetstid har någon inverkan på statistiken när det gäller hur vi för in tid i systemet.

Avgränsning: Systembolaget redovisar enbart sjukfrånvaro. Arbetssskador, arbetsrelaterade sjukdomar och förlorade dagar förs idag ingen statistik över. Sjukfrånvaron beräknas genom att dela antal sjuktimmar med antal faktiskt arbetade timmar. Enligt GRI bör man göra en uppdelning per region. Idag finns ingen naturlig regionuppdelning och Systembolaget ser inte något mervärde i att skapa en sådan. Enligt GRI bör man redovisa inhyrd personal, på grund av bristen på data avgränsar Systembolaget indikatorn från den informationen.

LA11 Program för vidareutbildning och livslångt lärande för att stödja fortsatt anställningsbarhet samt bistå anställda vid anställningens slut

---

Systembolaget har en strukturerad metod för att arbeta med kompetensutveckling. Målet är att alla medarbetare ska omfattas av ett gemensamt arbetssätt från rekrytering till dess att de lämnar företaget. Vi använder oss av en verktygslåda för att stödja våra medarbetare i deras kompetensutveckling. Den kallas KORUS (Kompetens- och rollutvecklingssystem). Systemet innefattar flera verktyg, bland annat rollprofiler för alla arbetsuppgifter, intervjufrågor kopplade till rollen vid anställningsintervjuer, ett kompetensbibliotek med beskrivningar av de olika kompetenser som en medarbetare ska behärska, samt utbildningsaktiviteter kopplade till utveckling av de olika kompetenserna. Den enskilde medarbetaren ansvarar själv för sitt lärande. Chefernas roll är att leda och coacha så att

medarbetarna uppnår sin personliga högsta möjliga kompetens i relation till sin roll.

När en medarbetare lämnar Systembolaget på företagets initiativ, kan vi i vissa fall erbjuda extern hjälp för att hitta en ny anställning. I de fall medarbetare sägs upp på grund av arbetsbrist omfattas de av omställningsavtalet och har därmed möjlighet till stöd från Trygghetsrådet. Trygghetsrådet arbetar med omställningsskydd, vilket innebär råd, stöd och vägledning vid uppsägning på grund av arbetsbrist. Den som sagt upp kan i vissa fall få ett inkomstskydd i form av avgångsersättning (AGE). Några särskilda program för planering, hjälp och stöd vid pensionsavgångar finns inte.

LA12 Antal anställda som får regelbunden utvärdering och uppföljning av sin prestation och karriärsutveckling

---

För antalet anställda hänvisar vi till LA1. Siffran över antal medarbetarsamtal baseras på Systembolagets Agerusundersökning. Det är de anställda själva som har fått svara på frågan om de under året har haft medarbetarsamtal med sin chef. Under året har 82 (81) procent av våra medarbetare haft medarbetarsamtal med sin chef. Vid dessa samtal följer vi upp och bedömer individuella mål och kompetenser.

LA13 Sammansättning av styrelse och ledning samt uppdelning av andra anställda efter kön, åldersgrupp, minoritetsgrupptillhörighet och andra mångfaldsindikatorer

I februari 2013 beslutar företagsledningen om en ny reviderad policy för likabehandling. Man fattar även beslut om en plan för likabehandling tillsammans med interna regler för att motverka och hantera diskriminering. Samtliga kommer att implementeras under 2013.

Likabehandlingsplanen ska användas som ett hjälpmedel för att planera, styra, genomföra och följa upp arbetet med likabehandling inom Systembolaget. Planen följs upp och justeras årligen. De mål som är formulerade i planen ska ligga i linje med företagets över-

gripande mål och vision. Systembolaget har valt att lyfta fram tre fokusprocesser som är av särskild betydelse i arbetet.

1. Marknadsföring av Systembolagets varumärke kopplas till uppdrag, vision och kundlöftet utifrån att vi är arbetsgivare såväl som detaljhandelsföretag.
2. En kvalitetssäkrad och kompetensbaserad rekryteringsprocess.
3. En målinriktad kompetensutveckling, mångfald i ledningsgrupper och bland chefer säkerställer mångfald inom alla nivåer inom företaget.

Uppdelning av anställda efter kön och åldersgrupp

2012	Antal anställda	Andel kvinnor, %	Andel män, %	Andel < 30 år, %	Andel 30–50 år, %	Andel > 50 år, %
Systembolaget	5 032	67	33	36	45	19
Försäljare	4 182	68	32	43	39	18
Butikschef	444	55	45	5	76	19
Lokalvårdare	37	86	14	3	43	54
HK personal	369	59	41	5	72	23
IQ	4	75	25	0	50	50
Totalt koncernen	5 036	67	33	36	45	19

2011	Antal anställda	Andel kvinnor, %	Andel män, %	Andel < 30 år, %	Andel 30–50 år, %	Andel > 50 år, %
Systembolaget	4 834	67	33	34	46	20
Försäljare	3 986	69	31	41	40	19
Butikschef	434	54	46	5	76	19
Lokalvårdare	39	82	18	8	38	54
HK personal	375	60	40	5	71	24
IQ	4	50	50	0	75	25
Totalt koncernen	4 838	67	33	34	46	20

2010	Antal anställda	Andel kvinnor, %	Andel män, %	Andel < 30 år, %	Andel 30–50 år, %	Andel > 50 år, %
Systembolaget	4 825	67	33	34	45	21
Försäljare	3 980	69	31	41	39	20
Butikschef	429	53	47	4	76	20
Lokalvårdare	57	86	14	7	39	54
HK personal	359	59	41	5	70	25
IQ	3	100	0	0	67	33
Totalt koncernen	4 828	67	33	34	45	21

Fortsättning LA13 Sammanfattning av styrelse och ledning samt uppdelning av andra anställda efter kön, åldersgrupp och etisk härkomst

Andelen utrikesfödda ligger på 7,5 procent vilket är betydligt lägre än riket. Vi har hittills inte arbetat aktivt med att attrahera medarbetare med utländsk bakgrund, varken i syfte att attrahera medarbetare

eller i våra kampanjer mot kund (som ju faktiskt är presumtiva medarbetare). I den nya likabehandlingsplanen som vi arbetat fram finns det dock aktiviteter som har fokus på detta.

Andelen utrikesfödda

2012	Utrikes födda	Inrikes födda med två utrikes födda föräldrar	Inrikes födda med en inrikes och en utrikes född förälder	Inrikes födda med två inrikes födda föräldrar	Totalt
Chefer	5,2%	2,6%	7,5%	84,7%	100%
Män	6,6%	3,1%	6,6%	83,8%	100%
Kvinnor	4,1%	2,2%	8,2%	85,4%	100%
Övriga anställda	7,8%	3,1%	9,2%	79,9%	100%
Män	8,4%	3,4%	9,0%	79,3%	100%
Kvinnor	7,5%	3,0%	9,3%	80,2%	100%
Totalt	7,5%	3,1%	9,0%	80,4%	100,0%

Andelen utrikesfödda

2010	Utrikes födda	Inrikes födda med två utrikes födda föräldrar	Inrikes födda med en inrikes och en utrikes född förälder	Inrikes födda med två inrikes födda föräldrar	Totalt
Chefer	5,2%	2,7%	6,4%	85,8%	100%
Män	5,5%	3,0%	5,5%	86,0%	100%
Kvinnor	4,8%	2,4%	7,2%	85,5%	100%
Övriga anställda	7,9%	3,2%	8,7%	80,3%	100%
Män	8,2%	3,7%	9,2%	78,9%	100%
Kvinnor	7,7%	2,9%	8,4%	80,9%	100%
Totalt	7,6%	3,1%	8,4%	80,8%	100%

Bakgrund efter kön för samtliga personer 18–64 år i riket, andel

2010	Utrikes födda	Inrikes födda med två utrikes födda föräldrar	Inrikes födda med en inrikes och en utrikes född förälder	Inrikes födda med två inrikes födda föräldrar	Totalt
Män	13,4%	3,1%	6,8%	76,7%	100,0%
Kvinnor	14,3%	3,5%	7,5%	74,7%	100,0%
Totalt	13,7%	3,3%	7,1%	75,9%	100,0%

LA14 Löneskillnad i procent mellan män och kvinnor per anställningskategori

Principerna för lönesättning kommuniceras öppet och ska inte vara diskriminerande. Föräldralediga bedöms och lönesätts som om de vore i tjänst. Under året har en uppföljning gjorts av handlingsplanen för jämställda löner. Uppföljningen resulterade i ett nytt arbets-

värderingssystem som implementerades under 2012 för att säkerställa bedömningen av likvärdigt arbete. Därutöver har en lönegrupp tillsatts för att stärka samverkansarbetet med den fackliga parten.

Löneförhållanden	2012		2011		2010	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Systembolaget	**	**	**	**	**	**
Försäljare	100	99	101	98	101	97
Butikschef	96	106	96	106	95	107
Lokalvårdare	101	95	102	93	100	96
HK personal	**	**	**	**	**	**
IQ	***	***	***	***	***	***

* Avser nyckeltal medianlön för gruppen/medianlön för båda grupper

** Redovisas inte då HK omfattar en allt för stor variation av tjänster för att redovisningen skall vara meningsfull

*** Redovisas inte pga få anställda i företaget

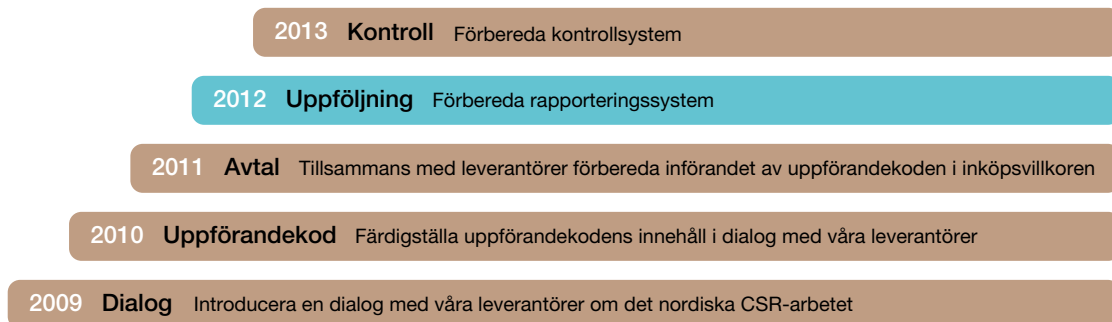
Det är en stor skillnad mellan män och kvinnor inom kategorin butikschef. Skillnaden beror på att fler män är butikschefer för de stora butikerna, lönesättningen görs delvis efter ansvarsrådets storlek.

Avgrensning: Enligt GRI ska redovisningen ske beräknat utifrån grundlön, Systembolaget beräknar kvinnors respektive mäns lönenivå i förhållande till medianlönen. För upplysning om antal anställda och könsfördelning hänvisas till indikator LA13.

Mänskliga rättigheter

De fem nordiska monopolens plan för arbetsvillkor och mänskliga rättigheter

Systembolaget driver sedan 2008 ett nära CSR-samarbete med alkoholmonopolen i Norge, Finland, Island och Färöarna. Grunden är en gemensam nordisk utvecklingsstrategi som löper över fem år. Arbetet sker stegvis och över tid.

CSR-plattformen inklusive uppförandekod är basen i det nordiska CSR-samarbetet.

HR2 Procent av betydande leverantörer och underleverantörer som har granskats avseende efterlevnad av mänskliga rättigheter, samt vidtagit åtgärder

Vi delar upp våra leverantörer i två grupper, dryckesleverantörer och övriga leverantörer (indirekta material och tjänster). Systembolaget har i nuläget 22 dryckesleverantörer som står för ca 80 procent av försäljningsvolymen. Dessa 22 leverantörer är att betrakta som de mest betydande. Vi har i dagläget ingen fullständig bild över eventuella betydande underleverantörer. Då vår bedömning är att vi saknar betydande underleverantörer, redovisas denna indikator enbart utifrån våra betydande leverantörer.

Om det vid en revision framkommer att leverantören inte agerar enligt uppförandekoden upprättas en åtgärdsplan. Inom 12 månader genomförs en omrevision för att avgöra om underleverantören följt åtgärdsplanen och möter vår kod på ett tillfredsställande sätt. En sådan omrevision blev nödvändig vid den pilotrevision som utfördes i Chile 2011, där planering och redovisning av arbetstid och övertidsersättning inte var tillfredsställande. Revision görs sedan med ett intervall på tre år.

Sammanlagt har hittills tre revisioner utförts, varav en vardera i Sydafrika respektive Chile under 2011. Den i Sydafrika var en så kallad flygande revision där vi agerade efter att media uppmärksammat missförhållanden. Inget av detta bekräftades vid revisionen och farmen fick endast anmärkning på analys av dricksvatten och bristfällig skyltning av nödutgångar. Revisionen i Chile var en så kallad pilot där en av våra leverantörer anmälde sig frivilligt tillsammans med en av sina underleverantörer. Vid pilotrevisionen underkändes producenten gällande uppförandekodens krav på arbetstider (max 48 tim/vecka med max 12 tim övertid/vecka) som överskreds under högsäsong, samt en del dokumentation om företagets policyer. En omrevision utfördes i november 2012 och vi väntar fortfarande på resultatet av denna.

Vi utförde också en så kallad flygande revision i Toscana i slutet av november 2012 hos en producent efter att under året fått information om att missförhållanden rådde. Vid revisionen kunde inga sådana konstateras och producenten godkändes.

HR3 Personalutbildningstimmar för policyer och rutiner för mänskliga rättigheter samt andelen anställda som genomgått sådan utbildning

Under året har våra inköpare för alkoholhaltiga drycker och leverantörer, genom BSCI, fått en fördjupad utbildning i Uppförandekoden och vad som krävs för att uppfylla villkoren vid revision. Sammanlagt deltog 75 procent av inköparna och de genomgick en fyra timmar lång utbildning.

Organisationens roll i samhället

SO1 Typ, omfattning och ändamålsenlighet av de program som utvärderar och styr verksamhetens påverkan på samhället, inklusive inträde, verksamhet och utträde

Enligt den internationella forskargrupp som står bakom den så kallade Holderrapporten skulle vi svenskar dricka nästan 40 procent mer alkohol om starköl, vin och sprit såldes i livsmedelsbutikerna. Med andra ord spelar vi en viktig roll för alla i Sverige, både medicinskt och brottförebyggande. I september 2012 beslutade WHO Europa om en ny handlingsplan mot alkoholskador under åren 2012 till 2020. Bland åtgärderna nämns begränsningar i tillgänglighet och att länder som redan har alkoholmonopol bör upprätthålla dessa. Begränsningar av reklam för alkohol tas också upp, bland annat sponsring av idrott och nya former av marknadsföring, till exempel i sociala medier. Höjda priser genom skatter bedöms också viktiga. När det gäller frågan om handel över gränser framhåller man att sänkta skatter i regel leder till ökade skador istället för att lösa gränshandelsproblematiken.

Opinionsindex (OPI) är ett av Systembolagets strategiska nyckeltal och mäts varje månad för att följa upp svenska folkets stöd för Systembolaget och detaljhandelsmonopolet. Ett representativt urval av den svenska allmänheten tar då ställning till frågan: "Tycker du att man ska behålla Systembolaget och monopolet på försäljning av starköl, vin och sprit eller vill du att starköl, vin och sprit ska säljas i andra butiker?"

Stödet för Systembolaget och monopolet har aldrig varit högre. Sju av tio vill ha vår ensamrätt kvar. Den främsta orsaken till det starka stödet är att många människor tycker det är viktigt med kontroll över försäljningen, att alkohol säljs med ansvar och att våra ungdomar skyddas.

Dessa mätningar har genomförts av TNS Sifo sedan 2001 då stödet var 49 procent. Vi har alltså på drygt tio år gått från att varannan svensk stödjer oss till att mer än sju av tio gör det. Stödet är något högre hos kvinnor jämfört med män. Stödet är också större hos yngre (15–29 år) och hos äldre (+65 år), samt i de norra delarna av landet. De 29 procent av befolkningen som anser att ensamrätten ska avskaffas anger som främsta skäl att de principiellt ogillar monopol och att de bedömer att tillgänglighet och öppettider skulle förbättras. För att bedöma påverkan av vår verksamhet på lokala samhällen arbetar vi med att utvärdera Systembolagets uppdrag och ensamrätt.

Detta görs bland annat genom Holderrapporten, Ålderskontroll och Opinionsindex (OPI). Det är Systembolaget AB:s verksamhet i Sverige som omfattas av programmen. I Holderrapporten har forskare bedömt de potentiella konsekvenserna av att avskaffa Systembolaget (se mer information under indikator EC9). När det gäller Ålderskontrollen genomfördes det i år sammanlagt 6 349 kontrollköp (5 733 i butik och 616 hos ombud). Rutinerna för Ålderskontroll innebär att försäljare begär legitimation av kunder som bedöms vara yngre än 25 år, trots att gränsen för försäljning går vid 20 år. Alla områdeschefer får löpande en sammanställning över utfallet där områdena också rankas inbördes. Resultatet ligger till grund för åtgärder för ökad legitimationskontroll i butik eller område.

De butiker som redovisar 100 procent begärda legitimationer bland de kontrollköp som gjorts under sammanlagt 12 månader premieras.

SO2 Andel och antal affärsenheter som analyserats avseende risk och korruption

I juni 2012 fastställdes den årliga riskanalysen. Eftersom riskanalysen är verksamhetsövergripande omfattar den hela Systembolaget, det vill säga butiker, huvudkontor och dotterbolag. Utifrån 2011 års analys har ett granskningsprogram etablerats, där de risker som bedömts mest väsentliga granskats närmare under 2012. Två områden har belysts under året varav det ena är korruption. Granskningen har fokuserats på Systembolagets process för inköp av drycker och innefattade dels en utvärdering av vårt befintliga regel-

verk på området, dels hur väl det överensstämmer med vårt uppdrag. Dessutom granskades efterlevnaden av regelverken, till exempel att varumärkesneutraliteten upprätthålls.

Inköpsvillkoren för samtliga butiker beslutas och följs upp centralt. Detsamma gäller uppföljning av otillbörliga leverantörskontakter och stödköp. Den process som granskades står för 100 procent av alla dryckesinköp och för 94 procent av Systembolagets totala inköp. Inga väsentliga iakttagelser gjordes.

SO3 Andel anställda som utbildats i organisationens policyer och rutiner mot korruption

Alla nyanställda vid Systembolaget får information om reglerna för externa kontakter och ska också underteckna ett intyg som visar att man tagit del av reglerna. Chefer får årligen skriftligen bekräfta att de har tagit del av reglerna för externa kontakter i samband med sitt medarbetarsamtal. Alla medarbetare får i sitt medarbetarsamtal systematiskt frågor kring reglerna för externa kontakter. I korthet innebär reglerna att ingen dryckesleverantör ska ges fördelar framför en annan. Reglerna omfattar också föreskrifter för mottagande av förmåner.

Försäljningsorganisationen, som till största delen utgörs av våra 421 butiker runt om i landet, har en etablerad rutin för att underhålla medarbetares och chefers kunskaper kring etiska frågeställningar. Varje chef ansvarar för att vid två tillfällen årligen genomföra en dialog kring etikfrågor och regelverket kring externa kontakter. Frågorna har bland annat handlat om att sätta gränser vid otillbörlig

påtryckning från leverantör. Alla chefer arbetar utifrån ett gemensamt material.

Under 2012 träffades alla chefer, från butikschefer till företagsledning, i sina respektive chefsgrupper för samtal som berör etiska frågeställningar och ledarskap. Alla chefsgrupper ska hålla sådana etikdialoger två gånger per år. Under 2012 genomfördes totalt 45 (52) etikdialoger, vilket är 58 (68) procent av 76 som var målet. Andelen etikdialoger har minskat jämfört med 2011.

Kontakter med leverantörer av alkoholdrycker sker främst via Systembolagets personal inom verksamhetsområdet Varuförsörjning. Butikspersonalen får endast ta emot studiebesök från leverantörer i butik, eller göra besök hos producenter i utbildningssyfte om det sker under kontrollerade former. Kontakt med butikspersonal från leverantörernas sida, i försök att påverka dem att på olika sätt favorisera enskilda varor, är inte tillåten.

Andel anställda som haft dialog* avseende korruptionsbekämpning

	2012		2011		2010	
	Antal anställda	Andel anställda som haft dialog, %	Antal anställda	Andel anställda som haft dialog, %	Antal anställda	Andel anställda som haft dialog, %
Systembolaget	5 032	94	4 834	81	4 825	74
Butiksmedarbetare***	4 219	**	4 025	78	4 037	70
Butikschef	444	**	434	91	429	94
HK personal	369	**	375	89	359	85
IQ	4	**	4	0	3	0
Totalt koncernen	5 036	94	4 838	81	4 828	74

* Ett av dialogområdena under medarbetarsamtalet handlar om Systembolagets etiska program och interna regler för externa kontakter.

Andel som haft dialog om avser "Antal medarbetare" som angivit att de har haft medarbetarsamtal under perioden".

En kontroll om man har tagit del av informationen utförs under samtalet."

** Särredovisas ej

*** Kategorin butiksmidarbetare utgörs av rollerna Försäljare och Lokalvårdare.

2012 införde vi ett nytt verktyg för medarbetarundersökning, Agerus prestationsmodell. Uppgifterna kan inte tas fram på samma sätt som tidigare.

SO4 Åtgärder som vidtagits på grund av korruptionsincidenter

Under året har inga korruptionsincidenter inträffat.

Produktansvar

PR5 Rutiner för kundnöjdhet, inklusive resultat från kundundersökningar

Vi följer noga och löpande kundernas förväntningar och deras omdömen och hur de tycker att vi lever upp till dem när det gäller ansvar, kunskap och service. Vi mäter NKI, OPI, KMM (kundmötesmätning), Ålderskontroll och Bright Index. Dessa visar att kunderna tycker det är viktigt att Systembolaget har ensamrätt på försäljningen och att vårt serviceåtagande förbättras kontinuerligt genom mer tillgänglig personal i butikerna. Kunderna känner sig mer välkomna, totala NKI har ökat till 81 och över hälften anser att Systembolaget kommer högt upp på listan över företag som ger en suverän service. Kundmötesmätningen visar upplevelsen av välkomnande, kunskap

och ansvar vid det enskilda besöket i butiken. Andelen suverän service har ökat från 4,0 procent till 5,3 procent.

Kundmötesmätningen görs av ett fristående undersökningsföretag som besöker Systembolagets butiker för att skapa en bild av hur kunden upplever den enskilda butiken. Resultatet återkopplas till respektive butik.

Bright Index följer upp Systembolagets kundtjänst regelbundet, och jämför effektiviteten hos nordiska kundkontaktcenters inom 14 branscher utifrån ett 50-tal nyckelbegrepp.

PR6 Program för efterlevnad av lagar, standarder och frivilliga koder för marknadskommunikation, inklusive marknadsföring, PR och sponsring

Systembolagets marknadskommunikation styrs av tillämpliga lagar, som marknadsföringslagen och alkohollagen samt av Systembolagets avtal med staten. Våra interna riktlinjer innebär att aktiv marknadsföring som syftar till merförsäljning av Systembolagets alkoholprodukter inte får ske. En viktig del av vårt uppdrag handlar om att informera om alkoholens risker. Detta görs bland annat via information i butik, på Systembolagets webbplats, via kundtjänst, tv och genom kommunikationsinsatser från dotterbolaget IQ-initiativet AB. Att Systembolaget följer bestämmelserna säkerställs genom att all marknadskommunikation stäms av mot gällande standarder och

koder före publicering. Kontroller görs också för att säkerställa att vi inte bedriver merförsäljning i våra butiker. I vår kundmötesmätning ställs frågan om kunden upplever att försäljaren har försökt sälja mer än kunden tänkt sig.

Kundmötesmätningen görs löpande med sammanställningar månadsvis. Vi gör också kontroller avseende varuexponering, där vi följer upp att inte någon vara är överexponerad eller favoriserad gentemot andra artiklar. Dessa butiksbesök görs vid behov. Under året kontrollerades 48 butiker vid 53 tillfällen.

PR7 Antal fall där bestämmelser och frivilliga koder gällande marknadskommunikation, inklusive annonsering, marknadsföring och sponsring inte efterlevs

Inga fall rapporterades under året.

Definitioner

ANDT – ANDT-rådet

Regeringens råd för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor, har en rådgivande roll till regeringen och informerar om bl.a. forsknings- och utredningsresultat med relevans för genomförande, uppföljning och utvärdering av strategin.

Arbetsproduktivit

Antal hanterade arbetsenheter (förpackningar efter viktning per varugrupp) per dagsverke (8 timmar).

Avkastning på eget kapital

Årets resultat i procent av genomsnittligt eget kapital.

Avkastning på sysselsatt kapital

Rörelseresultat plus finansiella intäkter i procent av genomsnittligt sysselsatt kapital.

Bright Index

Med hjälp av verktyget Bright Index följer och mäter Systembolaget service, kvalitet och effektivitet i kundtjänst och jämför de viktigaste nyckeltalen med andra nordiska kundkontaktcenters som har samma utmaningar.

Bruttomarginal exklusive alkoholskatt

Bruttoresultat i procent av intäkterna exklusive alkoholskatt.

BSCI

Business Social Compliance Initiative

CSR – Corporate Social Responsibility

Ett företags ansvar för sin miljömässiga och sociala påverkan på sin omvärld (både människor och miljö) utöver det lagen kräver.

Eget kapital per aktie

Eget kapital dividerat med antal aktier på balansdagen.

E-service

Service som erbjuds och sker elektroniskt över Internet.

Etisk märkning

Kraven på produkten syftar till rättvisa arbetsvillkor för de människor som är involverade i samtliga led i produktens hela tillverkningskedja. Exempel på certifieringar är Fairtrade och Fair for Life.

Genomsnittligt antal aktier

Vägda genomsnittet av antalet utestående aktier under året.

Global Compact

FN-initiativ och ramverk för hållbart företagande. Global Compact är uppbyggt kring tio principer inom mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och anti-korruption.

GRI – Global Reporting Initiative

Ett globalt nätverk som utger ett ramverk med riktlinjer för hållbarhetsredovisningar.

Holderrapporten

En internationell forskargrupp under ledning av Harold Holder vid Prevention Research Center vid Berkeley, Kalifornien, har på uppdrag av Statens folkhälsoinstitut studerat vilka effekterna skulle bli om Systembolagets ensamrätt att sälja alkohol avskaffades. Källa: Vilka skulle effekterna bli om Systembolagets detaljhandelsmonopol avskaffades? Harold Holder m. fl. Folkhälsoinstitutet, 2007, uppdaterad av Thor Norström med 2006 års siffror.

IQ Alkoholindex

Mäts en gång per år och visar människors attityder till alkohol och alkoholkonsumtion.

Kassaflöde per aktie

Kassaflöde från den löpande verksamheten dividerat med genomsnittligt antal aktier.

KMM – Kundmötesmätning

Med hjälp av "mystery shopping" gör vi Kundmötesmätningar kontinuerligt över hela året och återkopplar resultatet direkt till respektive butik.

Kort sjukfrånvaro

Alla sjukfrånvarotimmar under aktuell rullande 12-månadersperiod (jan–dec 2012) som varat mellan 1–14 dagar i relation till alla arbetade timmar under samma period.

Kvalitetsleverantörsindex – KLI

Kvalitetsleverantörsindex mäts en gång per månad och visar hur våra dryckesleverantörer bidrar till kundnyttan.

Lageromsättningshastighet

Intäkter dividerat med genomsnittligt lagervärde till försäljningspris.

Medarbetarindex

mäts en gång per år och visar hur medarbetarna upplever sina förutsättningar att utföra sitt uppdrag

Medelantal anställda

Antalet arbetade timmar dividerat med normal årsarbetstid.

Nöjd-kund-Index – NKI

NKI mäter hur nöjda kunderna är med Systembolaget. Totalindex är ett medelvärde av de tre frågorna:

- Hur nöjd eller missnöjd är du med systembolagsbutiken totalt sett?
- Hur väl motsvarar systembolagsbutiken dina förväntningar?
- Hur pass nära eller långt ifrån ett ideal tycker du att systembolagsbutiken ligger?

Kundernas svar, som anges på en skala från 1 till 10, omräknas till ett tal mellan 10 och 100. Systembolaget anlitar ett externt undersökningsföretag för genomförande av undersökningen. Totalt tillfrågas cirka 32000 slumpmässigt utvalda kunder, fördelade över samtliga butiker. NKI mäts och redovisas varje kvartal.

Oberoende

Ledamot i styrelsen är enligt ägaren att anse som oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen.

Opinionsindex – OPI

Opinionsindex mäter hur stor andel av Sveriges befolkning som vill behålla Systembolaget och vår ensamrätt att bedriva detaljhandel med starköl, vin och sprit. Intervju-personerna får ta ställning till frågan: • Tycker du att man ska behålla Systembolaget och monopolet på försäljningen av starköl, vin och sprit eller vill du att starköl, vin och sprit ska säljas i andra butiker? Systembolaget anlitar ett externt undersökningsföretag för genomförande av undersökningen. Totalt intervjuas 1500 slumpmässigt utvalda personer i åldern 15–74 år varje månad. Opinionsindex mäts och redovisas varje månad.

Resultat per aktie

Årets resultat dividerat med genomsnittligt antal aktier.

Rörelsemarginal

Rörelseresultat i procent av intäkterna.

Soliditet

Eget kapital i procent av balansomslutningen.

SoRAD

Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning vid Stockholms universitet.

Suverän service

Omdömet Suverän Service delas inte ut vid vanlig god service, utan enbart till service som har varit extraordinär. Det vill säga när servicen har varit så bra att kunden inte kan låta bli att berätta för vänner och bekanta om händelsen. Känslan sitter i lång tid efter besöket och kunden ser redan fram emot nästa besök. Wow! Vilken Suverän Service!

Svinn

Svinn enligt inventering i promille av intäkter, inkluderar både varu- och kassasvinn.

Sysselsatt kapital

Balansomslutningen minskad med icke räntebärande skulder inklusive uppskjutna skatteskulder.

Utdelning per aktie

Föreslagen/genomförd utdelning dividerat med genomsnittligt antal aktier.

Varusvinn

Svinn av varor enligt inventering, i promille av intäkter.

Ålderskontroll

Ålderskontrollen mäter andelen tillfällen då legitimation har begärts i procent av antal kontrollköp. Kontrollköpen genomförs av personer i åldersgruppen 20–24 år. Systembolaget anlitar ett externt undersökningsföretag för genomförande av köpen. Totalt genomförs drygt 6000 kontrollköp varje år i butik och hos ombud, varav cirka 600 hos ombuden. Ålderskontroller görs dagligen och redovisas varje månad.

Årsstämma

Årsstämma äger rum den 25 april 2013 i Stockholm

Kalendarium 2013

27 april 2013	Delårsrapport januari – mars 2013
15 augusti 2013	Delårsrapport januari – juni 2013
30 oktober 2013	Delårsrapport januari – september 2013
14 februari 2014	Bokslutskommuniké 2013

Produktion Solberg
Tryck EO Grafiska
Foto Magnus Fond
Illustration Klas Fahlen och Lene Due-Jensen

*Systembolaget finns till för alla.
Och vi gör skillnad. Alla ska känna sig
trygga med att vi säljer med ansvar.
Vi har sammanfattat detta i vårt kundlöfte:
du ska alltid känna dig välkommen,
du ska alltid kunna lära dig något hos
oss och du ska alltid kunna lita på att
vi säljer med ansvar.*